

บทที่ 3

ประวัติความเป็นมา โครงสร้าง และการเลือกสรรของพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ และชาติไทย

ในบทนี้จะกล่าวถึงประวัติความเป็นมา โครงสร้าง และการเลือกสรรของพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่และชาติไทย โดยประวัติความเป็นมาและโครงสร้างนั้นจะกล่าวถึงเพียงคร่าวๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกสรร ซึ่งจะกล่าวโดยละเอียดต่อไป

1. ประวัติความเป็นมา

1.1 พรรคประชาธิปัตย์

พรรคประชาธิปัตย์ได้ถือกำเนิดขึ้นมาในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งประเทศไทยได้ประกาศสันติภาพเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2488 หลังวันประกาศสันติภาพเป็นต้นมา พรรคการเมืองก็เริ่มมีขึ้น เช่น พรรคสหชีพ พรรคก้าวหน้า และพรรคประชาธิปัตย์ในขณะนั้น นายควง อภัยวงศ์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและได้ลาออกจากตำแหน่งเพื่อความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เข้าร่วมรบกับญี่ปุ่น ต่อมา นายทวี บุญเกตุ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้ 17 วัน ก็ยุบสภา แล้วมีการเลือกตั้งทั่วไป ปรากฏว่า นายควง อภัยวงศ์ ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง แต่ถูกอภิปรายไม่ไว้วางใจ จึงต้องลาออกจากตำแหน่ง เปิดโอกาสให้นายปรีดี พนมยงค์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี หลังจากนั้นพรรคประชาธิปัตย์จึงได้ถือกำเนิดขึ้นเมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2489 เพื่อมาเป็นฝ่ายค้านของรัฐบาล¹

บุคคลที่ร่วมกันก่อตั้งพรรคคือ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช นายเลียง ไชยกาล นายปรีญา จุฑามาตร นายสุวิชัย พันธเศรษฐ์ นายชวลิต อภัยวงศ์ นายอินทร วรกุล นายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์ และนายฟอง สิทธิธรรม เหตุที่ใช้ชื่อ “ประชาธิปัตย์” นั้น ม.ร.ว. เสถียร ปราโมช เป็นผู้บัญญัตินามตามเจตนารมณ์ของนายควง อภัยวงศ์ ที่กล่าวถึงพรรคเดโมแครทของสหรัฐอเมริกา ที่เป็นพรรคของคนยากจน คำว่า “ประชาธิปัตย์” จึงมีที่มาจากคำว่า “เดโมแครต”

¹ อยุทธ์ เพชรอินทร. “อุดมการณ์ทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์” (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิตสาขาวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537) หน้า 84-86.

และมีความหมายถึง “ประชาชนผู้ทรงไว้ซึ่งประชาธิปไตย” และประชาชนนั้นหมายถึงคนยากจนอันเป็นคนส่วนใหญ่ของสังคม²

การดำเนินการทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์แบ่งเป็น 4 ยุค คือ

1) ยุคแห่งการสร้างพรรค (พ.ศ. 2489-2501) ในยุคนี้ทำหน้าที่เป็นฝ่ายค้าน รัฐบาลของ นายปรีดี พนมยงค์ ในปี พ.ศ. 2489 ในปี พ.ศ. 2490 เป็นรัฐบาลโดยการสนับสนุนของคณะรัฐประหาร ในปี พ.ศ. 2492 เป็นพรรคฝ่ายค้านรัฐบาล จอมพล ป. พิบูล สงคราม และเป็นพรรคฝ่ายค้านของกลุ่ม จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์

2) ยุคแห่งการฟื้นฟูพรรค (พ.ศ. 2511-2519) ในยุคนี้พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคฝ่ายค้านรัฐบาลจอมพล ถนอม กิตติขจร ในปี พ.ศ. 2516 เป็นฝ่ายรัฐบาลในปี พ.ศ. 2518 และเป็นฝ่ายรัฐบาลในปี พ.ศ. 2519

3) ยุคแห่งการปรับปรุงนโยบาย (พ.ศ. 2522-2533) เป็นยุคที่ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี พรรคประชาธิปัตย์ร่วมบริหารประเทศมาตลอด

4) ยุคแห่งการเป็นฝ่ายค้าน – ฝ่ายรัฐบาล (พ.ศ. 2534-ปัจจุบัน) ยุคนี้พรรคประชาธิปัตย์ได้ร่วมรัฐบาลกับพรรคชาติไทยระยะหนึ่ง จนถูกยึดอำนาจโดย รสช. หลังเหตุการณ์ “พฤษภาทมิฬ” มีการเลือกตั้งใหม่ พรรคประชาธิปัตย์ได้จัดตั้งรัฐบาล บริหารงานได้ระยะหนึ่ง พรรคความหวังใหม่ได้เข้าเป็นรัฐบาลต่อ แต่ไม่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานไม่สามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจได้ เปิดโอกาสให้พรรคประชาธิปัตย์ได้เป็นฝ่ายรัฐบาลมาจนถึงปัจจุบัน³ โดยเร่งแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจที่กำลังประสบภาวะวิกฤติ ประชาชนฝากความหวังไว้กับรัฐบาลชุดนี้ ประชาชนจะไว้วางใจรัฐบาลได้แค่ไหนขึ้นอยู่กับผลงานในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจเป็นสำคัญ

1.2 พรรคความหวังใหม่

พรรคความหวังใหม่ก่อตั้งขึ้นเมื่อ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2538 โดยมีหัวหน้าพรรค คือ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ พล.อ.ชวลิต ได้ลาออกจากราชการมาจัดตั้งพรรคการเมืองที่มีสัญลักษณ์เป็นดอกทานตะวัน และอุดมการณ์ของพรรคมีว่า “ประเทศมั่นคง ประชาชนมั่งคั่ง” พรรคความหวังใหม่อาศัยผลงานที่พล.อ.ชวลิตได้กระทำไว้ในสมัยที่รับราชการ เช่น โครงการอีสานเขียว การแก้ไขปัญหาหามูสลิม การก่อการร้ายภายใต้โครงการฮาร์บับันบารู เป็นฐานของพรรคในช่วงแรก

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 87.

³ พรรคประชาธิปัตย์ “พรรคประชาธิปัตย์ สืบทอดประเพณีอันดีงาม ยึดมั่นในหลักการ ทำงานเพื่อประชาชน เอกสารเนื่องในโอกาสครบรอบ 50 ปี พรรคประชาธิปัตย์ 2541 (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

ภายหลังการรัฐประหารของสมภารรักษาความสงบและเรียบร้อยแห่งชาติ เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 พรรคความหวังใหม่ได้ประกาศนโยบายของพรรค 3 ประการ คือ ทำลายวงจรอุบาทว์ทางการเมืองให้หมดสิ้น มุ่งมั่นให้เกิดประชาธิปไตยโดยเร็ว และผลักดันให้มีการเลือกตั้งทันที⁴

พรรคความหวังใหม่ได้ประสบปัญหาความขัดแย้งระหว่างแกนนำของพรรค คือ นายพิศาล มูลศาสตรสาทร กับ นายประสงค์ สุ่นศิริ โดยมีปัญหาในการแย่งชิงตำแหน่งกัน ผลปรากฏว่า คณะกรรมการบริหารพรรคลงมติให้ นายพิศาล มูลศาสตรสาทร เป็นเลขาธิการพรรคคนใหม่ อันเป็นผลให้ นายประสงค์ ถอนตัวจากการเป็นสมาชิกพรรคความหวังใหม่ ทำให้สิ้นกลิ่นเอกราชพรรคความหวังใหม่พอสมควร

หลังรัฐประหารในปี 2534 พรรคความหวังใหม่มีบทบาทโดดเด่น เพราะปราศจากคำกล่าวหาจ้อราษฎร์บังหลวง พรรคเปิดรับสมาชิกใหม่จำนวนมาก โดยเฉพาะจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในส่วนของกลุ่มทหารที่ทำการรัฐประหารได้พยายามรักษาอำนาจไว้ โดยจัดตั้งพรรคสามัคคีธรรม สนับสนุน พล.อ.สุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรี พรรคสามัคคีธรรมจึงเป็นคู่แข่งของพรรคความหวังใหม่อีกพรรคหนึ่ง

หลังการเลือกตั้ง เมื่อ 22 มีนาคม 2535 พรรคความหวังใหม่แสดงบทบาทเป็นฝ่ายค้าน โดยมีแกนนำร่วมคือ พรรคประชาธิปไตย พลั้งธรรม และเอกภาพ ในการต่อต้านรัฐบาล พล.อ. สุจินดา คราประยูร⁵ หลังปี 2535 พรรคความหวังใหม่ได้จัดตั้งรัฐบาล 1 ครั้ง แต่ในปัจจุบันได้แสดงบทบาทเป็นพรรคฝ่ายค้าน

1.3 พรรคชาติไทย

พรรคชาติไทยก่อตั้งขึ้น เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2517 เป็นยุคที่ประชาธิปไตยเบ่งบาน เนื่องจากในเดือนตุลาคม 2516 นักศึกษา ประชาชนได้ลุกฮือขึ้นเรียกร้องประชาธิปไตย ส่งผลให้รัฐบาลเผด็จการของจอมพลถนอม กิตติขจร ถูกโค่นล้ม มีการประกาศใช้

---

⁴ กริรินทร์ อินทร์แก้ว “การก่อเกิดพรรคการเมืองและปัญหาพัฒนาการ ศึกษากรณี พรรคความหวังใหม่” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538), หน้า 75-77.

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 77-78.

รัฐธรรมนูญฉบับใหม่และประกาศใช้ในปี 2517 และต่อมามีการประกาศใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมืองด้วย⁶

พรรคชาติไทยใช้ภาพธงชาติและแผนที่ประเทศไทยเป็นสัญลักษณ์ มีอุดมการณ์ 3 ประการคือ สามัคคี ก้าวหน้า มั่นคง มีผู้ร่วมก่อตั้งประกอบด้วย

- พล.ต.ประมาณ อติเรกสาร อดีตสมาชิกคนสำคัญของคณะรัฐประหาร 2490 และอดีตสมาชิกพรรคเสรีมนังคศิลา ลาออกจากราชการมาประกอบธุรกิจโรงงานอุตสาหกรรม
- พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ได้ลาออกจากราชการ มาประกอบธุรกิจอุตสาหกรรม ทั้งยังเป็นญาติสนิทกับ พล.ต.ประมาณ อติเรกสาร ในฐานะน้องภรรยาด้วย
- พล.ต. ศิริ สิริโยธิน อดีตเจ้ากรมขนส่งทางบก และลาออกจากราชการมาสมัครรับเลือกตั้งในสังกัดพรรคเสรีมนังคศิลา เมื่อปี 2499

นอกจากนี้ก็มีผู้ร่วมสนับสนุนการก่อตั้ง แต่ไม่ได้เข้ารับตำแหน่งภายในพรรคคือ พล.ท.ไพฑูรย์ อิงคตานุวัฒน์ ซึ่งเป็นเพื่อนนายทหารของผู้ก่อตั้งพรรคชาติไทย และนางนงนุช ต้นสังจ่านักธุรกิจในวงการบันเทิง นายบุญทรง ศรีเพ็ญฟุ้ง เป็นต้น ความคิดแรกเริ่มในการก่อตั้งพรรคก็เพื่อต่อต้านพรรคคอมมิวนิสต์ ซึ่งพรรคชาติไทยเห็นว่าเป็นภัยร้ายแรงต่อประเทศชาติและราชบัลลังก์⁷

2. โครงสร้าง

2.1 พรรคประชาธิปไตย

พรรคประชาธิปไตยเป็นพรรคการเมืองที่มีประวัติความเป็นมายาวนานที่สุด ได้มีการปรับโครงสร้างตลอดมา ภายหลังจากยึดอำนาจของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 พรรคประชาธิปไตยมีการต่อสู้ทางการเมืองในเหตุการณ์ดังกล่าว

ผลของการต่อสู้ดังกล่าวส่งผลให้มีการแก้ไขโครงสร้างพรรคด้วย นั่นคือ มีการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรค เป็นการปรับโครงสร้างพรรคให้มีความชัดเจน รัดกุมมากขึ้นรวมทั้งได้มี

⁶ วิชา เรื่องสกุล “การก่อตั้งและพัฒนาการของพรรคชาติไทย”, (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิตสาขาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533), หน้า 102-103.

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 104.

การรับรององค์กรที่ไม่เป็นทางการให้มีความชอบภายใต้ข้อบังคับของพรรคฉบับใหม่ ตลอดจนการกระจายอำนาจสู่องค์กรต่างๆ มากขึ้น⁸ ข้อบังคับพรรคประชาธิปไตยฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2538 ได้กำหนดองค์ประกอบของพรรคไว้กล่าวคือ

2.1.1 องค์ประกอบของพรรคประกอบด้วย

- 1) ที่ประชุมใหญ่
- 2) คณะกรรมการบริหารพรรค
- 3) คณะผู้บริหาร
- 4) ที่ประชุมร่วมระหว่างคณะกรรมการบริหารพรรคกับสมาชิก

สภาผู้แทนราษฎร

- 5) ที่ประชุมรัฐมนตรี
- 6) ที่ประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- 7) คณะกรรมการบริหารพรรคระดับจังหวัด
- 8) คณะกรรมการบริหารพรรคระดับอำเภอ
- 9) สาขาพรรค
- 10) ยูวประชาธิปไตยและกลุ่มอื่นๆ ที่ได้รับอนุมัติการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารพรรค⁹

กรรมการบริหารพรรค⁹

ในส่วนของคณะกรรมการบริหารพรรค ข้อบังคับได้กำหนดไว้ดังนี้

2.1.2 คณะกรรมการบริหารพรรคประกอบด้วย

1) หัวหน้าพรรค	เป็นประธาน
2) รองหัวหน้าพรรคจากภาคต่างๆ	เป็นรองประธาน
3) เลขานุการพรรค	เป็นเลขานุการ
4) รองเลขานุการพรรคสองคน	เป็นรองเลขานุการ
5) กรรมการอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการบริหารกำหนด	เป็นกรรมการ ¹⁰

⁸ปิยพงษ์ นันทิธนะ, "การเลือกสรรผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. ของพรรคการเมืองไทย : กรณีศึกษาพรรคประชาธิปไตย และพรรคความหวังใหม่" (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536), หน้า 84.

⁹พรรคประชาธิปไตย "ข้อบังคับพรรคประชาธิปไตย ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2538", หน้า 138 (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่).

¹⁰เรื่องเดียวกัน, หน้า 6.

คณะกรรมการบริหารพรรคจากชนชั้นนำของพรรค ตำแหน่งรองหัวหน้าพรรคจะมีการกระจายอำนาจสู่ภาคต่างๆ มากขึ้น นอกจากนี้ โครงสร้างของคณะกรรมการบริหารก็ยังยืดหยุ่นให้สามารถมีกรรมการอื่นๆ ที่จำเป็นได้

2.1.3 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารพรรคมีดังต่อไปนี้

- 1) แต่งตั้งและถอดถอนผู้บริหารพรรค
- 2) กำกับ ควบคุมการบริหารของคณะผู้บริหารพรรคให้เป็นไปตามนโยบายพรรค
- 3) ให้คำปรึกษาแก่คณะผู้บริหารพรรค
- 4) ควบคุมดูแลและให้คำปรึกษาแก่รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คณะผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น
- 5) ประสานงานกับองค์กรต่างๆ ของพรรค
- 6) แก้ไขปัญหาการบริหารของพรรค ในกรณีที่คณะผู้บริหารพรรคไม่สามารถแก้ไขได้
- 7) เรื่องอื่นๆ ที่กำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารพรรค¹¹

คณะกรรมการบริหารพรรค เป็นกลุ่มบุคคลที่มีอำนาจสูงสุดในพรรค มีหน้าที่ตัดสินใจในเรื่องสำคัญๆ ต่างๆ มีทั้งอำนาจการแต่งตั้งถอดถอน กำกับดูแลการบริหารของคณะผู้บริหารพรรค ตลอดจนการให้คำปรึกษาแก่นักการเมืองของพรรครวมถึงการแก้ไขปัญหาการบริหารของพรรค จะเห็นว่าการสำคัญของพรรคล้วนขึ้นอยู่กับคณะผู้บริหารพรรค บุคคลกลุ่มนี้จะมีบทบาทมากที่สุด นอกจากคณะกรรมการบริหารพรรคแล้ว คณะผู้บริหารพรรคจะเป็นกลุ่มคนที่มีอำนาจรองลงมา

2.1.4 คณะผู้บริหารพรรคประกอบด้วย

1) หัวหน้าพรรค	เป็นประธาน
2) รองประธานคณะผู้บริหารพรรคสองคน	เป็นรองประธาน
3) เลขาธิการพรรค	เป็นเลขาธิการ
4) รองเลขาธิการคณะผู้บริหารพรรคสองคน	เป็นรองเลขาธิการ
5) นายทะเบียน	เป็นกรรมการ
6) เกร็ดญิก	เป็นกรรมการ
7) โฆษกพรรค	เป็นกรรมการ

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 10.

- 8) สวัสดิการพรรค เป็นกรรมการ
 9) กรรมการอื่นๆ ตามที่คณะผู้บริหารกำหนดเป็นกรรมการ¹²

หัวหน้าพรรคและเลขาธิการพรรค นอกจากจะทำงานในคณะกรรมการบริหารพรรคแล้ว ยังมีอำนาจหน้าที่ในคณะผู้บริหารพรรคอีกด้วย มีความซ้ำซ้อนกัน ซึ่งให้เห็นว่าหัวหน้าพรรคและเลขาธิการพรรคเป็นบุคคลที่มีบทบาทมีอำนาจมาก ส่วนบุคคลอื่นๆ ในคณะผู้บริหารพรรคนั้น มีตำแหน่งของบุคคลที่ดูแลเรื่องต่างๆ ไปของพรรคด้วย เช่น นายทะเบียน สวัสดิการ เจริญญิก เป็นต้น

2.1.5 อำนาจหน้าที่ของคณะผู้บริหารพรรคมีดังต่อไปนี้

- 1) ปฏิบัติตามที่คณะกรรมการบริหารพรรคมอบหมาย
- 2) รับผิดชอบงานของพรรค
- 3) รับบุคคลเข้าเป็นสมาชิกพรรค
- 4) ออกระเบียบและแนวทางการบริหารงานของพรรค
- 5) ออกระเบียบการคลังและทรัพย์สินของพรรค โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารพรรค
- 6) ออกระเบียบการแต่งตั้ง ถอดถอนการลงโทษ และการให้ความชอบแก่เจ้าหน้าที่พรรค โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารพรรค
- 7) ออกระเบียบแนวทางแผนการดำเนินการเกี่ยวกับการเลือกตั้งทุกระดับ รวมทั้งการจัดการคัดเลือกบุคคลลงสมัครรับเลือกตั้งในนามพรรค โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารพรรค
- 8) ประสานงานกับสมาชิกพรรค กลุ่มการเมือง หรือกลุ่มต่างๆ ในความอุปถัมภ์ของพรรค
- 9) อำนวยการและดำเนินงานต่างๆ เพื่อความเรียบร้อยและเจริญก้าวหน้าของพรรค
- 10) อนุมัติแต่งตั้งและยุบเลิกสาขาพรรคทั้งการดำเนินการต่างๆ เพื่อให้สาขาพรรคบริหารงานไปตามข้อบังคับพรรค ทั้งนี้โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารพรรค
- 11) กำหนดแผนพัฒนาสาขาพรรค ทั้งนี้โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารพรรค¹³

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 10.

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 11-12.

คณะผู้บริหารพรรคจะปฏิบัติตามที่คณะกรรมการบริหารพรรคมอบหมายอีกทีหนึ่ง ตลอดจนรับผิดชอบในงานทั่วไปของพรรค ออกระเบียบแนวทางของพรรค การจัดตั้งสาขาพรรค จะเห็นว่าอำนาจหน้าที่ของคณะผู้บริหารพรรค จะดูแลในเรื่องกิจการทั่วไปของพรรคที่ทำให้พรรคสามารถดำเนินไปได้ มิใช่รับผิดชอบในนโยบายระดับสูงของพรรค

2.2 พรรคความหวังใหม่

พรรคความหวังใหม่ ก่อเกิดมาได้ 9 ปีแล้ว ถือว่าระยะเวลาของการดำเนินงานของพรรค ไม่นาน เป็นพรรคใหม่ แต่มีพัฒนาการค่อนข้างเร็ว เป็นพรรคแกนนำพรรคหนึ่ง มีการพัฒนาความเป็นสถาบันมากขึ้น มีโครงสร้างอันประกอบด้วย

2.2.1 คณะกรรมการบริหารมีจำนวนไม่เกินเจ็ดสิบห้าคน คือ

- 1) หัวหน้าพรรคหนึ่งคน
- 2) ประธานที่ปรึกษาหนึ่งคน
- 3) รองประธานที่ปรึกษาหนึ่งคน
- 4) รองหัวหน้าพรรคไม่เกินสิบคน
- 5) เลขานุการพรรคไม่เกินสิบคน
- 6) รองเลขานุการพรรคไม่เกินสิบคน
- 7) เทรียญฎิกพรรคหนึ่งคน
- 8) โฆษกพรรคหนึ่งคน
- 9) นายทะเบียนพรรคหนึ่งคน
- 10) กรรมการอีกไม่น้อยกว่าสิบคน¹⁴

คณะกรรมการบริหารของพรรคความหวังใหม่ ข้อบังคับพรรคเปิดโอกาสให้มีได้ค่อนข้างมาก คือมีได้ถึง 75 คน คณะกรรมการบริหารพรรคจะมีอำนาจสูงสุด ที่แตกต่างไปจาก ประชาธิปัตย์ คือ ในคณะกรรมการบริหารจะมี ประธานที่ปรึกษา รองประธานที่ปรึกษา เทรียญฎิก โฆษกพรรคและนายทะเบียนเพิ่มเข้ามาด้วย ในส่วนอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารจะได้กล่าวต่อไป

2.2.2 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหาร

- 1) กำกับ ดูแลการบริหารงานของคณะผู้บริหารและหัวหน้าพรรค
- 2) กำหนดนโยบาย

¹⁴พรรคความหวังใหม่, "7 ปี พรรคความหวังใหม่", 2540.(เอกสารในโอกาสครบรอบ 7 ปี พรรคความหวังใหม่).

- 3) ออกระเบียบการปฏิบัติงาน
- 4) กำหนดหน่วยงานพรรค
- 5) อนุมัติงบประมาณประจำปี
- 6) แต่งตั้งกรรมการตำแหน่งต่างๆในคณะกรรมการบริหาร
- 7) ให้คำปรึกษาแก่คณะผู้บริหารและหัวหน้าพรรค
- 8) เรื่องอื่นๆ ที่กำหนดไว้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหาร¹⁵

คณะกรรมการบริหารเป็นกลุ่มบุคคลที่มีอำนาจสูงสุดในพรรค มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจเรื่องสำคัญต่างๆ โดยภาพรวมแล้วคล้ายคลึงกับพรรคประชาธิปไตย

นอกจากคณะกรรมการบริหารแล้ว ยังมีบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่มีอำนาจรองลงไป นั่นคือ คณะผู้บริหาร

2.2.3 คณะผู้บริหารมีจำนวนไม่เกินสิบห้าคน ประกอบด้วย

- 1) หัวหน้าพรรค เป็นประธาน
- 2) ประธานที่ปรึกษาและรองหัวหน้าพรรคหนึ่งคน เป็นรองประธาน
- 3) เลขาธิการพรรค เป็นเลขานุการ
- 4) รองประธานที่ปรึกษาหนึ่งคนและเหรัญญิกพรรค เป็นกรรมการ
- 5) กรรมการคณะผู้บริหารอีกจำนวนไม่เกินเจ็ดคน ประกอบด้วย ตัวแทนสี่ภาค ภาคละหนึ่งคน ตัวแทนในเขตกรุงเทพมหานครหนึ่งคน และตัวแทนกรรมการบริหารพรรคสองคน¹⁶

คณะผู้บริหารของพรรคความหวังใหม่ ล้วนแล้วแต่ประกอบไปด้วย บุคคลในคณะกรรมการบริหาร ยกเว้นตัวแทนจากกรุงเทพมหานคร และภาคต่างๆ องค์ประกอบของคณะผู้บริหารมีความซ้ำซ้อนกับคณะกรรมการบริหาร แต่อำนาจหน้าที่จะแตกต่างกันออกไป

2.2.4 อำนาจหน้าที่ของคณะผู้บริหารมีดังต่อไปนี้

- 1) ปฏิบัติตามที่คณะกรรมการบริหารพรรคมอบหมาย
- 2) ดำเนินการคัดเลือกบุคคลเข้ารับตำแหน่งนักการเมืองหรือตำแหน่งในรัฐสภา
- 3) รับผิดชอบงานของพรรค

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 45.

¹⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 44.

- 4) ออกระเบียบและแนวทางการบริหารงานของพรรคโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหาร
- 5) ออกระเบียบและแนวทางแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับการเลือกตั้งทุกระดับ รวมทั้งการคัดเลือกบุคคลลงสมัครเลือกตั้งในนามของพรรค โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหาร
- 6) ประสานงานกับสมาชิกพรรค กลุ่มการเมือง หรือกลุ่มต่างๆ ซึ่งอยู่ในความอุปถัมภ์ของพรรค
- 7) กำหนดแผนพัฒนาสาขาพรรค โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหาร¹⁷

คณะผู้บริหารเป็นกลุ่มบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ ร้องลงมาจากคณะกรรมการบริหาร คณะผู้บริหารต้องปฏิบัติตามที่คณะกรรมการบริหารมอบหมาย แต่บุคคลในคณะกรรมการทั้งสองชุด เป็นบุคคลเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ ผู้ที่มีอำนาจมากในคณะผู้บริหารก็คือ คณะกรรมการบริหาร นอกจากนี้แล้วคณะผู้บริหารจะมีหน้าที่ดูแลงานต่างๆ ไปของพรรค เช่น ระเบียบ สมาชิกพรรค เป็นต้น ซึ่งคล้ายคลึงกันกับพรรคประชาธิปไตย

2.3 พรรคชาติไทย

พรรคชาติไทยกำเนิดขึ้นในปี 2517 ปัจจุบันมีอายุ 25 ปี นับว่ายาวนานพอสมควร เป็นพรรคขนาดกลาง มีพัฒนาการค่อนข้างช้า ช้ากว่าพรรคความหวังใหม่ อันเนื่องมาจากระบบการบริหารของพรรคชาติไทย เป็น “ระบบครอบครัว” แต่อย่างไรก็ตาม พรรคชาติไทยก็ยังคงยืนหยัดได้เรื่อยไป โครงสร้างของพรรคก็มีการปรับเปลี่ยนตลอดมาในข้อบังคับพรรคชาติไทยแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2541 ได้กล่าวไว้คือ

2.3.1 คณะกรรมการบริหารไม่เกินหกสิบเจ็ดคนประกอบด้วย

- 1) หัวหน้าพรรคหนึ่งคน
- 2) รองหัวหน้าพรรคไม่เกินสิบคน
- 3) เลขาธิการพรรคหนึ่งคน
- 4) รองเลขาธิการพรรคไม่เกินหกคน
- 5) เภรัณูฎิกรพรรคหนึ่งคน

¹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 45.

- 6) โฆษกพรรคหนึ่งคน
- 7) กรรมการบริหารอื่นอีกไม่เกินสี่สิบเจ็ดคน¹⁸

คณะกรรมการบริหารโดยภาพรวมแล้วประกอบไปด้วย ชนชั้นนำของพรรคและมีอำนาจสูงสุด เช่นเดียวกับพรรคประชาธิปไตยและความหวังใหม่ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่สำคัญในพรรคคือ

2.3.2 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารมีดังต่อไปนี้

- 1) บริหารพรรคให้เป็นไปตามนโยบายข้อบังคับของที่ประชุมคณะกรรมการบริหารตามมติที่ประชุมใหญ่ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
- 2) พัฒนาพรรคให้ก้าวหน้ามั่นคง ให้เป็นที่ศรัทธาของประชาชน
- 3) กำกับดูแลการจัดทำทะเบียนสมาชิก
- 4) แต่งตั้งเปลี่ยนแปลงกรรมการคณะต่างๆ
- 5) ควบคุมการทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปี
- 6) กำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดตั้งสาขาพรรคและการหาสมาชิก
- 7) วางแผนงานเลือกตั้งและกำหนดวิธีการเลือกสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้ง
- 8) วางระเบียบงานบริหารพรรค
- 9) กำหนดอัตราค่าลงทะเบียน บำรุง และค่าธรรมเนียม
- 10) วางระเบียบวิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่พรรค และการให้ความดีความชอบและสวัสดิการ
- 11) ควบคุมการจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงินและทรัพย์สินของพรรค
- 12) ดำเนินการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไป
- 13) มอบหมายงานให้กรรมการบริหารคนใดคนหนึ่งหรือหลายคนปฏิบัติ
- 14) กระทำกิจการอื่นตามที่กฎหมายและข้อบังคับ¹⁹

พรรคชาติไทยมีคณะกรรมการบริหาร แต่ไม่มีคณะผู้บริหาร ดังนั้นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหาร จึงดูแลในเรื่องที่สำคัญมากไปจนถึงงานต่างๆ ไปของพรรค เปรียบเสมือนการรวมเอาอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารกับคณะผู้บริหารเข้าด้วยกัน ซึ่งแตกต่างไปจากพรรคประชาธิปไตยและความหวังใหม่

¹⁸ พรรคชาติไทย, "ข้อบังคับพรรคชาติไทยแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2541" 2541 (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่).

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 15.

โครงสร้างของพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ และชาติไทย โดยมากจะคล้ายคลึงกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ กฎหมายรัฐธรรมนูญ และกฎหมายพรรคการเมืองที่ได้ให้กรอบไว้ แต่ก็สามารถแตกต่างกันได้บ้างกล่าวคือ

- พรรคประชาธิปัตย์และความหวังใหม่ มีคณะบุคคลที่ทำหน้าที่บริหาร 2 ชุดใหญ่คือ คณะกรรมการบริหาร และคณะผู้บริหาร ส่วนพรรคชาติไทยมีคณะกรรมการบริหารชุดใหม่ชุดเดียว

- พรรคความหวังใหม่จะมีที่ปรึกษาของพรรคเข้ามาเป็นคณะกรรมการบริหารและคณะผู้บริหารด้วย ส่วนพรรคประชาธิปัตย์จะไม่มีที่ปรึกษาเข้ามาอยู่ในคณะกรรมการสองชุดดังกล่าว

- ทั้งพรรคประชาธิปัตย์ และความหวังใหม่ กลุ่มบุคคลที่มีอำนาจสูงสุด คือ คณะกรรมการบริหาร ซึ่งมีหน้าที่ดูแลเรื่องสำคัญของพรรค ส่วนบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งคือ คณะผู้บริหารนั้นมีหน้าที่ดูแลเรื่องทั่วไปของพรรค

ในขั้นนี้ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมา และโครงสร้างของพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ และชาติไทยไว้พอสังเขป เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการทำความเข้าใจเรื่อง กระบวนการเลือกสรร และการสร้างภาวะผู้นำต่อไป

3. กระบวนการเลือกสรรและการสร้างภาวะผู้นำ

3.1 พรรคประชาธิปัตย์

3.1.1 การคัดเลือกหัวหน้าพรรค รองหัวหน้าพรรค และเลขาธิการพรรค

นายนพดล ปัทมะ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ ให้สัมภาษณ์ว่า

“...คัดเลือกตามข้อบังคับของพรรคที่แก้ไขให้สอดคล้องกับกฎหมายพรรคการเมืองและกฎหมายเลือกตั้ง หัวหน้าพรรคเลือกจากที่ประชุมใหญ่ของพรรค ผู้ที่มีสิทธิเลือกคือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและประธานสาขาคนละหนึ่งคะแนนเสนอชื่อแล้วลงคะแนน รองหัวหน้าพรรคแปดคน ผู้มีสิทธิเลือกและวิธีการเลือกเหมือนกับการเลือกหัวหน้าพรรค เลขาธิการพรรคหัวหน้าพรรคเป็นคนเสนอชื่อขึ้นมาสามคนแล้วที่ประชุมลงคะแนน ส่วนคุณสมบัติที่ต้องการนั้น หัวหน้าพรรคต้องการคนเก่ง ดี มีบารมี ได้รับการยอมรับนับถือจากสมาชิก สามารถนำพาพรรคไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองโดยดูจากการเลือกตั้ง ความสำเร็จในการทำงาน เลขาธิการต้องการคนที่ทำงานกับหัวหน้าพรรคได้ ส่วนรองหัวหน้าพรรค นั้น คำนึงถึงภาค มีรองหัวหน้าพรรคจากภาคต่าง ๆ...”²⁰

²⁰ สัมภาษณ์ นพดล ปัทมะ, สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์, 28 พฤษภาคม 2542.

3.1.2 กระบวนการเลือกสรรนักการเมืองรุ่นใหม่

นายพนตล บัฑมะ นายพีรพันธ์ุ์ สาสิริรัฐวิภาค และ ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ได้ให้สัมภาษณ์ว่า

“...หนทางที่บุคคลสามารถเข้ามาเป็นนักการเมืองรุ่นใหม่ได้คือ

1) บุคคลนั้นเสนอตัวเข้ามา 2) บุคคลที่ชนชั้นนำของพรรคเห็นว่า มีผลงานโดดเด่น มีชื่อเสียง ชนชั้นนำของพรรคหรือ ส.ส.ในแต่ละเขตทาบทามเข้ามา 3) บุคคลนั้นรู้จักกันเป็นการส่วนตัวกับชนชั้นนำของพรรค”²¹ “บุคคลเหล่านี้จะเข้ามากรอกใบสมัครที่พรรค โดยจะสมัครสมาชิกพรรคก่อนแล้วกรอกใบสมัครแสดงความจำนงขอลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. แล้วพรรคจะเรียกสัมภาษณ์กับคณะกรรมการ ซึ่งจะแบ่งเป็นภาคคือ ภาคกลาง เหนือ ใต้ อีสานและกรุงเทพมหานคร หลังจากนั้นจะเข้ารับการสัมภาษณ์กับกรรมการบริหารพรรค ลักษณะการสัมภาษณ์เป็นแบบไม่เป็นทางการ เป็นการพูดคุยกันไม่มีการกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน รวมถึงความคิดทางการเมือง เขตอะไรถึงได้มาสมัคร ความตั้งใจจริง เป็นแบบกันเอง นัดมาพบสมัคร ความตั้งใจจริง เป็นแบบกันเอง นัดมาพบผู้หลักผู้ใหญ่ พบทีละคน ไม่ใช่เข้าห้องเย็น เช่นนัดมาพบท่านบัญญัติ แล้วเผอิญท่านสนั้นมา ท่านอาจมานั่งคุยก่อนก็ได้ แล้วถ้าหัวหน้าพรรคผ่านมาพอดี ก็อาจเข้ามาคุยสอบถามเรื่องนั้นเรื่องนี้เพิ่มเติมก็ได้”²² ผู้ที่ผ่านการเลือกสรรก็สามารถลงสมัครในการเลือกตั้งทั่วไปได้

“พรรคประชาธิปัตย์มีระบบการคัดเลือกผู้สมัครชัดเจน แต่มีความยืดหยุ่นได้บ้าง ถ้าเป็นบุคคลที่มีความโดดเด่น มีชื่อเสียงก็ไม่ต้องเข้ารับการสัมภาษณ์ เช่น คุณธารินทร์ คุณศุภชัย คุณอภิสิทธิ์”²³

²¹ เรื่องเดียวกัน.

²² สัมภาษณ์ พีรพันธ์ุ์ สาสิริรัฐวิภาค, สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์, 3 มิถุนายน 2542.

²³ สัมภาษณ์ ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร, รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ, 25 มิถุนายน 2542.

แผนภาพที่ 3.1 กระบวนการเลือกสรรนักการเมืองรุ่นใหม่ของพรรคประชาธิปัตย์

บุคคลที่เสนอตัวเข้ามาเป็นนักการเมืองรุ่นใหม่ บุคคลที่ชนชั้นนำของพรรคกำหนดว่ามีผลงานโดดเด่น มีชื่อเสียงที่พรรคทาบตาม และบุคคลที่รู้จักกันเป็นการส่วนตัวกับชนชั้นนำของพรรค ยื่นใบสมัครที่หน่วยงานกลางของพรรค

บุคคลที่เสนอตัวเข้ามาเป็นนักการเมืองรุ่นใหม่เข้ารับการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับคณะกรรมการของแต่ละภาค (บุคคลที่ชนชั้นนำของพรรค หรือ ส.ส. ในแต่ละเขตทาบตามและบุคคลที่รู้จักกับชนชั้นนำของพรรคไม่ต้องเข้ารับการสัมภาษณ์)

บุคคลที่เสนอตัวเข้ามาเป็นนักการเมืองรุ่นใหม่ เข้ารับการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับคณะกรรมการบริหารพรรค (บุคคลที่ชนชั้นนำ หรือ ส.ส. ในแต่ละเขตของพรรคทาบตามและบุคคลที่รู้จักกับชนชั้นนำของพรรคไม่ต้องเข้ารับการสัมภาษณ์)

ผู้ที่มีสิทธิ์ในการลงสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไป

3.1.3 สถานภาพทางสังคมของผู้ที่จะเข้ามาเป็นนักการเมืองรุ่นใหม่

3.1.3.1 ระดับชั้นเชิงอาชีพ

ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร ให้สัมภาษณ์ว่า

“พรรคมิได้เลือกว่าภูมิหลังด้านการงานเป็นอย่างไร แต่อยากได้คนดีเข้ามาทำงานให้พี่น้องประชาชนได้ ทุกพรรคต้องการคนดี เด่นดัง แต่คนดีเด่นดังมิได้หมายความว่า จะเป็นนักการเมืองที่ดีเสมอไป การเป็นนักการเมืองต้องทำงานหนัก ต้องเข้าถึงประชาชน ต้องมีวิธีที่เข้าถึงประชาชนได้ มิใช่ว่าทุกคนทำได้ มิได้ขึ้นอยู่กับเรื่องวิชาการความรู้เท่านั้น เป็นเรื่องของแนวความคิดว่าจะทำตัวให้เป็นที่ยอมรับของประชาชนได้หรือไม่ เป็นกันเองกับประชาชนได้หรือไม่ ถ้าเคยเป็นผู้บริหารระดับสูงมาแล้วจะลดตัวเองให้เป็นประชาชนคนหนึ่งได้หรือไม่ เป็นส่วนประกอบสำคัญของนักการเมืองประชาธิปไตยไม่มีข้อจำกัดเรื่องภูมิหลัง แนนอนประชาธิปไตยอยากได้คนที่สามารถช่วยตัวเองได้เรื่องการเงิน พรรคไม่ให้ คนที่จะสมัครในนามพรรคต้องช่วยตนเองได้ พรรคช่วยในกรณีที่ทำเป็นจริง”²⁴

3.1.3.2 การศึกษา

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า

“อย่างน้อยต้องจบปริญญาตรี เพราะรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ถ้าการศึกษาสูงดี มีความเชี่ยวชาญในบางสาขา พรรคจะคาดหวังว่าสามารถช่วยเหลือพรรคได้ หรือการจบการศึกษาจากต่างประเทศ จากสถาบันที่มีชื่อเสียง ก็เป็นจุดแข็ง จุดขาย แต่สำหรับคนที่จบการศึกษาในประเทศ พรรคก็ได้ปิดกั้น เพราะงานการเมืองต้องการความใกล้ชิดกับประชาชน”²⁵

3.1.3.3 เพศ

ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร ให้สัมภาษณ์ว่า

“พรรคต้องการผู้หญิงมากขึ้น แต่ผู้หญิงเสนอตัวเข้ามาน้อย ผู้หญิงจะเป็นประโยชน์ต่อพรรคมาก เพราะจะได้คะแนนนิยมจากผู้หญิงด้วยกัน และจากผู้ชายส่วนหนึ่งด้วย นอกจากนี้แล้วในการต่อสู้ทางการเมือง นักการเมืองที่เป็นผู้ชายจะโจมตีนักการเมืองผู้หญิงมากๆ สังคมไม่ยอมรับ เป็นความไม่เสมอภาคอย่างหนึ่ง ผู้หญิงได้เปรียบในแง่”²⁶

²⁴ เรื่องเดียวกัน.

²⁵ สัมภาษณ์ อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ, รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี, 8 มิถุนายน 2542.

²⁶ สัมภาษณ์ ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร, รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ, 25 มิถุนายน 2542.

3.1.3.4 ชาติกำเนิด, ชาติพันธุ์

นายอรรคพล สรสุชาติ โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรีให้
สัมภาษณ์ว่า

“เรื่องชาติกำเนิดมิใช่ข้อจำกัด ขอให้ทำงานได้ มีอุดมการณ์ตรงกับพรรค ชื่อสัตย์สุจริต พรรครับได้ทั้งนั้น”²⁷

3.1.3.5 อายุ

นายพีรพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรค
ประชาธิปัตย์ ให้สัมภาษณ์ว่า

“พรรคต้องการตามที่กฎหมายกำหนด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ต้องอายุอย่างน้อย 25 ปี, สมาชิกวุฒิสภา ต้องอายุอย่างน้อย 35 ปี”²⁸

3.1.4 ทรัพยากรของผู้ที่จะเข้ามาเป็นนักการเมืองรุ่นใหม่

3.1.4.1 รายได้ส่วนบุคคล

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ให้สัมภาษณ์ว่า

“นักการเมืองรุ่นใหม่ต้องพึ่งตัวเองได้ จะคาดหวังให้พรรคช่วยเหลือมากไม่ได้ เป็นข้อจำกัดอย่างหนึ่ง เงินช่วยเหลือของพรรคมิได้กระจายไปอย่างเท่าเทียมกัน ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ นักการเมืองรุ่นใหม่ต้องดูแลตัวเอง”²⁹

3.1.4.2 การสนับสนุนของกลุ่มผลประโยชน์ องค์กรธุรกิจเอกชน

และสหภาพแรงงาน

นายนพดล ปัทมะ ให้สัมภาษณ์ว่า

“ไม่จำเป็น พรรคไม่สนับสนุน เพราะถ้าองค์กรเหล่านั้นช่วยเหลือพรรคต้องไปตอบสนองผลประโยชน์ขององค์กรเหล่านั้น”³⁰

²⁷ สัมภาษณ์ อรรคพล สรสุชาติ, โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี, 8 กรกฎาคม 2542.

²⁸ สัมภาษณ์ พีรพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค, สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์, 3 มิถุนายน 2542.

²⁹ สัมภาษณ์ อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ, รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี, 8 มิถุนายน 2542.

³⁰ สัมภาษณ์ นพดล ปัทมะ, สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์, 28 พฤษภาคม 2542.

3.1.4.3 เวลา

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ให้สัมภาษณ์ว่า

“พรรคคาดหวังว่า นักการเมืองต้องทำงานเต็มเวลา อาจจะไปประกอบธุรกิจหรือทำงานตามความเชี่ยวชาญได้ แต่ต้องมาทำงานการเมืองเต็มเวลา มีชิ้นงานอดิเรก”³¹

3.1.4.4 ประสบการณ์ทางการเมือง

นายอรรถพล สรสุชาติ ให้สัมภาษณ์ว่า

“ถ้ามีประสบการณ์ทางการเมืองเป็นสิ่งที่ดี แต่ไม่จำเป็นมากเพราะพรรคประชาธิปัตย์มีความเป็นสถาบัน ในเขตเลือกตั้งต่างๆ พรรคจะมีเจ้าหน้าที่สนับสนุนให้คำแนะนำแก่นักการเมืองรุ่นใหม่ได้”³²

3.1.4.5 แรงแกระดุนของนักการเมืองรุ่นใหม่

นายนพดล ปัทมะ ให้สัมภาษณ์ว่า

“ทางพรรคจะให้ความสำคัญ ต้องการคนที่มีความกระตือรือร้นที่จะทำงานทางด้านการเมือง”³³

3.1.5 คุณสมบัติโดยภาพรวมของนักการเมืองรุ่นใหม่

นายอรรถพล สรสุชาติ ให้สัมภาษณ์ว่า

“พรรคต้องการนักการเมืองรุ่นใหม่ที่มีลักษณะ

- 1) มีคุณธรรม จริยธรรม
- 2) มีอุดมการณ์ใกล้เคียงกับพรรค
- 3) สังคมส่วนรวม และสังคมท้องถิ่นให้การยอมรับ
- 4) มีความจริงใจพร้อมที่จะเสียสละเวลาในด้านต่างๆ
- 5) การศึกษาดี ภูมิความรู้เฉพาะทาง พรรคก็เปิดโอกาสให้
- 6) มีระเบียบวินัย สามารถอยู่ในพรรคได้

³¹ สัมภาษณ์ อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ, รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี, 8 มิถุนายน 2542.

³² สัมภาษณ์ อรรถพล สรสุชาติ, โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี, 8 กรกฎาคม 2542.

³³ สัมภาษณ์ นพดล ปัทมะ, สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์, 28 พฤษภาคม

7) มีความรู้รอบด้าน เพราะโลกเปลี่ยนแปลงไปมากขึ้น สลับซับซ้อนขึ้น"³⁴

3.1.6 วิสัยทัศน์ของผู้ที่จะเข้ามาเป็นนักการเมืองรุ่นใหม่

นายอรรถพล สรสุชาติ ให้สัมภาษณ์ว่า

“พรรคพิจารณาตอนเข้าไปพูดคุยกับแกนนำพรรค ซึ่งทางพรรคจะถามปัญหาประเด็นต่างๆ พอจะทราบถึงวิสัยทัศน์ของผู้ที่จะเสนอตัวเข้ามาได้ สำหรับพรรคประชาธิปัตย์ต้องการนักการเมืองรุ่นใหม่ที่มีวิสัยทัศน์ที่ต้องการเห็นการเมืองใสสะอาด ต้องการเห็นการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมควบคู่กันไป มีการพัฒนาตัวเองเรื่อยๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญตอนออกไปหาเสียงในพื้นที่ประชาชนจะถามปัญหาต่างๆ นักการเมืองรุ่นใหม่ต้องตอบได้ หรือมีความรู้รอบด้าน”³⁵

ถ้ามองโดยภาพรวมแล้วนักการเมืองรุ่นใหม่ของพรรคประชาธิปัตย์จะเป็นบุคคลที่มีการศึกษาดีหรือดีมาก ต้องมีฐานะทางเศรษฐกิจดี เพราะพรรคจะช่วยเหลือน้อยมาก และไม่จำเป็นต้องมีประสบการณ์ทางการเมืองเพราะพรรคมีความเป็นสถาบันสูง มีสาขาพรรคมาก สามารถให้ความช่วยเหลือนักการเมืองรุ่นใหม่ได้

3.1.7 นักการเมืองรุ่นใหม่ในแต่ละยุคของพรรคประชาธิปัตย์

นายนพดล ปัทมะ ให้สัมภาษณ์ว่า

“พรรคประชาธิปัตย์มีประวัติความเป็นมายาวนาน มีความเป็นสถาบันอำนาจได้รับการถ่ายทอดจากนักการเมืองรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง นักการเมืองรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาสู่พรรคประชาธิปัตย์ในแต่ละยุคจะแตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ทางการเมืองในยุคนั้นๆ

1) ในยุคที่นายชวน หลีกภัย เข้ามาเป็นผู้นำรุ่นใหม่ ในยุคนี้ต้องการนักการเมืองรุ่นใหม่ ที่มีเป้าหมายในการต่อสู้เผด็จการเพื่อให้ได้มาซึ่งประชาธิปไตย นักการเมืองรุ่นใหม่ในยุคนี้ต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจน และมีความสามารถในการพูด

2) ในยุคที่นายไทรรงค์ สุวรรณคีรี, นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ เข้ามาเป็นนักการเมืองรุ่นใหม่ ยุคนี้ต้องการนักวิชาการเข้ามาช่วยงานของพรรค ต้องการคนที่มีความสามารถทางวิชาการมากขึ้น เพื่อเสริมความสามารถของคนในยุคแรก

3) ในยุคที่นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ, นายอรรถพล สรสุชาติ เข้ามาเป็นนักการเมืองรุ่นใหม่ ยุคนี้ต้องการคนที่มีความสามารถ การศึกษา ความรู้เป็นไปของโลกยุค โลกาภิวัตน์ รับผิดชอบต่อสังคมของไทยและเชื่อมโยงกับโลกได้, รู้การต่างประเทศ สามารถพูดภาษา

³⁴ สัมภาษณ์ อรรถพล สรสุชาติ, โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี, 8 กรกฎาคม 2542.

³⁵ เรื่องเดียวกัน.

อังกฤษตอบโต้กับต่างชาติได้รวดเร็ว ติดตามข่าวสารต่างๆ มีประเด็นที่มีหลักยึดมั่นคง มีความสามารถในการสื่อความหมาย และทำงานหนัก เพราะโลกยุคปัจจุบันมีการแข่งขันสูงขึ้น³⁶

3.1.8 กระบวนการสร้างภาวะผู้นำของพรรคประชาธิปัตย์

จากการสัมภาษณ์สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและเจ้าหน้าที่พรรคประชาธิปัตย์สรุปได้ว่า

เมื่อพรรคประชาธิปัตย์ได้นักการเมืองรุ่นใหม่มาแล้ว ทางที่พรรคมีกระบวนการสร้างภาวะผู้นำให้กับนักการเมืองเหล่านั้นกล่าวคือ

3.1.8.1 การให้นักการเมืองรุ่นใหม่เข้าไปทำงานในคณะกรรมการด้านต่างๆ เช่น เศรษฐกิจ กฎหมาย สังคม การศึกษา นักการเมืองรุ่นใหม่จะได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำจากการทำงาน นอกจากนี้ยังรับการถ่ายทอดความรู้จากนักการเมืองรุ่นก่อนอีกด้วย³⁷

3.1.8.2 ทางพรรคจะจัดให้มีการสัมมนา โดยเชิญวิทยากรมาบรรยายให้ความรู้ทางการเมืองแก่นักการเมืองเพื่อพัฒนาความรู้เป็นการพัฒนาภาวะผู้นำ นอกจากนี้นักการเมืองของพรรคบางคนยังเข้ารับการอบรมที่สถาบันพระปกเกล้า เกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยและปัญหาต่างๆของประเทศและของโลก³⁸

3.1.8.3 พรรคจะเปิดโอกาสให้รับตำแหน่งทางการเมือง เช่น เลขานุการรัฐมนตรี, รัฐมนตรีช่วย, รัฐมนตรี เป็นต้น³⁹

3.1.8.4 ก่อนการเปิดประชุมสภา ทางพรรคจะมีการพูดถึงประเด็นต่างๆ เช่น ประเด็นทางกฎหมาย ขั้นตอนทางรัฐสภา ปัญหาของบ้านเมือง เป็นการขัดเกลาทางการเมืองอย่างหนึ่ง และเป็นการเปิดโอกาสให้นักการเมืองผู้อาวุโสถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์แก่นักการเมืองรุ่นใหม่⁴⁰

อนึ่ง บทบาทของสาขาพรรคจะไม่ได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้างภาวะผู้นำให้นักการเมืองรุ่นใหม่ของพรรค

³⁶ สัมภาษณ์ นพดล ปัทมะ, ส.ส.พรรคประชาธิปัตย์, 28 พฤษภาคม 2542.

³⁷ สัมภาษณ์ พีรพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค, สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์, 3 มิถุนายน 2542.

³⁸ สัมภาษณ์ นิภาภรณ์ กิ่งรัตน์, เจ้าหน้าที่พรรคประชาธิปัตย์, 16 กุมภาพันธ์ 2543. สำหรับกำหนดการและเอกสารประกอบการสัมมนา ไม่อาจหามาศึกษาได้ เพราะพรรคประชาธิปัตย์ไม่ได้เก็บไว้

³⁹ สัมภาษณ์ นพดล ปัทมะ, สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์, 28 พฤษภาคม 2542.

⁴⁰ สัมภาษณ์ ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร, รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ, 25 มิถุนายน 2542.

3.1.9 ตัวอย่างประวัติของผู้นำรุ่นใหม่ของพรรคประชาธิปัตย์

3.1.9.1 ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร

ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร ถือกำเนิดเมื่อ 22 ตุลาคม

พ.ศ. 2495 เข้ารับการศึกษาระดับปริญญาตรีทางด้านปรัชญาการเมืองและเศรษฐศาสตร์ ณ มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด ประเทศอังกฤษ หลังจากนั้นจึงเข้ารับการศึกษาระดับปริญญาโททางด้าน การปกครอง-รัฐศาสตร์ ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา กลับมารับราชการเป็นอาจารย์ประจำคณะ รัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เข้ามาเป็นนักการเมืองครั้งแรกในปี พ.ศ. 2539⁴¹ แต่อย่างไรก็ตาม ก่อนที่จะเข้ามาเป็นนักการเมืองรุ่นใหม่ของพรรคประชาธิปัตย์ ม.ร.ว. สุขุมพันธุ์ ได้เข้าไปสังกัดพรรคหน้า ไทยก่อน

3.1.9.2 นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ถือกำเนิดเมื่อ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2507 เข้า รับการศึกษาในระดับปริญญาตรีทางด้านปรัชญาการเมืองและเศรษฐศาสตร์ (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) จากมหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด ประเทศอังกฤษ แล้วเข้ารับการศึกษาระดับปริญญาโททางด้านเศรษฐ ศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด ประเทศอังกฤษ เช่นกัน เดิมเป็นอาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปัจจุบันมีอาชีพเป็นนักการเมือง มีประสบการณ์คือ เป็นสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2535-ปัจจุบัน นอกจากนี้ยังเคยดำรงตำแหน่งโฆษกประจำสำนัก นายกรัฐมนตรี ประธานกรรมการการศึกษาสภาผู้แทนราษฎร⁴²

3.1.9.3 นายนพดล ปัทมะ

นายนพดล ปัทมะ ถือกำเนิดเมื่อ 23 เมษายน พ.ศ. 2504 เข้ารับ การศึกษาระดับปริญญาตรีที่คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หลังจากนั้นเข้ารับการศึกษาระดับปริญญาตรีทางด้านนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด ประเทศอังกฤษ หลังจากนั้นเข้ารับการ ศึกษาในระดับปริญญาโท ทางด้านนิติศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัยลอนดอน ประเทศอังกฤษ สอบได้เนติ บัณฑิตไทยและเนติบัณฑิตอังกฤษ (ลินคอนส์ อินน์) มีอาชีพเป็นนักกฎหมาย มีประสบการณ์คือ เป็น เลขานุการผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ในปี พ.ศ.2538-2539 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 เป็นต้นมา⁴³

⁴¹ ฝ่ายผลิตเอกสารรัฐสภา, กองการประชาสัมพันธ์, ทำเนียบสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร, พ.ศ. 2540 (กรุงเทพฯ : กองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2540), หน้า 170.

⁴² เรื่องเดียวกัน, หน้า 191.

⁴³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 62.

3.1.9.4 นายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค

นายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค ถือกำเนิดเมื่อ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2502 เข้ารับการศึกษาในระดับปริญญาตรีที่คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หลังจากนั้นเข้ารับการศึกษาในระดับปริญญาโททางด้านนิติศาสตร์ (กฎหมายเปรียบเทียบ) ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา และเข้ารับการศึกษาในระดับปริญญาโททางด้านนิติศาสตร์ (กฎหมายอเมริกาทั่วไป) ประเทศสหรัฐอเมริกา มีอาชีพเป็นผู้พิพากษา มีประสบการณ์คือ เป็นที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ในปี พ.ศ.2535-2536, เป็นที่ปรึกษา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ในปี พ.ศ.2536-2538 และเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานครตั้งแต่ปี พ.ศ.2539 เป็นต้นมา⁴⁴

3.1.9.5 นายอรรถพล สรสุชาติ

นายอรรถพล สรสุชาติ ถือกำเนิดเมื่อ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2502 เข้ารับการศึกษาในระดับปริญญาตรีทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ (เกียรตินิยม) จากประเทศอังกฤษ หลังจากนั้นเข้ารับการศึกษาในระดับปริญญาโททางการเมืองระหว่างประเทศ จากประเทศอังกฤษ เช่นกัน มีอาชีพนักการเมือง มีประสบการณ์คือ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ปี พ.ศ.2535 จนถึงปัจจุบัน เป็นโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรีในปี พ.ศ. 2537 จนถึงปัจจุบัน⁴⁵

3.2 พรรคความหวังใหม่

3.2.1 การคัดเลือกหัวหน้าพรรค รองหัวหน้าพรรค และเลขาธิการพรรค

นายชิงชัย มงคลธรรม รองหัวหน้าพรรคความหวังใหม่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า

“หัวหน้าพรรคมาจากที่ประชุมใหญ่ โดยมีผู้เสนอชื่อบุคคลเข้ามาแล้วโหวต ถ้าเสนอมาไม่เกินหนึ่งคน ก็ไม่ต้องโหวต รองหัวหน้าพรรคก็ใช้วิธีเดียวกัน เลขาธิการพรรคให้ผู้เสนอชื่อเลขาธิการคือ หัวหน้าพรรค จะเสนอกี่คนก็แล้วแต่ ถ้าเสนอชื่อเดียวก็โอเค ถ้าเสนอชื่อหลายคนก็ให้มีการโหวต สรุปแล้วพรรคความหวังใหม่ ผู้นำของพรรคมาจากข้างล่าง ข้างล่างเสนอเข้ามาให้ที่ประชุมใหญ่ หรือคณะกรรมการบริหารพิจารณา คุณสมบัติที่ต้องการจะเป็นไปตามที่ประชุมลงคะแนนเสียงกัน⁴⁶

⁴⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 100.

⁴⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 191.

⁴⁶ สัมภาษณ์ ชิงชัย มงคลธรรม, รองหัวหน้าพรรคความหวังใหม่, 1 กรกฎาคม 2542.

3.2.2 กระบวนการเลือกสรรนักการเมืองรุ่นใหม่

นายเอกพร รักความสุข สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคความหวังใหม่ ให้สัมภาษณ์ว่า

“หนทางที่บุคคลจะเข้ามาเป็นนักการเมืองรุ่นใหม่ของพรรคความหวังใหม่ได้ คือ 1) เสนอตัวเข้ามา 2) เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงที่ชนชั้นนำของพรรค หรือ ส.ส.ในแต่ละเขตของพรรคไป ทาบทาม 3) รู้จักกันเป็นการส่วนตัวกับชนชั้นนำของพรรค บุคคลกลุ่มต่างๆ เหล่านี้ต้องมายื่นใบสมัคร ขอลงสมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรค ที่หน่วยงานกลางของพรรคหรือสาขาพรรค หรือที่สำนักงานแต่ละเขตของพรรค พรรคความหวังใหม่แบ่งพื้นที่เป็น 12 เขตบริการ 1 เขตบริการจะมี 5-6 จังหวัด ดูแลประชาชนเขตละ 5 ล้านคน กรุงเทพมหานครถือเป็น 1 เขต แต่ละเขตจะมีคณะกรรมการบริหารเขต ซึ่งได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผู้สนับสนุนทางการเมือง⁴⁷

นายชิงชัย มงคลธรรม ให้สัมภาษณ์ว่า

“เมื่อบุคคลในข้างต้นยื่นใบสมัครแล้ว ผู้ที่เสนอตัวเข้ามาจะเข้ารับสัมภาษณ์ แบบไม่เป็นทางการ กับคณะกรรมการแต่ละเขต ลักษณะการสัมภาษณ์จะเป็นการพูดคุยกันในประเด็นต่างๆ มีบางอย่างคล้ายคลึงกับการสัมภาษณ์เข้าทำงานในองค์กรต่างๆ ไปบ้าง แต่ส่วนใหญ่จะมีการวิเคราะห์ตัวบุคคล โดยคณะกรรมการจะตรวจสอบคุณสมบัติพื้นฐาน ว่ามีปัญหาเกี่ยวกับสังคมหรือไม่ โดยบางอย่างผู้ที่เสนอเข้ามาไม่รู้ตัว เช่น คณะกรรมการจะพิจารณาความคิด จิตใจ บุคลิกของผู้ที่เสนอตัวเข้ามา เมื่อผ่านการพิจารณาคณะกรรมการบริหารเขตแล้ว คณะกรรมการบริหาร เขตจะส่งรายชื่อของผู้ที่ผ่านขั้นตอนนี้ให้คณะกรรมการบริหารพรรค หลังจากนั้นผู้ที่เสนอตัวเข้ามาจะเข้ารับการสัมภาษณ์ ในขั้นตอนนี้จะเข้าไปในลักษณะเดียวกันกับการสัมภาษณ์กับคณะกรรมการบริหารเขต เมื่อผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการบริหารพรรคแล้ว บุคคลนั้นก็จะมีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไป⁴⁸

แต่อย่างไรก็ตาม บุคคลที่ทางพรรคไปทาบทาม หรือรู้จักกันเป็นการส่วนตัว กับชนชั้นนำของพรรค ไม่ต้องผ่านกระบวนการดังกล่าว แต่บุคคลในกลุ่มนี้จะมีจำนวนน้อยโดยมากจะต้องเสนอตัวเข้ามาแล้วผ่านกระบวนการเลือกสรร

⁴⁷ สัมภาษณ์ เอกพร รักความสุข, สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคความหวังใหม่, 7 กรกฎาคม 2542.

⁴⁸ สัมภาษณ์ ชิงชัย มงคลธรรม, รองหัวหน้าพรรคความหวังใหม่, 1 กรกฎาคม 2542.

แผนภาพที่ 3.2 กระบวนการเลือกสรรนักการเมืองรุ่นใหม่ของพรรคความหวังใหม่

บุคคลที่เสนอตัวเข้ามาเป็นนักการเมืองรุ่นใหม่ บุคคลที่ชนชั้นนำของพรรคเห็นว่ามีความโดดเด่น มีชื่อเสียงที่ชนชั้นนำ หรือ ส.ส. ในแต่ละเขตของพรรคทาบตาม และบุคคลที่รู้จักกันเป็นการส่วนตัวกับชนชั้นนำของพรรค ยื่นใบสมัครที่สำนักงานใหญ่ สำนักงานบริหารของแต่ละเขตหรือสาขาพรรค

บุคคลที่เสนอตัวเข้ามาเป็นนักการเมืองรุ่นใหม่ เข้ารับการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับคณะกรรมการบริหารเขต (บุคคลที่ชนชั้นนำ หรือ ส.ส. ในแต่ละเขตของพรรคทาบตาม หรือรู้จักกันเป็นส่วนตัวกับชนชั้นนำของพรรค ไม่ต้องเข้ารับการสัมภาษณ์)

บุคคลที่เสนอตัวเข้ามาเป็นนักการเมืองรุ่นใหม่ เข้ารับการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับคณะกรรมการบริหารพรรค (บุคคลที่ชนชั้นนำ หรือ ส.ส. ในแต่ละเขตของพรรคทาบตามและบุคคลที่รู้จักกับชนชั้นนำของพรรค ไม่ต้องเข้ารับการสัมภาษณ์)

ผู้ที่มีสิทธิ์ในการลงสมัครรับเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งทั่วไป

3.2.3 สถานภาพทางสังคมของผู้ที่จะเข้ามาเป็นนักการเมืองรุ่นใหม่ นายชิงชัย มงคลธรรม ให้สัมภาษณ์ว่า

3.2.3.1 ระดับชั้นเชิงอาชีพ

“ไม่มีข้อจำกัดในเรื่องระดับชั้นของงาน คนทุกระดับชั้นสามารถเข้ามาเป็นผู้บริหารรุ่นใหม่ของพรรคความหวังใหม่ได้”⁴⁹

3.2.3.2 การศึกษา

“อย่างน้อยต้องจบปริญญาตรี ซึ่งไม่ถูกต้อง ความคิดทางการเมืองถือว่าเป็นเสรีภาพสูงสุด ไม่จำกัดด้วยวุฒิการศึกษาไม่ถูกต้อง เป็นจุดต่างพร้อยของรัฐธรรมนูญฉบับนี้”⁵⁰

3.2.3.3 เพศ

“ไม่มีข้อจำกัด แต่ผู้หญิงให้ความสำคัญต่อการเมืองน้อยกว่าผู้ชาย ตัวผู้หญิงเองคงมีข้อจำกัดของเขา แต่ทางพรรคก็ต้องการผู้หญิงมากขึ้น”⁵¹

3.2.3.4 ชาติกำเนิด, ชาติพันธุ์

“ไม่จำกัด ถ้าอุดมการณ์ตรงกับพรรค สามารถทำงานให้พรรคได้พรรคก็เปิดโอกาส”⁵²

3.2.3.5 อายุ

“ไม่จำกัด แต่ต้องมีไช่แก่จ้กหรือเติกจนเกินไป ต้องพอดี ๆ”⁵³

⁴⁹ เรื่องเดียวกัน.

⁵⁰ เรื่องเดียวกัน.

⁵¹ เรื่องเดียวกัน.

⁵² เรื่องเดียวกัน.

⁵³ เรื่องเดียวกัน.

3.2.4 ทรัพยากรของผู้ที่จะเข้ามาเป็นนักการเมืองรุ่นใหม่

3.2.4.1 รายได้ส่วนบุคคล

“ไม่ใช่ข้อจำกัด เพราะการเป็นนักการเมืองมิได้วัดกันที่ทรัพย์สิน การวัดกันที่ความคิด ความตั้งใจ อุดมคติ การเมืองมิใช่สิ่งที่ต้องซื้อด้วยเงิน นำรังเกียจด้วยซ้ำไป แต่ต้องยอมรับความจริงว่ามันมีอยู่ทั่วโลกแม้แต่สังคมไทยก็ไม่ยกเว้น”⁵⁴

3.2.4.2 การสนับสนุนของกลุ่มผลประโยชน์ องค์กรธุรกิจเอกชนและสหภาพแรงงาน

นายแพทย์ เปรมศักดิ์ เพียยุระ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคความหวังใหม่ ให้สัมภาษณ์ว่า

“เป็นเรื่องของแนวร่วม เราเน้นคนยากคนจน คงไม่มีองค์กรธุรกิจเอกชน ทูน่าข้ามชาติมาสนับสนุนเหมือนบางพรรค ทูน่าที่สำคัญคือ ทูน่าทางสังคมที่เน้นหนักต่อคนส่วนใหญ่ภายในประเทศ ไม่มีมูลค่าเป็นตัวเงิน แต่มีค่าประมาณไม่ได้ ใช้ใจถึงใจ”⁵⁵

3.2.4.3 เวลา

นายชิงชัย มงคลธรรม ให้สัมภาษณ์ว่า

“ทางพรรคคาดหวังให้ทำงานเต็มเวลา”⁵⁶

3.2.4.4 ประสบการณ์ทางการเมือง

“ควรจะมีพอสมควร ตัวผู้สมัครต้องเข้าใจการเมืองพอสมควร เช่น ประวัติศาสตร์การเมืองไทย สังคมโลก เพื่อที่จะได้รู้ว่านักการเมืองต้องปฏิบัติตัวอย่างไร”⁵⁷

⁵⁴ เรื่องเดียวกัน.

⁵⁵ สัมภาษณ์ นายแพทย์ เปรมศักดิ์ เพียยุระ, สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคความหวังใหม่, 14 มิถุนายน 2542.

⁵⁶ สัมภาษณ์ ชิงชัย มงคลธรรม, รองหัวหน้าพรรคความหวังใหม่, 14 มิถุนายน 2542.

⁵⁷ เรื่องเดียวกัน.

3.2.4.5 เครือข่ายสนับสนุน

นายแพทย์ เปรมศักดิ์ เพียยุระ ให้สัมภาษณ์ว่า

“เป็นเรื่องส่วนตัว นักการเมืองรุ่นใหม่ต้องมีฐานสนับสนุนของตนเอง ยังมีเครือข่ายสนับสนุนก็เป็นผลดี คนจะเป็นนักการเมืองอย่างน้อยต้องมีทุนทางสังคมส่วนตัว เช่น เป็นผู้นำองค์กร เป็นแพทย์ชนบท เป็นทนายความที่ยืนหยัดเคียงข้างประชาชน นักการเมืองรุ่นใหม่ต้องมีเครือข่ายของตน เสริมกับอุดมการณ์พรรค”⁵⁸

3.2.4.6 แรงกระตุ้นของนักการเมืองรุ่นใหม่

นายชิงชัย มงคลธรรม ให้สัมภาษณ์ว่า

“เป็นหัวใจสำคัญ พรรคต้องการคนรุ่นใหม่ คนวัยทำงานเข้ามาเป็นแนวร่วมในการทำกิจกรรมทางการเมือง”⁵⁹

3.2.5 คุณสมบัติโดยภาพรวมของนักการเมืองรุ่นใหม่

- 1) มีจุดยืนทางการเมืองที่สอดคล้องกับพรรค คืออยู่เคียงข้างคนยากจน
- 2) ทันต่อเหตุการณ์ เข้าใจสภาพปัญหาที่แท้จริง
- 3) มีอุดมการณ์
- 4) มีคุณธรรม”⁶⁰

3.2.6 วิสัยทัศน์ของผู้ที่จะเข้ามาเป็นนักการเมืองรุ่นใหม่

“ต้องเข้าใจปัญหาอย่างถ่องแท้ รู้จักแยกแยะปัญหา ไม่จำเป็นต้องเป็นนักวิชาการ หรือนักทฤษฎี แต่ต้องรู้จักตัวเองพอ มีความมั่นคง รู้สภาพความเป็นจริง”⁶¹

ถ้ามองโดยภาพรวมแล้วนักการเมืองรุ่นใหม่ของพรรคความหวังใหม่จะเป็นบุคคลที่การศึกษาระดับปานกลางหรือดี แต่ไม่จำเป็นต้องดีมาก แต่ควรสามารถเข้าถึงประชาชนในระดับล่างได้เช่น เป็นครู เป็นแพทย์ชนบท นอกจากนี้ก็ควรมีประสบการณ์ทางการเมือง ไม่จำเป็นต้องมีฐานะทางเศรษฐกิจดีมาก พรรคสามารถช่วยได้พอสมควร

⁵⁸ สัมภาษณ์ นายแพทย์ เปรมศักดิ์ เพียยุระ, สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคความหวังใหม่, 14 มิถุนายน 2542.

⁵⁹ สัมภาษณ์ ชิงชัย มงคลธรรม, รองหัวหน้าพรรคความหวังใหม่, 1 กรกฎาคม 2542.

⁶⁰ เรื่องเดียวกัน.

⁶¹ เรื่องเดียวกัน.

3.2.7 กระบวนการสร้างภาวะผู้นำของพรรคความหวังใหม่

นายแพทย์ เปรมศักดิ์ เพี้ยยุระ ให้สัมภาษณ์ว่า

“มีกิจกรรมของพรรคเช่นการสัมมนา ศึกษาดูงาน การเตรียมการประชุมสภา การต่อสู้ทางการเมืองในระดับต่างๆ ทางพรรคมีการเตรียมวิธีการ ความพร้อมในการดำเนินงานต่างๆ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ฝึกฝน ถ้าฝึกฝนแล้วคณะกรรมการบริหารเห็นว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คนใดสามารถนำเสนอข้อมูลได้ดี อาจจะได้รับบทบาทมากขึ้น ขึ้นอยู่กับความตั้งใจของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการสนับสนุนของคณะกรรมการบริหาร”⁶² หนึ่ง ในโอกาสที่ครบรอบ 7 ปี พรรคความหวังใหม่ ในปี พ.ศ. 2540 ทางพรรคได้จัดการสัมมนาครั้งสำคัญในชื่อ “โครงการพัฒนานักการเมืองมืออาชีพ แห่งศตวรรษที่ 21”

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อพัฒนาศักยภาพและวิสัยทัศน์ของนักการเมืองรุ่นใหม่ให้เป็นนักการเมืองที่ประกอบด้วยความรู้ ความสามารถ คุณภาพ และคุณธรรม เหมาะสมกับการเป็นผู้นำในอนาคต
- 2) เพื่อพัฒนาทักษะการพูดการนำเสนอการอภิปราย และการให้สัมภาษณ์
- 3) เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของนักการเมืองรุ่นใหม่สู่ความเป็นสากล
- 4) เพื่อพัฒนาทักษะการเข้าสังคมทุกรูปแบบ
- 5) เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความคิด ทางด้านจิตวิทยาให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 6) เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการบริหารงานให้เป็นผู้นำที่มีคุณภาพที่ดีต่อไปสำหรับศตวรรษหน้า

รูปแบบของการสัมมนาจะเป็นการเข้าฟังการบรรยายจากวิทยากรที่มีชื่อเสียง การอภิปรายกลุ่มย่อย การร่วมกิจกรรมกลุ่ม และการศึกษาดูงาน

ผู้เข้ารับการสัมมนา คือ นักการเมืองของพรรคความหวังใหม่จำนวน 25-30 คน วิทยากร ในการสัมมนา มี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิโชค วรรณสันติกุล อาจารย์

⁶² สัมภาษณ์ นายแพทย์ เปรมศักดิ์ เพี้ยยุระ, สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคความหวังใหม่, 14 มิถุนายน 2542.

โอนอ่อน จันทรทัต ณ อยุธยา อาจารย์ณรงค์ศักดิ์ ตะละภักดิ์ ดร.โอฬาร ไชยประวัติ ดร.โกศล พลกุล นายมนู เสียวไพโรจน์ ฯลฯ

นายสุเทพ อัดถากร ผู้อำนวยการสถาบันการเมืองเกี่ยวกับการวางแผนทางการเมือง (ของพรรคความหวังใหม่) ให้สัมภาษณ์ว่า

“นอกจากนี้แล้วทางพรรคยังได้ส่งนักการเมืองของพรรคเข้ารับการอบรมที่สถาบันพระปกเกล้า ซึ่งโครงการนี้พรรคเพียงแค่ส่งนักการเมืองไป มิได้มีส่วนในการฝึกภาวะผู้นำแต่อย่างใด”⁶⁴

3.2.8 ตัวอย่างประวัติของผู้นำรุ่นใหม่ของพรรคความหวังใหม่

3.2.8.1 นายแพทย์ เปรมศักดิ์ เพียยุระ

นายแพทย์ เปรมศักดิ์ เพียยุระ ถือกำเนิดเมื่อ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2508 เข้ารับการศึกษาในระดับปริญญาตรี ในคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีอาชีพเป็นนายแพทย์ มีประสบการณ์คือ เป็นที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ในปี พ.ศ. 2536-2537 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จ.ขอนแก่น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538-ปัจจุบัน⁶⁵

3.2.8.2 นายเอกพร รักความสุข

นายเอกพร รักความสุข ถือกำเนิดเมื่อ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2504 เข้ารับการศึกษาในระดับปริญญาตรีสาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และเข้ารับการศึกษาระดับปริญญาโท สาขารัฐศาสตร์ (บริหารรัฐกิจ) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีอาชีพนักการเมือง มีประสบการณ์ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-ปัจจุบัน⁶⁶ และเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

⁶³ พรรคความหวังใหม่, “7 ปีความหวังใหม่”, เอกสารประกอบการสัมมนาในโอกาสครบรอบ 7 ปีพรรคความหวังใหม่ กรกฎาคม 2540(เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่).

⁶⁴ สัมภาษณ์ สุเทพ อัดถากร, ผู้อำนวยการสถาบันการเมืองเกี่ยวกับการวางแผนทางการเมือง , 29 กุมภาพันธ์ 2543.

⁶⁵ ฝ่ายผลิตเอกสารรัฐสภา กองการประชาสัมพันธ์, ทำเนียบสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2540 (กรุงเทพฯ : กองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2540), หน้า 91.

⁶⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 120.

3.2.8.3 นายจาตุรนต์ ฉายแสง

นายจาตุรนต์ ฉายแสง ถือกำเนิดเมื่อ 1 มกราคม พ.ศ. 2499 เข้ารับการศึกษาในระดับปริญญาตรี และปริญญาโททางด้านเศรษฐศาสตร์ จากประเทศสหรัฐอเมริกา มีประสบการณ์คือ ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดฉะเชิงเทรา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539-ปัจจุบัน เคยดำรงตำแหน่งผู้ช่วยเลขานุการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในปี พ.ศ. 2529-2530 เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ในปี พ.ศ. 2533-2534⁶⁷ และปัจจุบันดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคความหวังใหม่

หมายเหตุ นายจาตุรนต์ ฉายแสง เข้ามาเป็นนักการเมืองในปี พ.ศ. 2529 ซึ่งอยู่นอกขอบเขตของการวิจัย แต่เนื่องจากเป็นผู้นำรุ่นใหม่ของพรรคความหวังใหม่ที่มีความโดดเด่นที่สุด จึงนำประวัติมาเสนอไว้ด้วย

3.3 พรรคชาติไทย

3.3.1 การคัดเลือกหัวหน้าพรรค รองหัวหน้าพรรคและเลขาธิการพรรค

นายนิกร จำนง ผู้อำนวยการพรรคชาติไทย ให้สัมภาษณ์ว่า

“การคัดเลือกหัวหน้าพรรค รองหัวหน้าพรรคและเลขาธิการพรรค ให้เป็นไปตามข้อบังคับของพรรค กล่าวคือ จะทำการคัดเลือกกันในที่ประชุมใหญ่ โดยสมาชิกสามัญในที่ประชุมเป็นผู้เสนอชื่อ และมีสมาชิกสามัญที่เข้าร่วมประชุมในวันนั้นเป็นผู้รับรองไม่น้อยกว่า 5 คน ผู้ที่มีสิทธิ์ลงคะแนนคือ สมาชิกที่มาประชุม เมื่อสมาชิกสามัญเสนอชื่อบุคคลเข้ามาแล้ว ก็ให้ทำการลงคะแนนโดยเปิดเผย ยกเว้นแต่ว่าสมาชิกในที่ประชุมเกินกว่ากึ่งหนึ่งขอให้ลงคะแนนลับ หัวหน้าพรรค รองหัวหน้าพรรคและเลขาธิการพรรคมักจะรู้ตัวกันมาก่อนที่จะมีการประชุมใหญ่”⁶⁸

คุณสมบัติที่ต้องการคือ

- หัวหน้าพรรค ต้องการคนที่มีบารมี ได้รับการยอมรับจากสมาชิกพรรค
- รองหัวหน้าพรรค ต้องการคนที่สามารถทำงานร่วมกับหัวหน้าพรรคได้ดี
- เลขาธิการพรรค ต้องการคนที่มีความคล่องตัว และสามารถร่วมงานกับหัวหน้าพรรค

ได้ดี”⁶⁹

⁶⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 35.

⁶⁸ สัมภาษณ์ นิกร จำนง, ผู้อำนวยการพรรคชาติไทย, 31 มิถุนายน 2542.

⁶⁹ เรื่องเดียวกัน.

3.3.2 กระบวนการเลือกสรรนักการเมืองรุ่นใหม่

บุคคลสามารถเข้ามาเป็นนักการเมืองรุ่นใหม่ของพรรคชาติไทย ได้โดย

“1) บุคคลนั้นเสนอตัวเข้ามา เป็นคนหนุ่ม คนรุ่นใหม่ ทางพรรคพิจารณาว่า เขามีศักยภาพเพียงพอหรือไม่ ถ้ามีศักยภาพเพียงพอ จะให้ลงสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไป หรือ อาจจะให้ช่วยงานพรรค การเลือกตั้งแต่ละครั้งมีคนเสนอตัวเข้ามาอย่างน้อยแตกต่างกันไป แล้วแต่สถานการณ์ทางการเมือง พื้นที่ ค่านิยม ของประชาชนต่อพรรคการเมือง ในช่วงที่ค่านิยมของพรรคดี จะมีคนเสนอตัวเข้ามามากกว่าคน

2) ชนชั้นนำ หรือ ส.ส.ในแต่ละเขตของพรรคเข้าไปทาบทาม ถ้าชนชั้นนำของพรรคเห็นว่ามีบุคคลที่มีความโดดเด่น มีชื่อเสียง มีศักยภาพพอ ทางพรรคจะเชิญบุคคลนั้นเข้ามาลงสมัครรับเลือกตั้ง

หลังจากนั้น บุคคลสองกลุ่มนี้จะเข้ามากรอกใบสมัคร ในอดีตที่ผ่านมา มีการวิเคราะห์จากใบสมัคร บุคคลที่ชนชั้นนำหรือ ส.ส.ในแต่ละเขตของพรรคเข้าไปทาบทามจะไม่ผ่านกระบวนการเลือกสรร แต่ในต้นปี 2542 ได้มีการปฏิรูปการเลือกสรร โดยตั้งคณะกรรมการอำนวยการเลือกตั้ง มี 14 คน มีหัวหน้าพรรคเป็นประธาน ประกอบด้วย สมาชิกพื้นที่ต่างๆ ไม่แบ่งเป็นเขต เป็นชุดใหญ่ชุดเดียว ขณะนี้เริ่มทำงานแล้ว กำลังสำรวจอดีต ส.ส.เก่าว่าจะให้ใครลงที่ไหน อย่างไร การเลือกตั้งครั้งต่อไป คณะกรรมการอำนวยการเลือกตั้งคงจะทำงานในการเลือกสรรอย่างเต็มที่ กระบวนการเลือกสรรของพรรคชาติไทย มีความเป็นระบบมากขึ้น⁷⁰

⁷⁰ เรื่องเดียวกัน.

แผนภาพที่ 3.3 กระบวนการเลือกสรรนักการเมืองรุ่นใหม่ของพรรคชาติไทย

บุคคลที่เสนอตัวเข้ามาเป็นนักการเมืองรุ่นใหม่, บุคคลที่ชนชั้นนำของพรรคเห็นว่ามีความโดดเด่น ชนชั้นนำหรือ ส.ส. ในแต่ละเขตของพรรคเข้าไปทาบถาม ยื่นใบสมัครที่หน่วยงานกลางของพรรค

บุคคลที่เสนอตัวเข้ามาพูดคุยกับชนชั้นนำของพรรค (ในอดีต) แต่ในการเลือกตั้งครั้งต่อไป บุคคลที่จะเสนอตัวเข้ามาจะเข้ามาพูดคุยกับคณะกรรมการอำนวยการเลือกตั้ง (บุคคลที่พรรคทาบถาม ไม่ต้องผ่านขั้นตอนนี้)

ผู้มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งทั่วไป

3.3.3 สถานภาพทางสังคมของผู้ที่จะเข้ามาเป็นนักการเมืองรุ่นใหม่

นายนิกร จำนง ผู้อำนวยการพรรคชาติไทยให้สัมภาษณ์ว่า

3.3.3.1 ระดับชั้นเชิงอาชีพ

“ดูประวัติว่าเขาทำอะไรมาก่อน ดูประวัติการศึกษา ครอบครัว ที่สำคัญคือ ความสัมพันธ์กับท้องถิ่นที่เขาต้องการลงสมัครว่ามีศักยภาพในการชนะการเลือกตั้ง เพียงใด”

3.3.3.2 การศึกษา

“ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด”

3.3.3.3 เพศ

“ไม่จำกัด พรรคต้องการผู้หญิงมากขึ้น แต่ที่ผ่านมาผู้หญิงสมัครเข้ามาน้อย”

3.3.3.4 ชาติกำเนิด, ชาติพันธุ์

“ไม่จำกัด ถ้ามีศักยภาพที่จะชนะการเลือกตั้งพรรคก็เปิดโอกาส”

3.3.3.5 อายุ

“อย่างน้อยต้อง 25 ปี ตามข้อกำหนดของรัฐธรรมนูญ แต่จะเป็นเท่าไรนั้นไม่จำกัด”⁷¹

3.3.4 ทรัพยากรของผู้ที่จะเข้ามาเป็นนักการเมืองรุ่นใหม่

3.3.4.1 รายได้ส่วนบุคคล

“ไม่สำคัญ แต่ต้องเลี้ยงตัวเองได้ เพราะในการดำเนินการของการเมืองต้องมีทรัพยากรพอสมควร”

3.3.4.2 การสนับสนุนของกลุ่มผลประโยชน์ องค์กรธุรกิจเอกชนและสหภาพแรงงาน

“ที่ผ่านมายังไม่เคยปรากฏว่ามีองค์กรเอกชนหรือสหภาพแรงงานมาสนับสนุนพรรคชาติไทย”

3.3.4.3 เวลา

“การเป็นนักการเมืองต้องมีเวลา แต่พรรคไม่คาดหวังให้ทำงานเต็มเวลา”

3.3.4.4 ประสบการณ์ทางการเมือง

“น่าจะมีประสบการณ์บ้าง เช่น เคยเป็นสมาชิกสภาจังหวัดมาก่อน ก็จะได้เปรียบผู้ที่ไม่มีประสบการณ์เลย”

3.3.4.5 เครือข่ายสนับสนุน

“ถ้ามีก็เป็น好事 เป็นการช่วยส่งเสริมศักยภาพของบุคคลนั้น”

3.3.4.6 แรงกระตุ้นของนักการเมืองรุ่นใหม่

“ต้องการคนที่ต้องการเป็นนักการเมืองมาก โดยดูจากความสามารถในการเข้าถึงประชาชน”⁷²

3.3.5 คุณสมบัติโดยภาพรวมของนักการเมืองรุ่นใหม่

พรรคต้องการนักการเมืองรุ่นใหม่ที่มีลักษณะ

1) มีศักยภาพเพียงพอที่จะสามารถชนะการเลือกตั้งได้ มีความสัมพันธ์กับท้องถิ่นที่เขาต้องการลงสมัครเป็นอันดี

⁷¹ เรื่องเดียวกัน.

⁷² เรื่องเดียวกัน.

2) ควรจะมีประสบการณ์ทางการเมืองมาบ้าง เช่น เคยเป็นนักการเมืองท้องถิ่นมาก่อน

3) การศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี⁷³

3.3.6 วิสัยทัศน์ของผู้ที่จะเข้ามาเป็นนักการเมืองรุ่นใหม่

“ต้องการคนที่มีความรอบด้านทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รู้จักแนวทางการแก้ปัญหาของประเทศ มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาให้ประชาชนได้ ซึ่งวิธีการพิจารณาคือ ดูจากใบสมัคร วิธีการพูด บุคลิกลักษณะ การแต่งกาย”⁷⁴

ถ้ามองโดยภาพรวมแล้วนักการเมืองรุ่นใหม่ของพรรคชาติไทยจะเป็นบุคคลที่กว้างขวาง มีอิทธิพลในท้องถิ่น มีศักยภาพพอที่จะชนะการเลือกตั้งได้ การศึกษาปานกลางหรือดี ไม่จำเป็นต้องดีมาก และควรมีประสบการณ์ทางการเมือง

3.3.7 กระบวนการสร้างภาวะผู้นำของพรรคชาติไทย

“เมื่อพรรคได้นักการเมืองรุ่นใหม่มาแล้ว จะให้บุคคลเหล่านั้นเข้ามาประชุมสัมมนาให้ได้ฝึกพูดแสดงความคิดเห็น เปิดโอกาสให้เขามีอิสระเต็มที่”⁷⁵ นางสมมาศ ทิณเกิด เจ้าหน้าที่พรรคชาติไทย ให้สัมภาษณ์ว่า “ส่วนการเข้ารับการอบรมที่สถาบันพระปกเกล้า นั้น สถาบันพระปกเกล้าจะติดต่อกับนักการเมืองของพรรคเป็นการส่วนตัว พรรคไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการฝึกภาวะผู้นำแต่อย่างใด”⁷⁶

3.3.8 ตัวอย่างประวัติผู้นำรุ่นใหม่ของพรรคชาติไทย

3.3.8.1 น.ส.กัญญา ศิลปอาชา

น.ส.กัญญา ศิลปอาชา ถือกำเนิดเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2503 เข้ารับการศึกษาในระดับปริญญาตรีที่คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี (สเถิติ) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁷³ เรื่องเดียวกัน.

⁷⁴ เรื่องเดียวกัน.

⁷⁵ เรื่องเดียวกัน.

⁷⁶ สัมภาษณ์ สมมาศ ทิณเกิด, เจ้าหน้าที่พรรคชาติไทย, 16 กุมภาพันธ์ 2543.

และได้รับเกียรตินิยามอันดับหนึ่ง เหรียญทอง หลังจากนั้นเข้ารับการศึกษาในระดับปริญญาโท สาขาการบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน ประเทศสหรัฐอเมริกา มีอาชีพนักการเมือง มีประสบการณ์คือ ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสุพรรณบุรี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538-ปัจจุบัน⁷⁷ และดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

3.3.8.2 นายวาสิต พยัคฆบุตร

นายวาสิต พยัคฆบุตร ถือกำเนิดเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2496 เข้ารับการศึกษาในระดับปริญญาตรีสาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง หลังจากนั้นจึงเข้ารับการศึกษาในระดับปริญญาโทสาขาการปกครอง มีอาชีพเป็นนักการเมือง มีประสบการณ์คือ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535-ปัจจุบัน เคยดำรงตำแหน่งกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร เลขานุการรัฐมนตรีทบวงมหาวิทยาลัย⁷⁸

การเข้ามาของนักการเมืองรุ่นใหม่ของพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ และชาติไทย นั้นส่วนมากจะเสนอตัวเข้ามา มากกว่าที่จะใช้การรู้จักกันเป็นการส่วนตัวกับชนชั้นนำของพรรคหรือทางพรรคทาบตาม จากตัวอย่างของนักการเมืองรุ่นใหม่นั้นพอจะแยกแยะให้เห็นคือ ผู้ที่เสนอตัวเข้ามานั้นมี นายพีรพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค นายแพทย์ เปรมศักดิ์ เพียยุระ นายจาตุรนต์ ฉายแสง และนายเอกพร รักความสุข ส่วนผู้ที่รู้จักกันเป็นการส่วนตัวกับชนชั้นนำของพรรคประกอบด้วยเสนอตัวเข้ามานั้นคือ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายนพดล ปัทมะ และนายอรรถพล สรสุชาติ ส่วนผู้ใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวเพียงอย่างเดียวคือ น.ส.กัญญา ศิลปอาชา และบุคคลที่ทางพรรคทาบตามคือ ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร แต่อย่างไรก็ตามพรรคชาติไทยบริหารงานโดยระบบครอบครัว นักการเมืองรุ่นใหม่ของพรรคชาติไทย จึงน่าจะใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวเข้ามามากกว่านักการเมืองรุ่นใหม่ของพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ และชาติไทย

⁷⁷ ฝ่ายผลิตเอกสารรัฐสภา กองการประชาสัมพันธ์, ทำเนียบสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2540 (กรุงเทพฯ : กองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2540), หน้า 8.

⁷⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 160.

4. วิเคราะห์กระบวนการเลือกสรรและการสร้างภาวะผู้นำของพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ และชาติไทย

4.1 กระบวนการเลือกสรร

จากแนวความคิดเรื่องการเลือกสรรทางการเมือง (Political Recruitment) สามารถพิจารณาได้ในหลายประเด็น คือ

1) โครงสร้างของการเลือกสรรทางการเมือง

1.1 โครงสร้างทางด้านโอกาส โครงสร้างทางด้านโอกาสถูกกำหนดโดยสถาบันและสิ่งแวดล้อมทางการเมือง เช่น ระบบกฎหมาย ระบบการเมืองความเข้มแข็งของพรรคการเมือง

การคัดเลือกสรรหัวหน้าพรรค รองหัวหน้าพรรค และเลขาธิการพรรค ของพรรคประชาธิปัตย์และความหวังใหม่ จะมีความคล้ายคลึงกัน ตามข้อบังคับของพรรค นั่นคือจะทำการคัดเลือกในที่ประชุมใหญ่ ผู้ที่มีสิทธิ์ออกเสียงของพรรคประชาธิปัตย์คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรค และประธานสาขาพรรค ส่วนพรรคความหวังใหม่ผู้ที่มีสิทธิ์ออกเสียงคือ กรรมการบริหารพรรคและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรค หัวหน้าพรรคและรองหัวหน้าพรรค สมาชิกในที่ประชุมเสนอชื่อเข้ามา ส่วนเลขาธิการพรรคให้หัวหน้าพรรคเสนอชื่อเข้ามาแล้วลงคะแนนเสียง ระบบการเลือกสรรชนชั้นนำของพรรคประชาธิปัตย์ และความหวังใหม่มีการรวมอำนาจ เพราะผู้ที่มีสิทธิ์ออกเสียงจำกัดอยู่ในกลุ่มคนที่มีอำนาจของพรรคจำกัดอยู่ในกลุ่มคนที่สำคัญของพรรค แต่สมาชิกทั่วไป ไม่มีสิทธิ์ออกเสียง ส่วนพรรคชาติไทย การคัดเลือกหัวหน้าพรรค รองหัวหน้าพรรค และเลขาธิการพรรค จะคัดเลือกกันในที่ประชุมใหญ่ โดยผู้ที่มีสิทธิ์เสนอชื่อและลงคะแนนเสียงคือ สมาชิกสามัญที่เข้าร่วมประชุมการคัดเลือกชนชั้นนำของพรรคชาติไทย มีการกระจายอำนาจสูงตามข้อบังคับพรรค แต่ในทางปฏิบัติผู้ที่จะมีโอกาสได้รับเลือก มักจะกำหนดตัวกันมาก่อนล่วงหน้าแล้ว

ถ้าจะพิจารณาจากระบบการเมืองพบว่า ระบบการเมืองไทย การมีส่วนร่วมของประชาชนยังไม่สูง ประชาชนมิได้เข้ามามีกิจการทางการเมืองอย่างจริงจัง การดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองจึงจำกัดอยู่กับคนบางกลุ่ม มีการรวมอำนาจสูง

ถ้าพิจารณาในเรื่องความเข้มแข็งของพรรคการเมือง พบว่าพรรคประชาธิปัตย์ และความหวังใหม่ เป็นพรรคแกนนำของสังคมไทยในขณะนี้ พรรคประชาธิปัตย์มีสาขาพรรคมากที่สุด มีความเป็นสถาบัน พรรคความหวังใหม่ก็มีสมาชิกมากที่สุดและมีความเป็นสถาบัน ส่วนพรรคชาติไทย เป็นพรรคขนาดกลาง มีสมาชิกพอสมควร แต่อย่างไรก็ตาม ไม่อาจถือได้ว่าพรรคการเมืองมีความเข้ม

บาทอย่างจริงจังในพรรคการเมือง ด้วยเหตุนี้ในกระบวนการคัดเลือกชนชั้นนำของพรรคอำนาจการตัดสินใจมิได้กระจายสู่มวลชน โครงสร้างทางด้านโอกาสของการเลือกสรรชนชั้นนำของพรรคเป็นโครงสร้างที่มีแบบแผนที่แน่นอน แต่แคบ

ในเรื่องกระบวนการเลือกสรรนักรการเมืองรุ่นใหม่ ปัจจัยในเรื่องโครงสร้างทางด้านโอกาส มีอิทธิพลต่อการเลือกสรร กล่าวคือ

- ระบบกฎหมาย รัฐธรรมนูญ ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้หลายประการ ซึ่งจะเป็นผลต่อการเลือกสรรของพรรคการเมือง ด้วยคุณสมบัติที่สำคัญคือ ผู้ที่จะลงสมัครรับเลือกตั้ง ต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า⁷⁹ ทำให้คุณสมบัติของผู้ที่ลงรับเลือกตั้งที่พรรคการเมืองต้องการต้องเป็นไปตามนี้ ข้อจำกัดดังกล่าวทำให้โครงสร้างทางด้านโอกาสแคบลง ผู้ที่การศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีจะไม่ผ่านกระบวนการเลือกสรร เป็นความไม่เสมอภาคจากข้อจำกัดของกฎหมาย แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าพิจารณาถึงการเมืองทั้งระบบการที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้ผู้ที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งต้องจบปริญญาตรี น่าจะเป็นผลดีต่อระบบการเมืองในภาพรวม ที่จะได้นักการเมืองรุ่นใหม่ที่มีการศึกษาดี เป็นคนที่มีคุณภาพมากขึ้น เพราะการศึกษาจะช่วยพัฒนาคนได้ การเมืองไทยน่าจะพัฒนาเร็วขึ้น นอกจากคุณสมบัติเรื่องการศึกษาแล้ว คุณสมบัติอื่นที่รัฐธรรมนูญกำหนดเป็นคุณสมบัติโดยพื้นฐานทั่วไป มิได้เป็นข้อจำกัดต่อเรื่องโครงสร้างทางโอกาสมากนัก

นอกจากนี้แล้วรัฐธรรมนูญยังกำหนดให้สามารถตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐมากขึ้น นั่นคือ รัฐธรรมนูญกำหนดให้นักการเมืองต้องแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ⁸⁰ ในกระบวนการเลือกสรรของพรรคประชาธิปไตย ความหวังใหม่ และชาติไทย ต้องมีความเข้มงวดมากกว่าเดิม บุคคลที่ผ่านกระบวนการเลือกสรรได้ ต้องไม่มีปัญหาเรื่องทุจริต คอร์รัปชัน

⁷⁹ คณะกรรมการประชาสัมพันธ์ สภาปฏิรูปร่างรัฐธรรมนูญ, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พ.ศ. 2540 (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, 2540), หน้า 35.

⁸⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 119.

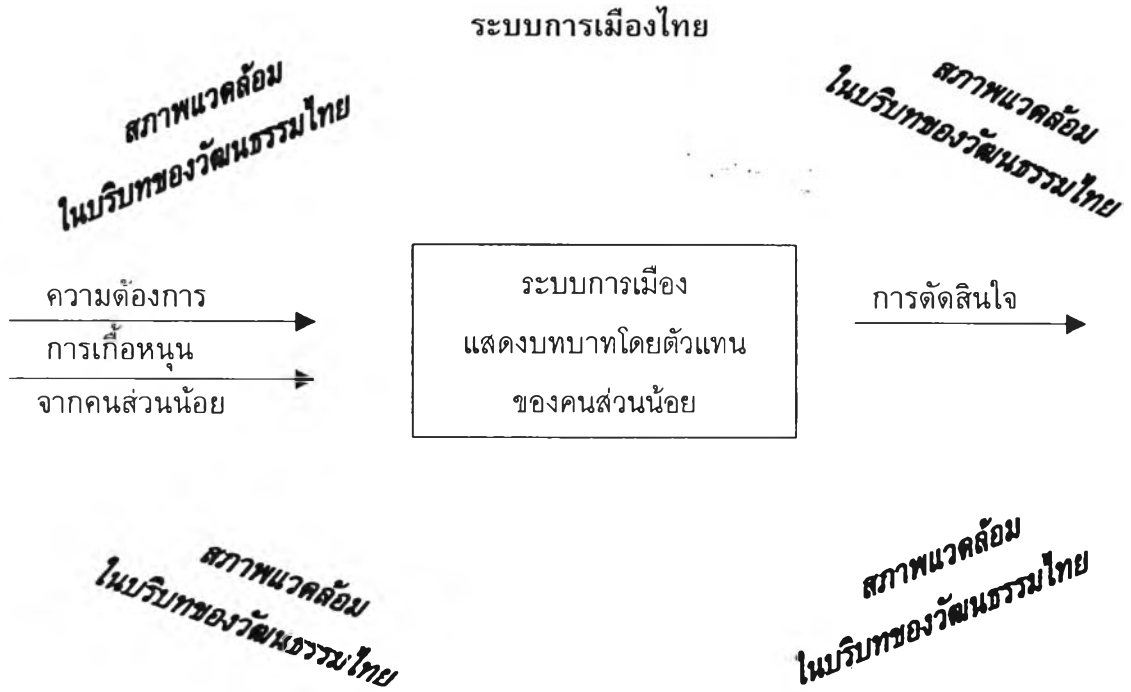
ในอีกประการหนึ่ง รัฐธรรมนูญยังกำหนดให้วุฒิสภา หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด หรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวนไม่น้อยกว่า 50,000 คน เข้าชื่อร้องขอต่อวุฒิสภา ให้ถอดถอนนักการเมืองที่ร้ายวผิดปกติหรือทุจริตในหน้าที่⁸¹ ทำให้กระบวนการเลือกสรรของพรรคการเมืองต้องมีความรัดกุมมากกว่าเดิมเพราะประชาชนสามารถตรวจสอบนักการเมืองได้มากขึ้น หรือถอดถอนนักการเมืองได้

- ระบบการเมือง ระบบการเมืองไทยเป็นปัจจัยที่สำคัญมากที่ส่งผลต่อโครงสร้างทางด้านโอกาส และมีอิทธิพลต่อกระบวนการเลือกสรรของพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ และชาติไทย กล่าวคือ ผู้ที่จะสามารถเข้าไปเป็นนักการเมืองรุ่นใหม่ได้เป็นคนส่วนน้อยของสังคม ซึ่งก็คือชนชั้นกลางขึ้นไป เพราะการจะเข้าไปเป็นนักการเมืองได้ต้องมีปัจจัยหลายๆอย่างสนับสนุน เช่น เงิน การศึกษา เครือข่ายสนับสนุน ฯลฯ ผู้ที่จะมีปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ได้โดยภาพรวมแล้วจะเป็นชนชั้นกลางขึ้นไป ชนชั้นล่าง ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของสังคมมีบทบาททางการเมืองน้อยมาก ดังนั้น ข้อเรียกร้องที่เข้าสู่กระบวนการทางการเมืองจึงเป็นของชนชั้นกลางขึ้นไปโดยส่วนมากกระบวนการตัดสินใจก็กระทำโดยคนกลุ่มดังกล่าว ส่งผลทำให้ผลผลิตจากกระบวนการทางการเมือง เช่น นโยบายต่างๆ เป็นนโยบายที่เอื้อประโยชน์ต่อคนส่วนน้อย ส่งผลต่อโครงสร้างทางด้านโอกาสในการที่จะเข้าไปมีอำนาจทางการเมือง กล่าวคือ ทั้งพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ และชาติไทย ก็ต้องการคนที่มีการศึกษา มีความสามารถ ฟังตนเองได้ ซึ่งคนที่มีคุณสมบัติเหล่านี้ได้ต้องเป็นคนที่ได้รับประโยชน์จากระบบการเมือง นั่นคือชนชั้นกลางขึ้นไป ซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบายในกระบวนการทางการเมืองด้วย

จากประวัติของผู้นำรุ่นใหม่ของพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ และชาติไทย ล้วนแล้วแต่เป็นผู้ที่มีการศึกษาดี หลายคนจบการศึกษาจากต่างประเทศ จากสถาบันที่มีชื่อเสียง และมีความพร้อมทางด้านทรัพยากร ที่จำเป็นต่อการแสดงบทบาททางการเมือง ซึ่งเป็นคนส่วนน้อยในสังคมไทยระบบการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่จำกัดโครงสร้างทางด้านโอกาส โครงสร้างทางด้านโอกาส แคบ จำกัดโครงสร้างของคนส่วนใหญ่ในสังคม

⁸¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 127.

แผนภาพที่ 3.4 ระบบการเมืองไทย

หมายเหตุ : แผนภาพนี้ ดัดแปลงจากภาพจำลองระบบการเมืองของ Easton ใน
ม.ร.ว.พฤษวิธาน ชุมพล, ระบบการเมือง ความรู้เบื้องต้น, (กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), หน้า 52.

- ความเข้มแข็งของพรรคการเมือง พรรคประชาธิปัตย์, ความหวังใหม่และชาติไทย ยังไม่เข้มแข็ง เพราะยังขาดการสนับสนุนที่แท้จริงของประชาชน ประชาชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมโดยจริงจัง การตัดสินใจในกระบวนการเลือกสรรเป็นของคนกลุ่มเล็กๆ ในพรรค นอกจากนี้แล้ววัฒนธรรมไทยก็ยังมี อิทธิพลส่งผลให้กระบวนการเลือกสรร ถึงแม้มีแบบแผนที่แน่นอน แต่มี "ทางลัด" เปิดโอกาสให้คนเข้ามาเป็นนักการเมืองรุ่นใหม่ได้ โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการเลือกสรร ถ้าบุคคลนั้นได้รับการทาบทามหรือรู้จักกันเป็นการส่วนตัวกับชนชั้นนำของพรรคแต่บุคคลที่ใช้ "ทางลัด" นั้นมีจำนวนน้อย แต่มีบทบาทค่อนข้างมากเพราะเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในวิชาชีพและมีชื่อเสียง ปัจจัยในเรื่องความเข้มแข็งของพรรคการเมืองนี้ โดยภาพรวมแล้วมิได้ทำให้ผู้ที่เสนอตัว เข้ามาขาดความเสมอภาคเท่าใดนัก

- อัตราของคนที่ จะเข้ามาสมัครใหม่ สำหรับพรรคประชาธิปัตย์ในเขตกรุงเทพมหานคร มีบุคคลเสนอตัวเข้ามามาก อัตราการแข่งขันจะสูงกว่าต่างจังหวัด พรรคความหวังใหม่จะมีบุคคลเข้ามาเสนอตัวเข้ามาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากกว่าในภูมิภาคอื่น อัตราการแข่งขันจะสูงกว่าภาคอื่นๆ ส่วนในพรรคชาติไทยอัตราการแข่งขันของผู้เสนอตัวเข้ามาไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับความนิยมต่อพรรค โดยภาพรวมแล้วทั้งพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่และชาติไทย อัตราการแข่งขันของผู้ที่เสนอตัวเข้ามาไม่สูงมาก ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีศักยภาพพอมักจะได้รับการเลือกสรร

1.2 ชนิดของผู้เข้าแข่งขัน ผู้ที่เสนอตัวเข้ามา มีหลายประเภท คือ

- เจ้าของตำแหน่งเดิม บุคคลประเภทนี้จะเป็นผู้ที่รู้จักกับชนชั้นนำของพรรคอยู่แล้ว ไม่ต้องผ่านกระบวนการเลือกสรร ครองฐานเสียงเดิม มีโอกาสที่จะชนะการเลือกตั้งมาก
- ผู้ที่รับช่วงจากเจ้าของตำแหน่งเดิม บุคคลประเภทนี้โดยมากจะเป็นทายาทหรือรู้จักกันเป็นการส่วนตัวกับเจ้าของตำแหน่งเดิม มีโอกาสที่จะชนะการเลือกตั้งมาก โดยมากจะต้องเข้ามาพูดคุยกับชนชั้นนำของพรรคการเมือง เช่น นายอรรถพล สรสุชาติ นายจาตุรนต์ ฉายแสง
- ผู้ที่เข้าชิงตำแหน่งจากเจ้าของที่นั่งเดิม บุคคลประเภทนี้มักจะเป็นคนรุ่นใหม่ต้องผ่านกระบวนการเลือกสรร โอกาสที่จะชนะการเลือกตั้งขึ้นอยู่กับศักยภาพของเขา เช่น นายพีรพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค
- ผู้ที่เข้าชิงตำแหน่งจากเจ้าของที่นั่งเดิม แต่โอกาสชนะมีน้อยมาก บุคคลประเภทนี้ต้องผ่านกระบวนการเลือกสรร มีไม่มากนัก

1.3 ระบบกฎหมายและบรรทัดฐานอื่นที่นอกเหนือกฎหมายกระบวนการเลือกสรรของพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่และชาติไทย อยู่ภายใต้อำนาจของพรรคกฎหมายและพฤติกรรมที่ไม่เป็นทางการ กล่าวคือ

พรรคการเมือง เป็นหน่วยงานสำคัญที่ทำการเลือกสรร พรรคประชาธิปไตยหน่วยงานของพรรคที่ทำการเลือกสรรคือ คณะกรรมการของภาคต่างๆ และกรรมการบริหารพรรค พรรคความหวังใหม่หน่วยงานที่ทำการเลือกสรรคือ คณะกรรมการบริหารเขตและคณะกรรมการบริหารพรรค ส่วนพรรคชาติไทย หน่วยงานที่ทำการเลือกสรรคือ คณะกรรมการอำนวยการเลือกตั้ง โดยผู้ที่เสนอตัวเข้ามาจะเข้ารับการสัมภาษณ์จากคณะกรรมการเหล่านี้ คณะกรรมการเหล่านี้จะมีอำนาจเต็มที่ในกระบวนการเลือกสรร แต่อย่างไรก็ตามก็ต้องกระทำภายใต้อำนาจทางกฎหมาย ที่สำคัญคือ กฎหมายรัฐธรรมนูญ และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2541 ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ.2541 และว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541

ตัวอย่างเช่น รัฐธรรมนูญกำหนดให้ผู้ที่ลงสมัครในการเลือกตั้งทั้งไปต้องจบปริญญาตรีในกระบวนการเลือกสรรก็ต้องมีเงื่อนไขว่าผู้ที่ผ่านการเลือกสรรได้ต้องจบปริญญาตรี รัฐธรรมนูญกำหนดให้ใช้ระบบบัญชีรายชื่อ ผู้ที่จะผ่านกระบวนการเลือกสรรต้องเป็นบุคคลที่ประชาชนไว้วางใจ ไม่มีประวัติต่างพร้อย เป็นต้น

นอกจากนี้แล้ว ระบบการเลือกตั้งแบบเขตละหนึ่งคนก็มีผลต่อกระบวนการเลือกสรร เนื่องด้วยระบบนี้จะทำให้การแข่งขันเข้มข้นขึ้น พรรคการเมืองก็ต้องการคนที่มีโอกาสชนะมาก

1.4 การลงสมัครของเจ้าของตำแหน่งเดิม เจ้าของตำแหน่งเดิมนิยมมีศักยภาพ มีฐานเสียงจากพื้นที่ ถ้าเจ้าของตำแหน่งเดิมจะลงสมัครรับเลือกตั้งมากโครงสร้างทั้งทางด้านโอกาสของนักการเมืองรุ่นใหม่ก็แคบลง เจ้าของตำแหน่งเดิมมีโอกาสชนะมากพรรคการเมืองต้องการ

1.5 ระบบพรรคการเมืองและการแข่งขันของผู้เข้าแข่งขัน ระบบพรรคการเมืองหมายถึงโครงสร้างในการแข่งขันของพรรคที่จะเกิดขึ้นในการเลือกตั้งและรัฐสภา ที่แข่งขันกันชัดเจนคือ พรรคประชาธิปไตย กับความหวังใหม่ ส่วนพรรคชาติไทยนั้นจะเป็นแนวร่วม การแข่งขันของพรรคการเมืองมี 2 องค์ประกอบคือ ความเข้มแข็ง และอุดมการณ์ของพรรค

ในเรื่องของความเข้มแข็ง พรรคประชาธิปไตยมีความเข้มแข็งที่สุด เพราะมีประวัติความเป็นมายาวนาน มีความเป็นสถาบันมากกว่าพรรคความหวังใหม่และชาติไทย แต่อย่างไรก็ตาม พรรคความหวังใหม่ถึงแม้ระยะเวลาที่ก่อตั้งมาจะไม่มากนัก ส่วนพรรคชาติไทย เป็นพรรคขนาดกลางมีความเข้มแข็งในระดับหนึ่ง ขึ้นอยู่กับความนิยมต่อพรรคด้วย

ส่วนเรื่องอุดมการณ์ของพรรคนั้น ทั้ง 3 พรรคก็ต้องการที่จะทำประโยชน์ให้กับคนส่วนใหญ่ในประเทศ

ในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง พรรคประชาธิปัตย์ กับพรรคความหวังใหม่ มีการแข่งขันกันชัดเจน ถ้าพรรคหนึ่งเป็นรัฐบาล อีกพรรคหนึ่งจะเป็นฝ่ายค้าน ส่วนพรรคชาติไทยจะคอยเป็นแนวร่วม สิ่งที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการเลือกสรรมากคือเรื่อง"ฐานเสียง" ที่พรรคประชาธิปัตย์มีฐานเสียงอยู่ในกรุงเทพมหานครและภาคใต้เป็นสำคัญ ส่วนพรรคความหวังใหม่ มีฐานเสียงในภาคอีสาน พรรคชาติไทยมีฐานเสียงอยู่ที่"สุพรรณบุรี" และในภาคอื่นๆ อีกบางจังหวัด ผู้ที่เสนอตัวเข้ามาจะคำนึงถึงฐานเสียงของพรรคด้วย สิ่งนี้จะมีผลต่อโครงสร้างทางด้านโอกาสซึ่งจำกัดตามเขตพื้นที่ต่างๆ

2) สถานภาพทางสังคมของผู้เข้าแข่งขัน

2.1 ระดับชั้นเชิงอาชีพ

ในกระบวนการเลือกสรรของพรรคประชาธิปัตย์,พรรคความหวังใหม่ มิได้เคร่งครัดในเรื่องระดับชั้นในการทำงานซึ่งถือว่าเป็นจุดอ่อนของพรรคการเมืองไทย งานทางด้านการเมืองเป็นงานที่หนักต้องใช้ความรู้ความสามารถ จึงน่าจะให้ความสำคัญกับผู้ที่มีความชำนาญ หรือทำงานที่เกี่ยวข้องกับการเมืองมีสถานภาพทางสังคมดี มีทักษะเพียงพอสำหรับชีวิตการเมือง เช่น อาจารย์ นักวิจัยทางด้านการเมือง นักกฎหมาย เป็นต้น

2.2 การศึกษา

พรรคประชาธิปัตย์ต้องการคนที่จบปริญญาตรีเป็นอย่างน้อย ถ้ามีการศึกษาสูงจากสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียง พรรคก็ยิ่งพอใจ เป็นจุดแข็งของพรรคประชาธิปัตย์ที่ได้นักการเมืองรุ่นใหม่ที่มีระดับการศึกษาคดี เช่น นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ, ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร และนายณพดล ปัทมะ ล้วนแล้วแต่จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัย ออกซฟอร์ด ประเทศอังกฤษ หรือนายสุรินทร์ พิศสุวรรณ จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัย ฮาวาร์ด ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งพรรคอื่นไม่มี

พรรคความหวังใหม่ และพรรคชาติไทยต้องการคนที่จบปริญญาตรีเป็นอย่างน้อยแต่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับสถาบันการศึกษามากนัก ในเรื่องการศึกษาทั้งสองพรรคนี้ยังด้อยกว่าพรรคประชาธิปัตย์

2.3 เพศ

พรรคประชาธิปัตย์, ความหวังใหม่และชาติไทยต้องการนักการเมืองรุ่นใหม่ที่เป็นผู้หญิงมากขึ้น สำหรับสังคมไทย เพศไม่ได้เป็นข้อจำกัดสำหรับการที่จะเข้ามาเป็นนักการเมืองในกระบวนการเลือกสรร เพศมิได้เป็นข้อจำกัดในการพิจารณาของพรรคการเมืองแต่ผู้หญิงจะเสนอตัวเข้ามาน้อย

2.4 ชาตินัพนธ์, ชาตีกำเนด

ชาตินัพนธ์, ชาตีกำเนด มิได้เป็นข้อจำกัดในการที่จะเข้ามาเป็นนักการเมือง สังกมไทยไม่มีการเหยียดผิวเหมือนในสังคมตะวันตก นับว่าเป็นข้อดีของสังคมไทย

2.5 อายุ

พรรคประชาธิปไตย, ความหวังใหม่ และชาติไทย ต้องการนักการเมืองรุ่นใหม่ที่มีอายุอย่างน้อย 25 ปี ตามข้อบังคับของรัฐธรรมนูญ ในช่วงอายุจะเปิดกว้าง มิได้จำกัดว่าต้องอยู่ในช่วงอายุ 30 ปลายๆ – 40 ต้นๆ ซึ่งเป็นช่วงอายุที่ดีที่สุดสำหรับนักการเมืองถ้าเป็นคนมีความรู้ ความสามารถ พรรคก็ยอมรับได้ เช่น นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ อายุ 30 ต้นๆ ก็ได้รับเลือกเป็นรองหัวหน้าพรรคประชาธิปไตย

3) ทศนคติของผู้เลือกสรร

3.1 การรับรู้ของผู้เข้าแข่งขันในเรื่องการเลือกปฏิบัติ

ผู้ที่เสนอตัวเข้ามาของพรรคประชาธิปไตย ความหวังใหม่และชาติไทย มักจะมีความพร้อมอยู่แล้วในด้านการศึกษา ฐานะทางการเงิน การทำงานอยู่แล้ว พวกเขามีความมั่นใจว่า จะได้รับความเสมอภาคในการพิจารณา พวกเขาเชื่อว่าพรรคเปิดโอกาสสำหรับคนที่มีความรู้ ความสามารถ มีศักยภาพเสมอ

3.2 ทศนะของผู้เลือกสรรเกี่ยวกับผู้หญิง

ทั้งพรรคประชาธิปไตย ความหวังใหม่และชาติไทย ต้องการผู้หญิงมากขึ้น ไม่มีอคติต่อผู้หญิง นับว่าเป็นข้อดีของพรรคการเมืองไทย และสังคมไทยที่ยอมรับผู้หญิงมากขึ้น

4) ทรัพยากรของผู้เข้าแข่งขัน

4.1 รายได้ส่วนบุคคล

พรรคประชาธิปไตย ความหวังใหม่ และชาติไทย ต้องการคนที่พึ่งตนเองได้ พรรคจะไม่ช่วยเหลือเรื่องการเงิน แต่พรรคความหวังใหม่จะให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่นักการเมืองรุ่นใหม่ที่ยื่นขอต่อพรรค ได้ประมาณคนละ 1 ล้านบาท แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าพรรคจะช่วยเหลือผู้ที่เข้ามาเป็นผู้นำรุ่นใหม่ ต้องมีความพร้อมอยู่ในระดับหนึ่ง โดยภาพรวมแล้วผู้ที่เสนอตัวเข้ามาต้องมีความพร้อมในเรื่องการเงินพอสมควร เป็นข้อจำกัดของคนรุ่นใหม่ที่มีความรู้ความสามารถ แต่ไม่มีความพร้อมเรื่อง"เงิน"

4.2 การสนับสนุนของกลุ่มผลประโยชน์ องค์กรธุรกิจเอกชน และสหภาพแรงงาน

จากการสัมภาษณ์สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่และชาติไทยได้ข้อมูลว่า พรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ และชาติไทย ไม่สนับสนุนในเรื่องนี้ เพราะถ้ารับการช่วยเหลือจากองค์กรต่าง ๆ ก็ต้องตอบสนองผลประโยชน์ขององค์กรนั้นหรือถ้าจะสนับสนุนก็ต้องสนับสนุนอย่างไม่มีเงื่อนไข⁸² แต่ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่าในการให้สัมภาษณ์ผู้ตอบอาจคิดถึงแต่เพียงตัวองค์กร ไม่รวมความถึงตัวบุคคลที่เป็นนักธุรกิจ เป็นต้น

4.3 เวลา

พรรคประชาธิปัตย์ และความหวังใหม่ คาดหวังให้นักการเมืองทำงานเต็มเวลา ทั้งสองพรรคนี้ต้องการ “นักการเมือง” แต่พรรคชาติไทยมิได้คาดหวังให้นักการเมืองทำงานเต็มเวลา พรรคยอมรับได้สำหรับผู้ที่จะมาทำงานการเมืองไม่เต็มเวลา

4.4 ประสบการณ์ทางการเมือง

พรรคประชาธิปัตย์มิได้คาดหวังให้ผู้ที่เสนอตัวเข้ามาต้องมีประสบการณ์ทางการเมือง เพราะพรรคมีความเป็นสถาบัน มีสาขาพรรคมากมายที่จะให้คำแนะนำต่อผู้ที่ลงรับสมัครเลือกตั้ง ส่วนพรรคความหวังใหม่ และชาติไทย คาดหวังให้ผู้ที่เสนอตัวเข้ามามีประสบการณ์ทางการเมืองบ้าง ในเรื่องนี้พรรคประชาธิปัตย์จะเปิดกว้างสำหรับนักการเมืองรุ่นใหม่มากกว่าพรรคอื่น ๆ

5) แรงกระตุ้นผู้เข้าแข่งขัน

ทั้งพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ และชาติไทย ต่างก็ต้องการนักการเมืองรุ่นใหม่ที่มีแรงกระตุ้นสูง ในกระบวนการเลือกสรรทั้งสามพรรคให้ความสำคัญต่อเรื่องนี้ โดยดูจากบุคลิก, ใบสมัครการทำงานของผู้ที่เสนอตัวเข้ามา คนรุ่นใหม่ที่มีแรงกระตุ้นสูงก็จะเป็นที่พึงพอใจของพรรคการเมือง

กระบวนการเลือกสรรหัวหน้าพรรค รองหัวหน้าพรรค และเลขาธิการพรรคของพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ และชาติไทย มีแบบแผนที่แน่นอน คือคัดเลือกกันในที่ประชุมใหญ่ พรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ จะมีการรวมอำนาจสูงคือ ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงคือผู้บริหารและสมาชิกผู้แทนราษฎรของพรรค ส่วนพรรคชาติไทยจะมีการกระจายอำนาจมากกว่า เพราะผู้ที่มีสิทธิในการลงคะแนนเสียง คือ สมาชิกสามัญที่เข้าร่วมประชุม

⁸²สัมภาษณ์ อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (พรรคประชาธิปัตย์) นายแพทย์ เปรมศักดิ์ เพียยุระ (พรรคความหวังใหม่) และนิกร จำนง(พรรคชาติไทย), 8 มิถุนายน 14 มิถุนายน 31 มิถุนายน 2542 ตามลำดับ

ส่วนในกระบวนการเลือกสรรนักการเมืองรุ่นใหม่ พรรคประชาธิปัตย์ และความหวังใหม่มีแบบแผนที่แน่นอน คือ เปิดโอกาสให้บุคคลได้เสนอตัวเข้ามาโดยการยื่นใบสมัครแล้วเข้าสัมภาษณ์กับคณะกรรมการบริหารเขต และคณะกรรมการบริหารพรรค ตามลำดับ ส่วนพรรคประชาธิปัตย์ผู้ที่เสนอตัวเข้ามาต้องเข้ารับการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับคณะกรรมการของแต่ละภาค และกรรมการบริหารพรรค พรรคชาติไทยในอดีต พรรคก็เปิดโอกาสให้บุคคลเสนอตัวเข้ามาโดยการยื่นใบสมัครแล้วเข้ามาพูดคุยกับชนชั้นนำของพรรค ไม่มีคณะกรรมการที่ทำหน้าที่ในการเลือกสรรโดยตรง เมื่อปี พ.ศ. 2542 ทางพรรคได้มีการปฏิรูปการเลือกสรร คือได้ตั้งคณะกรรมการอำนวยการเลือกตั้ง ผู้ที่เสนอตัวเข้ามาในการเลือกตั้งครั้งต่อไปจะเข้ารับการสัมภาษณ์กับคณะกรรมการชุดนี้ กระบวนการเลือกสรรของพรรคชาติไทย มีแบบแผนที่แน่นอนขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ทั้งพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ และชาติไทย ก็มีบุคคลเหล่านี้มีจำนวนน้อย โดยมากแล้วผู้ที่ต้องการเป็นการเมืองรุ่นใหม่ต้องเสนอตัวเข้ามา

การเลือกสรรของพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่และชาติไทยนั้น โดยภาพรวมแล้วใช้ระบบคุณธรรมมากกว่าระบบอุปถัมภ์ ผู้ที่เสนอตัวเข้ามานั้นมีจำนวนมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ และต้องผ่านกระบวนการเลือกสรร ส่วนผู้ที่เข้ามาโดยระบบอุปถัมภ์นั้นมีจำนวนน้อย

การเลือกสรรทางการเมืองที่เป็นระบบคือ "กระบวนการคัดเลือกคนที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเสนอตัวเข้ามาแข่งขันอย่างเสมอภาคมีวิธีการคัดเลือกที่ยุติธรรม มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล"

จากข้อสรุปที่ได้มา สามารถกล่าวได้ว่า การเลือกสรรของพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ และชาติไทย มีความเป็นระบบ แต่เป็นระบบที่ไม่เข้มงวด สามารถยืดหยุ่นได้

4.2 แบบแผนการเข้ามาเป็นผู้นำรุ่นใหม่และกระบวนการเติบโตทางการเมืองในระดับปัจเจกชน

4.2.1 ตัวอย่างผู้นำรุ่นเก่า

4.2.1.1 นายชวน หลีกภัย (พรรคประชาธิปัตย์)

- กำเนิด : นายชวน หลีกภัย ถือกำเนิดเมื่อ 28 กรกฎาคม พ.ศ.2481 ณ. ต.ท้ายพรุ อ.เมือง จ.ตรัง ในครอบครัวชนชั้นกลางระดับล่าง บิดาเป็นครู มารดาเป็นชาวสวนยางและค้าขาย มีบรรพบุรุษเป็นชาวจีนฮกเกี้ยน นายชวนมีพี่น้อง 9 คน นายชวนเป็นคนที่ 3 เนื่องจากฐานะทางบ้านมิได้ร่ำรวย นายชวนจึงต้องช่วยพ่อแม่ทำงานด้วย คือ ก่อนไปโรงเรียนต้อง

ช่วยแม่เก็บยาง กลับมาต้องช่วยห็นหยวก ในวัยเด็ก เลี้ยงหมู นายชวนเป็นคนที่ต้องสู้ชีวิตมาตั้งแต่เด็ก⁸³

- การศึกษา : นายชวน หลีกภัย เข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่โรงเรียนวัดควนวิเศษ ซึ่งอยู่ใกล้บ้าน แล้วเข้าเรียนชั้นมัธยมที่โรงเรียนตรังวิทยา เมื่อจบมัธยมศึกษาปีที่ 6 แล้วเข้ามาศึกษาที่เพาะช่าง เตรียมมหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพมหานคร โดยเข้ามาอาศัยอยู่ที่วัดอัมรินทร์ แต่มีความคิดว่าช่องทางของอาชีพจิตรกรรมไม่มาก จึงเปลี่ยนไปเรียนที่คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หลังจากนั้นจึงสอบเนติบัณฑิตไทยได้⁸⁴

- เส้นทางทางการเมือง : นายชวน เริ่มสนใจการเมืองตั้งแต่ศึกษาที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยมีความเป็นนักคิด นักทำ ทำกิจกรรมมาตลอด เช่น แสดงโชน จิวการเมือง เป็นต้น เมื่อสอบเนติบัณฑิตไทยได้จึงประกอบอาชีพเป็นทนายความ แต่จากความชอบทางการเมือง จึงไปเสนอตัวเป็นนักการเมืองรุ่นใหม่ของพรรคประชาธิปัตย์ แต่หลังจากที่พรรคประชาธิปัตย์ส่งคนไปตรวจสอบประวัติของนายชวน พบว่าเป็นคนที่มาจากตระกูลชาวบ้านธรรมดาบิดามารดาไม่ใช่เป็นคนที่มั่งคั่งร่ำรวย คงจะไม่ได้รับการเลือกตั้ง จึงได้รับการปฏิเสธ แต่เนื่องจากผู้สมัครท่านหนึ่งถอนตัว นายชวนจึงได้ลงสมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคประชาธิปัตย์เป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.2512⁸⁵ เริ่มต้นจากงบประมาณสามหมื่นบาท, นำมาซื้อรถจี๊ปเก่า ๆ ค่าไปสเตอร์ ค่าน้ำมันรถ ใช้งบประมาณเหลือน้อยลงจึงต้องออกเดินหาเสียงตามหมู่บ้านต่าง ๆ กลางคืนหาเสียงโดยใช้เครื่องเสียงของโรงมหรสพที่แสดงตามงานต่าง ๆ โดยใช้เวลาในช่วงหยุดพักหรือก่อนแสดง⁸⁶ บุคคลอีกท่านหนึ่งที่ช่วยนายชวนหาเสียงคือ นางถ้วน หลีกภัย มารดาของนายชวน หลีกภัย โดยนางถ้วนจะหาเสียงให้ตอนที่ชายของอยู่ในตลาด ในงานศพ งานแต่งงาน หรือถ้าชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนก็จะมาปรึกษานางถ้วนด้วย จนเขาได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อเข้ามาสภาครั้งแรกใคร ๆ ก็ให้ความสนใจเขาเพียงเป็น “ส.ส.เด็กตัวเล็กน่าเอ็นดู” เมื่อพรรคเปิดโอกาสให้เขาอภิปราย ปรากฏว่าเขามีความสามารถในการพูดมีคารมที่แหลมคมเชือดเฉือนอย่างนุ่ม ๆ เพียงแค่สมัยเดียวที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ก็สามารถถีบตัวขึ้นมาเป็นขุนพลภาคใต้ได้ ในปี พ.ศ. 2518 ได้รับตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี⁸⁷

⁸³ เรืองศักดิ์ กำธร, ชีวประวัติชวน หลีกภัย จากสามัญชนสู่นายกรัฐมนตรี คนที่ 20 (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บางหลวง, 2538), หน้า 7.

⁸⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 12-22

⁸⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 23.

⁸⁶ พรรคประชาธิปัตย์, “ครึ่งชีวิต เพื่อประชาชนครึ่งชีวิตบนถนนการเมือง วันนี้...60ปีของนายชวน หลีกภัย” , (เอกสารในโอกาสครบรอบ 60 ปี นายชวน หลีกภัย).

⁸⁷ เรืองศักดิ์ กำธร, ชีวประวัติชวน หลีกภัย จากสามัญชนสู่นายกรัฐมนตรี คนที่ 20.(กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บางหลวง, 2538), หน้า 28-34.

และดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีของกระทรวงต่าง ๆ ถึงปี พ.ศ.2529 ในปี พ.ศ.2529-2531 ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี และในปี พ.ศ.2535-2538 และ พ.ศ.2540-ปัจจุบัน ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี⁸⁸

- การพัฒนากลยุทธ์ : นายชวน เป็นผู้ที่ชอบการเมืองมาตั้งแต่ศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย ในสาขานิติศาสตร์ ซึ่งความรู้ทางนิติศาสตร์ก็เป็นประโยชน์ต่อการเป็นนักการเมือง ได้มีการขัดเกลาทางการเมืองผ่านสถาบันทางการศึกษาพอสมควร เมื่อเข้ามาเป็นนักการเมืองใหม่ๆ นั้น ความสามารถที่เป็นพื้นฐานในการได้เด้าคือ "ความสามารถในการพูด" ประกอบกับระบบการเมืองในยุคนั้น นิยมชมชอบนักการเมืองที่มีความสามารถในการพูด นายชวนจึงใช้ความโดดเด่นด้านนี้ได้เด้าขึ้นสู่ตำแหน่งสูงได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้แล้ว นายชวน เป็นคนต่างจังหวัดเป็น "ลูกชาวบ้าน" ทำให้สามารถเข้าถึงชาวบ้านได้ดี นางถ้วน ผู้เป็นมารดาก็ได้ช่วยนายชวน หาเสียงมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อีกประการหนึ่ง นายชวน มิได้มีภูมิหลังเป็นนักธุรกิจ ที่อาจจะเข้ามาเป็นนักธุรกิจการเมือง แต่่นายชวนมี ภาพลักษณ์ของคนที่มีชื่อเสียง ใจซื่อ มือสะอาด เรียบง่าย ตัวอย่างเห็นชัดเจนคือ "บ้านซอยหอมเหลียง" ที่เป็นบ้านพักของเขา เป็นบ้านหลังเล็ก เรียบง่าย ไม่หรูหรา ทั้งๆ ที่คนระดับนายกรัฐมนตรีย่อมมีความสามารถที่จะหาบ้านพักที่ดีกว่านั้นก็ได้ แต่นายชวนก็ยังพักที่เดิม ทำให้ประชาชนเห็นว่า นายชวนเป็นคน ที่เรียบง่าย มิได้หวังเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ใส่ตัว ทำให้ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนตลอดมา

- บทบาทของพรรค : เมื่อนายชวนเข้ามาเป็นนักการเมืองรุ่นใหม่ พรรคมองว่าเขาเป็น "ส.ส. เด็กตัวเล็กนำเอ็นดู" นายพิชัย รัตตกุล ซึ่งเป็นกรรมการบริหารพรรค ประชาธิปัตย์ในขณะนั้น เรียกนายชวนว่า "เจ้าหนูเมืองตรัง" หรือ "หนูชวน" จนติดปาก⁸⁹ ในการได้เด้าทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย พรรคมิได้มีบทบาทมากนัก แต่จะเปิดโอกาสให้ทำงาน ให้รับตำแหน่งทางการเมือง แต่จะได้ตำแหน่งสูงขนาดไหนนั้นขึ้นอยู่กับความโดดเด่นเฉพาะตัวของเขาเอง

- จุดอ่อน, จุดแข็ง

1) จุดแข็ง

1.1) นายชวน หลีกภัย เข้ามาเป็นนักการเมืองในขณะที่ยังอายุน้อย ระยะเวลาที่เป็นนักการเมืองมายาวนาน ทำให้มีประสบการณ์สูง มีชั้นเชิงทางการเมืองจึงไม่ค่อยเสียเปรียบนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามนัก

⁸⁸ พรรคประชาธิปัตย์ "ประวัตินายชวน หลีกภัย", ประวัตินักการเมืองของพรรค ประชาธิปัตย์, (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่).

⁸⁹ เรียงศักดิ์ กำธร ชีวประวัติชวน หลีกภัย จากสามัญชนสู่นายกรัฐมนตรี คนที่20, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บางหลวง, 2538), หน้า 31-34.

1.2) นายชวน หลีกภัย มีภาพลักษณ์ของคนที่ซื่อสัตย์ ใจ
ซื่อ มือสะอาด เรียบง่าย สุภาพ ทำให้เป็นที่ยอมรับของประชาชน⁹⁰ และเป็นจุดขายของ นายชวน หลีก
ภัย

1.3) นายชวน หลีกภัย เป็นคนที่รอบคอบ ไม่พูดจาหรือ
กระทำอะไรที่เป็นการสร้างศัตรู หรือสร้างความไม่พอใจให้กับใคร⁹¹ ทำให้ไม่เกิดความขัดแย้งกับใครแบบ
รุนแรง

1.4) นายชวน หลีกภัย เป็นคนต่างจังหวัด เป็น “ลูกชาว
บ้าน” สามารถเข้าถึงประชาชนในต่างจังหวัดได้ดี ทำให้รักษาฐานเสียงในต่างจังหวัดไว้ได้

2) จุดอ่อน

2.1) นายชวน หลีกภัย เป็นคนที่ทำงานในเชิงรุกน้อยเกินไป
เขาดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรีมาหลายสมัยแต่การแก้ไขปัญหาสำคัญๆ ของประเทศก็ไม่
คืบหน้ามากนัก เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาการกระจายรายได้ ฯลฯ แต่ประชาชนผู้ด้อยโอกาสก็มี
ความรู้น้อย ขาดช่องทาง วิธีการที่จะเข้ามามีอิทธิพลต่อนายชวน หลีกภัย ถึงเขาไม่สามารถแก้ปัญหา
ได้มาก ก็ยังยอมรับเขาเป็นผู้นำต่อไป ซึ่งถึงแม้ว่า นายชวนจะเป็น “ลูกชาวบ้าน” ประชาชนทั่วๆ ไปน่าจะ
จะเข้าถึงได้ง่าย แต่ความจริงแล้วประชาชนยังขาดความรู้ในเรื่องกระบวนการทางการเมืองและกฎหมาย
จึงสามารถเข้ามามีอิทธิพลต่อนายชวนได้น้อยมาก

4.2.1.2 พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ (พรรคความหวังใหม่)

- กำเนิด : พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ถือกำเนิดเมื่อวันอาทิตย์ที่ 15
พฤษภาคม 2475 ณ ย่านนางเลิ้ง กรุงเทพมหานคร ในครอบครัวชนชั้นสูง บิดาคือ ร.อ. ชัน มารดาคือ
นางสุรีย์ศรี มีต้นตระกูลจากพระยาธรรมบุโรหิต พล.อ.ชวลิต มีพี่น้องสองคน เขาเป็นคนที่สอง บิดามารดา
มีฐานะดี พล.อ.ชวลิตมีความเป็นอยู่ที่สุขสบายมาตั้งแต่เด็ก อีกทั้งมีโอกาสได้รับการศึกษาดีด้วย

- การศึกษา : พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ เข้าศึกษาในระดับประถม
ศึกษาที่โรงเรียนแถววังบูรพาภิรมย์ เข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาที่โรงเรียนอานวยศิลป์ แล้วเข้าศึกษา
ในระดับเตรียมอุดมศึกษาที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา หลังจากนั้นเข้าศึกษาในโรงเรียนนาย

⁹⁰“ปัจจุบัน คนดีที่หนึ่งเลย”, มติชนสุดสัปดาห์ (19 พฤศจิกายน 2541) : 12.

⁹¹“นายชวน หลีกภัย ในสายตา 3 นักคิด, นักวิจารณ์สังคม”, มติชนสุดสัปดาห์ 13 (ตุลาคม
2535) : 14.

ร้อยพระจุลจอมเกล้า ประเทศไทย แล้วเข้าศึกษาที่โรงเรียนสื่อสารกองทัพบกฟอร์ตบอนนัท ประเทศสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ก็ยังเข้าศึกษาที่โรงเรียนทหารสื่อสาร ประเทศไทย และโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ประเทศสหรัฐอเมริกา⁹²

- เส้นทางทางการเมือง : พล.อ.ชวลิต ได้รับยศร้อยโทในปี พ.ศ. 2499 ได้รับความก้าวหน้าจากการรับราชการตามลำดับ จนในปี พ.ศ. 2522 เขาได้รับพระราชทานยศพลตรี ได้ทำงานในด้านพัฒนาแนวความคิดในการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ ได้พยายามให้ผู้ก่อการร้ายในเขตต่างๆ เข้ามาร่วมพัฒนาชาติไทย จนในปี พ.ศ. 2528 ได้รับพระราชทานยศพลเอก ได้มีบทบาทในการพัฒนากองทัพให้เจริญก้าวหน้า จนได้รับตำแหน่ง ผู้บัญชาการทหารบก ได้มีบทบาทสำคัญในการออกนโยบายในการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ โดยมีหลักการสามประการคือ "สันติภาพ-ความมั่นคง-ความมั่งคั่ง" นอกจากนี้ก็ได้พัฒนากองทัพให้ "จีวแต่แจ่ว" จนได้รับตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุดในปี พ.ศ. 2530 ได้พัฒนากองทัพอย่างกว้างขวาง และได้ริเริ่มโครงการพัฒนาต่างๆ อีกมากมาย เช่น โครงการตอยดุง โครงการอีสานเขียว โครงการพัฒนาลุ่มแม่น้ำ

ปากพนัง ปรับโครงสร้าง กอ.รมน. การเสริมความสัมพันธ์กับกองทัพต่างประเทศ เป็นต้น⁹³ ในเดือนสิงหาคม พล.อ.ชวลิต ได้ลาออกจากราชการเพื่อมาดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย แต่เกิดความขัดแย้งกับรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี จึงลาออกจากตำแหน่งมาตั้ง "พรรคความหวังใหม่" ในเดือนตุลาคม ปีเดียวกัน โดยใช้ผลงานในสมัยรับราชการเป็นฐานของพรรค ในปี พ.ศ. 2534 คณะ "รสช." ได้เข้ายึดอำนาจทางการเมือง พล.อ.ชวลิต ได้ร่วมกับนายชวน การเลือกตั้งใหม่ในปี พ.ศ. 2535 พรรคประชาธิปไตยได้คะแนนเป็นที่ 1 พล.อ.ชวลิต ก็เข้าร่วมกับรัฐบาลของนายชวน อย่างลุ่มๆ ดอนๆ จนมีการเลือกตั้งอีกครั้งหนึ่งในปีเดียวกัน พรรคชาติไทยได้คะแนนเป็นที่ 1 พล.อ.ชวลิตเข้าร่วมฝ่ายรัฐบาล โดยดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี และที่สสุดในปี พ.ศ. 2539 รัฐบาลของนายบรรหาร ศิลปอาชา เกิดวิกฤติศรัทธา จึงต้องยุบสภา เปิดทางให้ พล.อ.ชวลิต ขึ้นครองตำแหน่งนายกรัฐมนตรี คนที่ 22 ของประเทศไทย⁹⁴

⁹² นสพ. รายสัปดาห์ กองทัพ, ความหวังใหม่ : ชีวิตและผลงาน พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ (กรุงเทพ : 2535), หน้า 28-162.

⁹³ พรรคความหวังใหม่ เส้นทางของทหารประชาธิปไตย สู่ประชาธิปไตยของทหาร", สยามโพสต์ (26 พฤศจิกายน 2538) : 2.

⁹⁴ "เส้นทางสู่ฝันของผู้ชายชื่อ ชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรีคนที่ 22", สยามโพสต์ (26 พฤศจิกายน 2539), หน้า 2.

- การพัฒนากลยุทธ์ : พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ได้รับราชการมานานหลายปี มีประสบการณ์ในการบริหารงานในกองทัพ ได้นำนโยบายในการพัฒนากองทัพ คือ “สันติภาพ-ความมั่นคง-ความมั่งคั่ง” ในสมัยที่รับราชการในกองทัพนั้น พล.อ.ชวลิต เป็นนายทหารที่เยี่ยมยุทธคนหนึ่ง โดยทำงานต่อต้านคอมมิวนิสต์มาตลอด โดยใช้นโยบายในเชิงรุก มีโครงการพัฒนาในเขตพื้นที่ต่างๆ มากมาย ที่สำคัญคือ “โครงการอีสานเขียว” ที่พัฒนาภาคอีสานและในภาคอีสานเป็นฐานเสียงของพรรค นอกจากนี้แล้ว พล.อ.ชวลิต ยังมีความสามารถในการจัดองค์กร หัวคะแนนของพรรคความหวังใหม่ ในหลาย ๆ ส่วน คือ องค์กร มิใช่หัวคะแนนอิสระ⁹⁵ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครู สามารถทำงานผ่านองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้แล้ว การขยายฐานสนับสนุนทางการเงินของพรรคความหวังใหม่ จะมีลักษณะในเชิง “รุก” ในขณะที่ พล.อ. ชวลิต ดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และรองนายกรัฐมนตรี ได้กำกับดูแลกระทรวงกลาโหม และพรรคความหวังใหม่ยังดูแลกระทรวงคมนาคม⁹⁶ ซึ่งโครงการต่างๆ มีมูลค่ามหาศาล นอกจากนั้นแล้ว พล.อ.ชวลิต ยังกล่าวว่าจะเป็นโซ่กลางเชื่อมอดีต-ปัจจุบัน-อนาคต นั่นคือ จะเป็นผู้ประสานความสัมพันธ์ขององค์กรแบบเก่า เช่นระบบราชการ พรรคการเมืองเก่า เข้ากับคนรุ่นใหม่ คนชั้นกลางในเมือง นักวิชาการ ฯลฯ⁹⁷ และเมื่อไม่นานมานี้ พล.อ.ชวลิต ก็ได้ปรับโครงสร้างของพรรคเพื่อให้ทันสมัยยิ่งขึ้น นั่นคือ การเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่อย่างนายจาตุรนต์ ฉายแสง เข้ามาเป็นเลขาธิการพรรค และกลยุทธ์ล่าสุดคือ พรรคความหวังใหม่จะขยายฐานเสียงไปในภาคใต้

- บทบาทของพรรค เนื่องจาก พล.อ.ชวลิต ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าพรรค มีอำนาจสูงสุด อีกทั้งยังเป็นบุคคลสำคัญในการกำหนดนโยบายของพรรค บทบาทของพรรคจึงเป็นเพียงผู้สนับสนุน ให้คำปรึกษา มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ในการใต้เท้าทางการเมือง เขาต้องใช้ความสามารถของตัวเองเป็นส่วนใหญ่

⁹⁵ เสรฐฐสยาม, “2 ขั้วพรรค 2 แนวทาง 3 กลุ่มคน 3 ยุทธวิธี มหาอินทรีย์ ‘จิว’ ยึด ‘ทำเนียบ’ เบ็ดเสร็จ”, มติชนสุดสัปดาห์ 17 (ธันวาคม 2539) : 16-17.

⁹⁶ จิว กำลั้ง แจ้ว หลอมปิ่น แบงก์ ดาวเทียม สร้างหวังโซ่ที่ 22 จองเก้าอ้นายก”, มติชนสุดสัปดาห์ 17 (กุมภาพันธ์ 2539) : 10-10.

⁹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 11.

- จุดแข็ง, จุดอ่อน

1) จุดแข็ง

1.1) พล.อ.ชวลิต มีประสบการณ์และผลงานในการรับราชการในกองทัพมานาน สามารถนำมาปรับใช้ และใช้เป็นฐานในการดำเนินการทางการเมืองได้ เช่นโครงการพัฒนาต่างๆ สามารถสร้างความเจริญในท้องถิ่นได้บ้าง สามารถสร้างความศรัทธาของประชาชนได้

1.2) พล.อ.ชวลิต ดำเนินนโยบายในเชิงรุก จึงสามารถพัฒนาพรรคได้เร็วและสามารถได้ตำแหน่งการเมืองได้เร็วด้วย

2) จุดอ่อน

2.1) พล.อ.ชวลิต ยังขาดความรู้ในเรื่องระบบสังคม ระบบการเมือง พรรคความหวังใหม่มีอุดมการณ์ และประกาศอุดมการณ์ว่าจะอยู่เคียงข้างคนยากจน แต่การกำหนดตัวผู้ที่แสดงบทบาททางการเมืองกลับให้คนมีฐานะแสดงบทบาท และการดำเนินนโยบายก็ไม่สามารถช่วยเหลือคนยากจนได้มากนัก แต่กลับจะใช้คนยากจนเป็นฐานเสียงมากกว่า ถึงแม้ว่าเขาไม่สามารถแก้ปัญหาความยากจนได้ แต่คนยากจนก็มีความรู้่น้อย ขาดวิธีการที่มีประสิทธิภาพที่จะกดดันให้เขาแก้ปัญหาความยากจน ก็ยังยอมรับเขาเป็นผู้นำต่อไป

4.2.1.3 นายบรรหาร ศิลปอาชา (พรรคชาติไทย)

- กำเนิด : นายบรรหาร ศิลปอาชา ถือกำเนิดเมื่อ 19 สิงหาคม 2475 อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี ในครอบครัวชนชั้นล่าง บิดา มารดา เป็นชาวจีน มีอาชีพค้าขาย นายบรรหารมีพี่น้องทั้งหมด 6 คน เขาเป็นคนที่สี่ เนื่องจากครอบครัวฐานะไม่ดี เขาจึงต้องช่วยบิดามารดาทำงานตั้งแต่เด็ก เช่น ตักน้ำ ค้าขาย เย็บจักร เป็นต้น

- การศึกษา : นายบรรหาร เข้าศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่ ร.ร. ประทีปวิทยาลัย จ.สุพรรณบุรี เมื่อจบการศึกษาแล้วจึงเริ่มต้นทำงานในวัย 16 ปี

- เส้นทางการเมือง : นายบรรหารได้ทำงานสร้างเนื้อสร้างตัวเรื่อยมาจนในปี พ.ศ. 2499 ได้ตั้งบริษัทรับเหมาก่อสร้าง ชื่อ "สหศรีชัยก่อสร้าง" ดำเนินธุรกิจเรื่อยมา จนฐานะเป็นปึกแผ่น จึงดำเนินธุรกิจใหม่ ในชื่อบริษัท "สยามอ็อกซิเดนทอล อิเล็กโทรเคมีคอล จำกัด" เป็นธุรกิจทางด้านเคมี จนมีฐานะมั่นคง จึงได้สร้างคุณประโยชน์ให้จังหวัดสุพรรณบุรี บ้านเกิด เช่น การบูรณะศาลเจ้าพ่อหลักเมือง สร้างโบสถ์ สร้างวัดบรรหาร-แจ่มใส (แจ่มใสคือ ชื่อของภริยา) สร้างโรงเรียนบรรหาร-แจ่มใสวิทยา วิทยาลัยสารพัดช่างบรรหาร-แจ่มใส หอนาฬิกาบรรหาร-แจ่มใส มูลนิธิบรรหาร-แจ่มใส สวนบรรหาร-แจ่มใส ฯลฯ จนชื่อเสียงของนายบรรหารปรากฏทั่ว จังหวัดสุพรรณบุรี เขาก้าวเข้ามาสู่วงการเมือง ในปี พ.ศ. 2516 โดยเข้ามาเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2519 จึงได้ลงสมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคชาติไทย ได้รับเลือกตั้ง และได้ดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

กรรม จนเกิดเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ในปี พ.ศ. 2521 ได้กลับเข้ามาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกครั้งหนึ่งในปี 2524-2528 เขาได้เข้ารับการศึกษาที่คณะนิติศาสตร์ ม.รามคำแหง จนในปี พ.ศ. 2529 จึงได้กลับเข้ามาในสภาอีกครั้งหนึ่ง ดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ในปี 2531 ได้ดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ในปี 2533 ดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และในปี พ.ศ.2528 ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี⁹⁸

- การพัฒนากลยุทธ์ : นายบรรหาร เป็นผู้ที่มีความสามารถในการสร้างฐานะ จนเป็น “เศรษฐี” มีทรัพยากรที่จะสามารถสร้างคุณประโยชน์ให้กับจังหวัดสุพรรณบุรี โดยทั่วจังหวัดสุพรรณบุรี จะมีสิ่งสาธารณประโยชน์ที่สร้างโดยนายบรรหาร ทำให้เขามีชื่อเสียงทั่วจังหวัด เมื่อลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงได้รับเลือกได้โดยง่าย และเมื่อเข้ามาเป็นนักการเมืองแล้ว ก็สามารถดำรงตำแหน่งในระดับสูงในระยะเวลาอันสั้น ซึ่งน่าจะเนื่องมาจากการที่เขามีความมั่งคั่ง มีเงินสนับสนุนพรรคการเมืองมาก เขาจึงได้รับการจัดสรรตำแหน่งในระดับรัฐมนตรีในหลายกระทรวง และสามารถก้าวขึ้นมาถึงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในการไต่เต้าทางการเมืองของเขาจึงไม่จำเป็นต้องพัฒนากลยุทธ์มาก แต่อาศัยความมั่งคั่งในการไต่เต้า

- บทบาทของพรรค : นายบรรหาร ศิลปอาชา สังกัดพรรคชาติไทย ซึ่งพรรคก็เปิดโอกาสให้เขามาก เมื่อครั้งที่ได้รับเลือกตั้งในนามพรรคชาติไทยในครั้งแรก พรรคก็เปิดโอกาสให้เขาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม เพราะเขาได้ให้ความช่วยเหลือทางการเงินต่อพรรคมาก และเมื่อพรรคได้คะแนนสูงสุดจึงได้ดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี

- จุดแข็ง, จุดอ่อน

1) จุดแข็ง

1.1) นายบรรหาร ได้สร้างฐานะจนมั่นคง จนสามารถสร้างสาธารณประโยชน์ให้กับจังหวัดสุพรรณบุรีมาก จึงสามารถครองใจคนสุพรรณบุรีได้ ทำให้มีฐานเสียงที่เข้มแข็งสามารถเข้ามาเป็นผู้นำทางการเมืองได้ไม่ยาก

1.2) นายบรรหาร มีครอบครัวที่อบอุ่น สามารถเป็นกำลังใจได้ดี ส่งเสริมการแสดงบทบาททางการเมือง

⁹⁸"สานความฝัน 60 ปี", 2535 (เอกสารในโอกาสครบรอบ 60 ปีนายบรรหาร ศิลปอาชา).

2) จุดอ่อน

2.1) นายบรรหาร ได้รับการศึกษาแบบเป็นทางการน้อย จึงขาดความรู้ในการแสดงบทบาททางการเมือง ถึงแม้ว่าจะมีประสบการณ์ในการดำเนินธุรกิจ แต่ก็ไม่เพียงพอที่จะเป็นผู้นำทางการเมืองที่ดีได้ เมื่อได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ก็ไม่สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ กลับบริหารในระบบครอบครัว เช่นเดียวกับการบริหารงานในบริษัท

2.2) อันเนื่องมาจากประสบการณ์ทำให้นายบรรหารเป็นผู้ที่ขาดความทันสมัย โดยเฉพาะเรื่องความรู้ด้านการต่างประเทศ และเทคนิคชั้นสูง

2.3) อันเนื่องมาจากสองประการแรกทำให้นายบรรหารขาดการยอมรับจากชนชั้นกลาง และเป็นรองพรรคอื่นที่จะโจมตีได้อย่างง่ายดาย

ในขั้นนี้ได้กล่าวถึงแบบแผนการเข้ามาเป็นผู้นำและกระบวนการเติบโตทางการเมืองของผู้นำรุ่นเก่าไปแล้ว ต่อไปก็จะกล่าวถึงแบบแผนการเข้ามาเป็นผู้นำและกระบวนการเติบโตทางการเมืองของผู้นำรุ่นใหม่ ซึ่งในเรื่องกำเนิดและการศึกษาของผู้นำรุ่นใหม่ได้กล่าวไปแล้ว จึงไม่นำมากล่าวซ้ำอีก

4.2.2 ตัวอย่างผู้นำรุ่นใหม่

4.2.2.1 นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (พรรคประชาธิปัตย์)

- เส้นทางทางการเมือง : นายอภิสิทธิ์ สนใจการเมืองมาตั้งแต่เด็ก แม้ขณะศึกษาในประเทศอังกฤษ ก็ยังติดตามข่าวสารของประเทศไทย และยังติดตามการเมืองของประเทศอังกฤษอย่างใกล้ชิด โดยเข้าสังกัดพรรคแรงงานของอังกฤษ เมื่อกลับประเทศไทยก็ได้เป็นอาจารย์ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และช่วยงานทางวิชาการแก่นายชวน หลีกภัย อยู่ระยะหนึ่งแล้วลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในสมัยที่ 2 ก็ได้รับตำแหน่งโฆษกรัฐบาล เมื่อพรรคเปิดโอกาสให้อภิปรายในสภา บทบาทของเขาก็โดดเด่นเป็นการหยิบยกเอาสังคมนิยมมาอภิปรายทำให้ฝ่ายตรงข้ามตอบโต้ได้ยาก มีลักษณะคล้ายคลึงกับการอภิปรายของ นายชวน หลีกภัย⁹⁹ เขาได้รับเลือกตั้งติดต่อกันทุกสมัย ในปี พ.ศ. 2538-2539 ดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการการศึกษา สภาผู้แทนราษฎร และปัจจุบันดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี และได้รับเลือกตั้งเป็นรองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ในวัย 35 ปี

- การพัฒนากลยุทธ์ : นายอภิสิทธิ์ เป็นผู้มีพื้นฐานการศึกษาที่ดีมากคือจบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด ประเทศอังกฤษในสาขาเศรษฐศาสตร์ปรัชญา

⁹⁹ "เกิดมาเป็นนายก", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 45 (กุมภาพันธ์ 2542) : 10.

การเมือง ซึ่งเป็นสาขาที่ตรงกับการมีอาชีพนักการเมือง มีลักษณะของคนรุ่นใหม่ที่อยู่เฟื่องฟู ไม่มีรอยต่างพร้อยทางการเมือง ประกอบกับเป็นคนหน้าตาดี หล่อเหลา มีบุคลิกภาพที่สุภาพ นุ่มนวล¹⁰⁰ เมื่อลงรับสมัครเลือกตั้งในครั้งแรกก็ได้รับการต้อนรับจากประชาชนเป็นอย่างดี มีกระแส "อภิสิทธิ์ฟีเวอร์" ในช่วงเวลานั้นดูเหมือนว่าเขาไม่ต้องพัฒนากลยุทธ์มาก เพราะมีความพร้อมอยู่แล้ว แต่หลังจากนั้นเขาเริ่มมีตัวอย่างการแสดงบทบาททางการเมืองของนักการเมืองรุ่นเก่าคือ นายชวน หลีกภัย ลักษณะการอภิปรายของเขาจึงมีแบบอย่างของนายชวนด้วย และได้นำข้อบกพร่องบางอย่างของนายชวนมาใช้ในการปรับปรุงตัวเอง นั่นคือ เรื่องครอบครัวนายอภิสิทธิ์วางตัวดีเป็น "แฟมิลี่แมน" ทำให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อเขาในทางบวกประกอบกับที่มีพื้นฐานอันพร้อมพร้อม ทำให้เขาสามารถได้เต้าขึ้นสู่ตำแหน่งสูงได้ในระยะเวลาอันสั้น

- บทบาทของพรรค : พรรคประชาธิปัตย์ เป็นพรรคที่เปิดโอกาสแก่คนรุ่นใหม่ที่มีความพร้อมเมื่อเขาได้รับเลือกตั้งในสมัยที่ 2 พรรคก็เปิดโอกาสให้เขาดำรงตำแหน่งโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี และในปี พ.ศ. 2542 พรรคก็เปิดโอกาสให้เขาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีและเป็นรองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์อีกตำแหน่งหนึ่ง เนื่องด้วยการเมืองไทยได้พัฒนาขึ้นมาอีกขั้นหนึ่ง มีรัฐธรรมนูญใหม่ ทำให้ระบบการเมืองไทยมีการเปลี่ยนแปลง พรรคการเมืองก็ต้องปรับตัว เปิดโอกาสสำหรับคนรุ่นใหม่ และบุคคลผู้หนึ่งที่สนับสนุนนายอภิสิทธิ์มาตลอดคือ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ที่อยากผลักดันให้นายอภิสิทธิ์เป็นนายกรัฐมนตรี ก่อนอายุ 50 ปี

- จุดแข็ง, จุดอ่อน

1) จุดแข็ง

1.1) นายอภิสิทธิ์ มีพื้นฐานที่ดีทั้งการศึกษา ชาติตระกูล หน้าตา ทำให้มีความพร้อมที่จะเข้ามาเป็นผู้นำรุ่นใหม่ และประชาชนก็ต้อนรับเขาเป็นอย่างดี

1.2) บิดาของนายอภิสิทธิ์ รู้จักกันเป็นการส่วนตัวกับนายชวน หลีกภัย ทำให้โอกาสที่จะเข้ามาเป็นผู้นำรุ่นใหม่ของพรรคประชาธิปัตย์ รวบรวมยิ่งขึ้น

2) จุดอ่อน

2.1) นายอภิสิทธิ์ เติบโตและได้รับการศึกษาส่วนใหญ่ในประเทศอังกฤษ ทำให้ห่างเหินจากสังคมไทย โดยเฉพาะในต่างจังหวัด

2.2) นายอภิสิทธิ์ มีรูปร่างบอบบางไม่น่าจะมีสุขภาพแข็งแรงมาก งานการเมืองเป็นงานหนัก นักการเมืองมีลักษณะแข็งแรง เป็นนักกีฬา น่าจะดีกว่านักการเมืองที่มีรูปร่างบอบบาง

¹⁰⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

4.2.2.2 นายจาตุรนต์ ฉายแสง (พรรคความหวังใหม่)

- เส้นทางทางการเมือง : ในขณะที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโทแล้ว และกำลังทำวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอกอยู่นั้น กลับมาเยี่ยมบ้าน (ในปี พ.ศ. 2529) ซึ่งเป็นช่วงที่กำลังจะมีการเลือกตั้งทั่วไป บิดาจึงให้เขาลงสมัครรับเลือกตั้ง และได้รับเลือกตั้ง จึงทำงานเป็นนักการเมือง (มิได้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอก) สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ แต่เข้าไปอยู่ในกลุ่ม “10 มกรา” เกิดการขัดแย้งกับพรรคประชาธิปัตย์ จึงออกจากพรรคไปตั้งพรรคประชาชน และพรรคประชาชนก็ยุบ จึงไปอยู่พรรคชาติไทย แต่ก็ต้องออกจากพรรคอีกเพราะขณะนั้นถูกควบคุม และมีแนวโน้มว่าจะเอาคนของคณะรักษาความสงบและเรียบร้อยแห่งชาติ เป็นหัวหน้าพรรค นายจาตุรนต์ ไปสังกัดพรรคความหวังใหม่ ได้รับตำแหน่งโฆษกพรรคคนแรก เมื่อ พล.อ.ชวลิต ได้ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี นายจาตุรนต์ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง ในครั้งนั้นบทบาทมิได้โดดเด่นมาก แต่โดดเด่นตอนอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2542 ในประเด็นปัญหาเศรษฐกิจ ซึ่งในครั้งนั้นเขาใช้เวลาเตรียมตัวเป็นปี มีคณะที่ปรึกษา 10 คน มีการติดตามข้อมูลตลอดเมื่อถึงเวลาอภิปราย จึงสามารถอภิปรายได้ดี เป็นระบบ ส่งผลให้เขามีความโดดเด่นมาก¹⁰¹ หลังจากนั้น 2-3 เดือน พรรคความหวังใหม่ได้มีการเลือกเลขาธิการพรรคคนใหม่ เขาก็ได้รับเลือก

- การพัฒนากลยุทธ์ : นายจาตุรนต์ ถือกำเนิดในครอบครัวนักการเมืองมีประสบการณ์ทางการเมืองตั้งแต่เด็ก ในขณะที่ศึกษาที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ก็ทำกิจกรรมตลอดได้ฝึกการทำงานร่วมกับคนหมู่มาก มาตั้งแต่อายุน้อย และเมื่อเกิดเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ก็ต้องหนีเข้าป่าไป แสดงว่าเขาเป็นคนที่มีความรู้พื้นฐานทางการเมืองพร้อมและมีอุดมคติในการแสดงบทบาททางการเมือง จึงมีความตั้งใจ แต่อย่างไรก็ตาม ในช่วงปี พ.ศ. 2529-2541 เขามิได้โดดเด่นมากนัก แต่ในปี 2542 พรรคความหวังใหม่เป็นฝ่ายค้าน เขาจึงเตรียมความพร้อมในการอภิปรายอย่างดี มีคณะที่ปรึกษาจำนวนมาก ทำให้สามารถอภิปรายได้ดี นอกจากนี้แล้ว เนื่องจากเขาเป็นคนต่างจังหวัด เมื่อไปหาเสียง จึงร้องเพลงลูกทุ่ง และได้เพื่อนอย่าง “วณิช จรุงกิจอนันต์” ช่วยแต่งเพลงแหล่ให้ในเนื้อหาของความเป็นจาตุรนต์ ฉายแสง ด้วยเหตุนี้ ทำให้เขาสามารถเข้าถึงชาวบ้านในต่างจังหวัดได้ดี¹⁰²

¹⁰¹ กองบรรณาธิการ, “จาตุรนต์ ฉายแสง ความหวังใหม่ของความหวังใหม่”, ไฮ-คลาส 16 (พฤษภาคม 2542) : 35-38.

¹⁰² “ดาวเดือนตุลาฉายแสง”, สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 45 (มีนาคม 2542) : 10.

- บทบาทของพรรค : พรรคความหวังใหม่ได้เปิดโอกาสให้นายจตุรนต์ มาพอสมควร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535-2541 แต่ในปี พ.ศ.2542 นี้ พรรคเปิดโอกาสให้เขาอย่างมาก ทำให้เขาก้าวมาดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรค ในระยะเวลารวดเร็ว ทั้งนี้เนื่องจากพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นคู่แข่งของพรรคความหวังใหม่ ได้เปิดตัวรองหัวหน้าพรรคอย่าง “นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ” ไปแล้ว ซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ พรรคความหวังใหม่จึงต้องปรับโครงสร้างพรรค เอาคนรุ่นใหม่เข้ามาเป็นเลขาธิการพรรคแทน “นายเสนาะ เทียนทอง” เพื่อสร้างภาพลักษณ์ของพรรค และได้ปรับปรุงพรรคด้วย หากมองในแง่กลยุทธ์ทางตลาด นายจตุรนต์คือ “สินค้าตัวใหม่” ของพรรคความหวังใหม่ นั่นเอง¹⁰³

- จุดแข็ง, จุดอ่อน

1) จุดแข็ง

1.1) นายจตุรนต์ ฉายแสง เกิดในครอบครัวนักการเมือง มีฐานะทางการเมืองพร้อม การเข้ามาเป็นผู้นำรุ่นใหม่จึงเป็นไปได้ไม่ยาก

1.2) นายจตุรนต์ เป็นนักกิจกรรม ทำกิจกรรมมาตั้งแต่สมัยที่ยังศึกษาอยู่ และสถานการณ์ทางการเมืองในขณะนั้น ทางกรยังมียุทธศาสตร์ทางการเมืองมาก เขาจึงมีโอกาสต่อสู้กับเผด็จการ ส่งผลให้เขามีจุดยืนทางการเมือง

2) จุดอ่อน

2.1) นายจตุรนต์ ในขณะนี้ เป็น “ดาวรุ่ง” ของพรรคความหวังใหม่ เป็นคนรุ่นใหม่ เป็นความหวังของพรรคความหวังใหม่ จึงต้องเปิดโอกาสให้เขา ทำงานไปอีกระยะหนึ่ง อาจจะพบจุดอ่อนของเขา ในขณะนี้ยังไม่พบจุดอ่อน

หมายเหตุ : นายจตุรนต์ ฉายแสง เข้ามาเป็นผู้นำรุ่นใหม่ในปี 2529 ซึ่งอยู่นอกขอบเขตการวิจัย แต่เนื่องจากเป็นผู้นำรุ่นใหม่ ที่โดดเด่นที่สุดของพรรคความหวังใหม่ จึงได้นำมาวิเคราะห์ด้วย

¹⁰³จตุรนต์ ฉายแสง ขุนศึกผู้อาสากู้พรรค สู่สมรภูมิตองถิ่น, เนชั่นสุดสัปดาห์ 8 (พฤหัสบดี 2542) : 8-9.

4.2.2.3 น.ส.กัญญา ศิลปอาษา (พรรคชาติไทย)

- เส้นทางทางการเมือง : น.ส.กัญญา เข้ามาเป็นนักการเมืองรุ่นใหม่ ในปี พ.ศ. 2538 สังกัดพรรคชาติไทย ลงสมัครครั้งแรกก็ได้รับเลือกตั้ง และได้รับเลือกตั้งมาจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากเกิดมาในครอบครัวนักการเมือง มีฐานเสียงที่เข้มแข็งในจังหวัดสุพรรณบุรี มีบิดาให้การสนับสนุน และมีประสบการณ์ทางการเมืองมาตั้งแต่อายุน้อย เมื่อถึงเวลาที่เหมาะสม จึงได้มาช่วยงานบิดา ในปี พ.ศ. 2542 จึงได้ดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ โดยการสนับสนุนของบิดา

- การพัฒนากลยุทธ์ : น.ส.กัญญา มีความพร้อมมาก กล่าวคือ มีฐานเสียงของบิดาสนับสนุนอยู่แล้ว มีฐานะมั่นคง จึงสามารถเข้ามาเป็นผู้นำรุ่นใหม่ได้ไม่ยาก เธอเข้ามาเป็นนักการเมืองสังกัดพรรคชาติไทย ซึ่งบิดาเป็นหัวหน้าพรรคอยู่ จึงได้รับการสนับสนุนจากบิดา สามารถยึดถือแนวทางการแสดงบทบาททางการเมืองของบิดาเป็นแนวทางได้ แล้วใช้ความวาทะศึกษามาสูงกว่าบิดามาปรับปรุงการแสดงบทบาททางการเมืองให้ดีกว่าบิดาได้ และตัวเธอเองก็มีศักยภาพพอ

- บทบาทของพรรค : พรรคชาติไทย ย่อมเปิดโอกาสให้แก่น.ส.กัญญา โดยพรรคชาติไทยได้เปิดโอกาสให้น.ส.กัญญาทำงานในกรรมาธิการทางด้านการศึกษาเด็ก และเธอก็มีศักยภาพพอ พรรคจึงเปิดโอกาสให้รับตำแหน่งทางการเมืองที่สูงขึ้น ส่วนงานที่เธอเป็นบุตรสาวของนายบรรหาร ศิลปอาษา นั้นก็มีส่วนส่งเสริมในการไต่เต้าทางการเมืองได้ แต่ไม่ใช่เป็นปัจจัยที่สำคัญ ปัจจัยที่สำคัญอยู่ที่ศักยภาพของตัวเอง¹⁰⁴

- จุดแข็ง, จุดอ่อน

1) จุดแข็ง

1.1) น.ส.กัญญา เกิดมาในครอบครัวนักการเมือง เป็นบุตรสาวของหัวหน้าพรรคชาติไทย มีพื้นฐานพร้อม มีฐานเสียงที่เข้มแข็ง มีการศึกษาสูง มีบิดาสนับสนุน จึงสามารถเข้ามาเป็นผู้นำรุ่นใหม่ได้ไม่ยาก

1.2) น.ส.กัญญา เป็นสตรีที่มีอิทธิพลดี อ่อนโยน หน้าตาดี มีส่วนช่วยสนับสนุน จึงสามารถเข้ามาเป็นผู้นำรุ่นใหม่ได้ไม่ยาก

2) จุดอ่อน

2.1) น.ส.กัญญา สำเร็จการศึกษาทางด้านบัญชี และการบริหารธุรกิจ ซึ่งสามารถทำงานทางการเมืองได้ แต่ไม่น่าจะเหมาะสมไปกว่าการมีความรู้ทางสังคมศาสตร์ หรือทางการเมืองโดยตรง

¹⁰⁴ สัมภาษณ์ นิกอร์ จำนง, ผู้อำนวยการพรรคชาติไทย, 6 ตุลาคม 2542.

2.2) น.ส. กัญญา เข้ามาเป็นนักการเมืองเพราะต้องการช่วยงานบิดา แต่โดยส่วนตัวนั้นเธอสนใจสถานที่ทางประวัติศาสตร์ ต้องการท่องเที่ยวไปตามสถานที่ต่างๆ แล้วนำมาเขียนหนังสือ นั่นคือ แรงกระตุ้นที่จะเข้ามาเป็นนักการเมืองน้อย

เส้นทางการเมืองของนักการเมืองรุ่นใหม่แต่ละคนนั้นแตกต่างกันไป บางคนสามารถขึ้นสู่ตำแหน่งระดับสูงได้รวดเร็วกว่านักการเมืองคนอื่น ซึ่งเงื่อนไขที่ทำให้ต่างกันนั้น คือ เป็นเรื่องของคุณสมบัติส่วนตัว, ความสัมพันธ์แบบส่วนตัวกับชนชั้นนำของพรรค และแรงกระตุ้นของนักการเมืองคนนั้น ซึ่งจะยกตัวอย่างให้เห็นคือ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ กับ ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร ทั้งสองท่านนี้มีคุณสมบัติเรื่องการศึกษา ทรัพยากรที่ใกล้เคียงกัน แต่นายอภิสิทธิ์สามารถได้เข้าขึ้นสู่ตำแหน่งรองหัวหน้าพรรค ในขณะที่ ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ ไม่ได้เข้าขึ้นสู่ตำแหน่งรองหัวหน้าพรรค ก็เพราะทั้งสองท่านนี้มีแรงกระตุ้นต่างกัน นายอภิสิทธิ์มีแรงกระตุ้นมากกว่า ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ ซึ่งจะเห็นได้จากคำกล่าวของทั้งสองท่าน

นายอภิสิทธิ์ : “ผมสนใจการเมืองมาตั้งแต่เด็ก ยังไม่เข้ามหาวิทยาลัยก็เข้ามาช่วยคุณพิชัย หาเสียงในปี 2526 แล้วติดต่อกับพรรคเรื่อยมา จบการศึกษาก็เข้ามาช่วยงานคุณชวน ในทางวิชาการ พอมีการเลือกตั้งในปี 2535 ก็เสนอตัวลงสมัครรับเลือกตั้ง”¹⁰⁵

ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ : “ตอนที่เข้ามาเป็นผู้นำรุ่นใหม่ นั้น ผู้ใหญ่ในพรรคโทรไปชวนผมเองก็สองจิตสองใจอยู่ คิดอยู่นานเหมือนกัน แต่ก็ตัดสินใจเข้ามา เมื่อเข้าแล้วก็ไม่ได้วางเป้าในเรื่องของตำแหน่ง ผมอยากทำงาน พรรคให้ผมทำงานอย่างไรจะพยายามทำไม่เรียกร้องตำแหน่ง ไม่เคยคิดว่าจะต้องเป็นระดับแกนนำพรรคภายในปี”¹⁰⁶

นายอภิสิทธิ์นั้นเมื่อเข้ามาเป็นนักการเมืองรุ่นใหม่แล้วก็มีการพัฒนากลยุทธ์ต่างๆ เช่น การพัฒนาภาพลักษณ์ การวางตัว ความเป็น “แฟมิลี่แมน” ได้เข้าขึ้นสู่ตำแหน่งที่สูงกว่า ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์นั้นมุ่งการทำงานเป็นหลัก มิได้มุ่งหวังตำแหน่ง

การไต่เต้าทางการเมืองของนักการเมืองรุ่นใหม่ นั้น จะไต่เต้าโดยใช้ความสัมพันธ์แบบทางการมากกว่าความสัมพันธ์แบบส่วนตัว ซึ่งในเรื่องนี้ นักการเมืองรุ่นใหม่ได้กล่าวไว้คือ

¹⁰⁵ สัมภาษณ์ อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ, รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์, 8 มิถุนายน 2542.

¹⁰⁶ สัมภาษณ์ ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร, รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ, 25 มิถุนายน 2542.

นายพีรพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค : “ทางคณะกรรมการบริหารจะระดมบุคลากรเข้าไปอยู่ในคณะกรรมการด้านต่างๆ สมาชิกคนไหนในใจด้านไหนก็เข้าไปอยู่ในคณะกรรมการด้านนั้น ให้ได้รับการถ่ายทอดความรู้ในด้านต่างๆ และถ้ามีผลงานดีก็จะมอบตำแหน่งที่สูงขึ้นให้นักการเมืองรุ่นใหม่”¹⁰⁷

นายแพทย์ เปรมศักดิ์ เพียยุระ : “ทางพรรคจะมีกิจกรรมของพรรค เช่น การสัมมนา การเตรียมความพร้อมในการดำเนินการต่างๆ ให้ ส.ส.ได้ฝึกฝน ถ้าฝึกฝนแล้วคณะกรรมการบริหารเห็นว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนใดสามารถนำเสนอข้อมูลได้ดี อาจจะได้รับบทบาทมากขึ้น ขึ้นอยู่กับความตั้งใจของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการสนับสนุนของคณะกรรมการบริหาร”¹⁰⁸

ผู้ที่มีอำนาจในการมอบตำแหน่งทางการเมืองให้นักการเมืองรุ่นใหม่ นั้น คือ คณะกรรมการบริหารพรรค โดยใช้ความสัมพันธ์แบบเป็นทางการ แต่อย่างไรก็ตาม การใช้ความสัมพันธ์แบบส่วนตัวในการไต่เต้าทางการเมืองนั้นก็ยังมี เช่น กรณีของ น.ส.กัญญา ศิลปอาชา ที่เป็นบุตรสาวของหัวหน้าพรรค ก็ช่วยให้สามารถเลื่อนตำแหน่งได้เร็วกว่านักการเมืองรุ่นใหม่อื่น ซึ่งเป็นผลมาจากวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมของไทยที่ยังมีอิทธิพลต่อในทางการเมืองด้วย แต่โดยภาพรวมแล้ว การไต่เต้าทางการเมืองใช้ระบบคุณธรรม

ผู้นำรุ่นใหม่ที่ได้ยกตัวอย่างไปแล้วนั้นเป็นบุคคลที่โดดเด่น แต่ยังมีนักการเมืองรุ่นใหม่จำนวนมากที่ไม่โดดเด่น ในที่นี้จะยกตัวอย่างมาเพียงบางส่วน เพื่อจะได้เปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างจากนักการเมืองรุ่นใหม่ที่โดดเด่น ซึ่งจะเปรียบเทียบกับนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะเป็นตัวอย่างให้เห็นโดยนักการเมืองรุ่นใหม่ที่ไม่โดดเด่นนั้น จะเลือกเอาผู้ที่เข้ามาเป็นนักการเมืองรุ่นใหม่ในปีเดียวกับนายอภิสิทธิ์ และสังกัดพรรคประชาธิปัตย์เช่นเดียวกัน

¹⁰⁷ สัมภาษณ์ พีรพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค, สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์, 3 มิถุนายน 2542.

¹⁰⁸ สัมภาษณ์ นายแพทย์ เปรมศักดิ์ เพียยุระ, สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคความหวังใหม่, 15 มิถุนายน 2542.

นายฉลาด ขามช่วง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดร้อยเอ็ด ถือกำเนิด เมื่อวันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2499 จบการศึกษานิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง มีประสบการณ์เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535-ปัจจุบัน¹⁰⁹

นายนิพนธ์ ธาราภูมิ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดลพบุรี ถือกำเนิดเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2496 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนนงดาลวิทยา มีประสบการณ์เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่ในปี พ.ศ. 2535-ปัจจุบัน¹¹⁰

นายนิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดพัทลุง ถือกำเนิดเมื่อวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2500 จบการศึกษานิติศาสตรบัณฑิตจาก มหาวิทยาลัยรามคำแหง มีประสบการณ์เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535-ปัจจุบัน¹¹¹

บุคคลกลุ่มนี้ไม่โดดเด่นเท่ากับนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เพราะเงื่อนไขที่สำคัญ 3 ประการคือ

1) การศึกษา บุคคลเหล่านี้มิได้จบการศึกษาจากสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียง เช่นนายอภิสิทธิ์ ที่จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด เป็นจุดแข็ง จุดขายของนายอภิสิทธิ์เองและของพรรคประชาธิปัตย์ด้วย

2) ความใกล้ชิดกับชนชั้นนำของพรรค นักการเมืองรุ่นใหม่ที่ไม่โดดเด่นกลุ่มนี้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร “ต่างจังหวัด” ไม่ได้มีโอกาสใกล้ชิดกับชนชั้นนำของพรรค ซึ่งถ้ามองโดยรวมแล้ว นักการเมืองรุ่นใหม่ที่อยู่ในเมืองหลวงจะมีโอกาสเข้ามาช่วยงานพรรคได้มากกว่านักการเมืองในต่างจังหวัด ซึ่งถึงแม้ว่าในต่างจังหวัดจะมีสาขาพรรคอยู่ แต่อ่อนแอ การเสนอตัวช่วยงานพรรคของนักการเมืองรุ่นใหม่ ถ้าจะให้ “เข้าตา” ชนชั้นนำของพรรคต้องเสนอตัวช่วยงานพรรคที่สำนักงานใหญ่ของพรรค ซึ่งอยู่ในเมืองหลวง เช่นนายอภิสิทธิ์ที่เข้ามาช่วยงานวิชาการแก่ นายชวน หลีกภัย ตั้งแต่สำเร็จการศึกษาใหม่ๆ นายอภิสิทธิ์มีโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนจากหัวหน้าพรรคมากกว่านักการเมืองรุ่นใหม่ที่ไม่โดดเด่น

3) หน้าตา ภาวลักษณะของความเป็นคนรุ่นใหม่ นักการเมืองรุ่นใหม่ที่ไม่โดดเด่น หน้าตาไม่ดีเท่านายอภิสิทธิ์และไม่มีภาวลักษณะที่โดดเด่นเช่นนายอภิสิทธิ์ที่หน้าตาดี และมีภาวลักษณะของความเป็น “คนรุ่นใหม่ ประชาชนนิยมชมชอบ เขาสามารถเป็นจุดขายของพรรคประชาธิปัตย์ได้

¹⁰⁹ ฝ่ายผลิตเอกสารรัฐสภา กองการประชาสัมพันธ์, ทำเนียบสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2540. (กรุงเทพฯ : กองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2540), หน้า 27.

¹¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 63.

¹¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 64.

เปรียบเทียบแบบแผนการเข้ามาเป็นผู้นำของนักการเมืองรุ่นเก่ากับนักการเมืองรุ่นใหม่

ความคล้ายคลึง

1) ทั้งผู้นำรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ โดยภาพรวมแล้วจะเป็นผู้ที่มีความสนใจทางการเมือง มีแรงกระตุ้นที่จะเข้ามาเป็นนักการเมือง นายชวน หลีกภัย สนใจการเมืองมาตั้งแต่ศึกษาในระดับปริญญาตรี พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ สนใจการเมืองเมื่อขึ้นมาถึงจุดสูงสุดในตำแหน่งทางราชการ นายบรรหาร ศิลปอาชา สนใจการเมืองเมื่อสร้างฐานะได้มั่งคั่งแล้ว จึงอยากมีอำนาจทางการเมือง นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ สนใจการเมืองมาตั้งแต่เด็ก นายจตุรนต์ ฉายแสง ก็สนใจการเมืองและมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองมาตั้งแต่เด็ก

2) การเลื่อนตำแหน่งทางการเมืองของผู้นำรุ่นเก่าและผู้นำรุ่นใหม่ นั้นล้วนแล้วแต่เริ่มจากตำแหน่งระดับธรรมดา แล้วจึงเลื่อนสูงขึ้นไปตามความอาวุโสทางการเมือง แต่อย่างไรก็ตามบางคนสามารถเลื่อนตำแหน่งได้เร็ว เพราะมีความโดดเด่น หรือเป็นทายาทของชนชั้นนำในพรรค เช่น

- นายชวน หลีกภัย เข้ามาเป็นนักการเมืองตั้งแต่ปี 2512 ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาจนถึงปี 2518 แล้วจึงเลื่อนตำแหน่งเป็นรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรีและได้เป็นนายกรัฐมนตรีในที่สุด

- นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เข้ามาเป็นนักการเมืองในปี 2535 ได้ดำรงตำแหน่งโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี แล้วได้เลื่อนตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีในปี 2540

- น.ส.กัญญา ศิลปอาชา เข้ามาเป็นนักการเมืองในปี 2538 จนปี 2542 จึงได้ดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ความแตกต่าง

1) คนรุ่นเก่า สามารถเข้ามาเป็นผู้นำทางการเมืองได้โดยมิต้องอาศัยระดับการศึกษาที่สูงนักก็ได้ แต่อาศัยการสร้างบารมีมา เช่น นายบรรหาร หรือ พล.อ.ชวลิต หรืออาศัยความสามารถในการหาเสียง ความสามารถในการพูดอย่างเช่น นายชวน ก็เข้ามาเป็นผู้นำทางการเมืองได้ แต่คนรุ่นใหม่ นอกจากจะมีความพร้อม มีศักยภาพเพียงพอแล้วยังต้องอาศัยคุณสมบัติที่สำคัญคือ “การศึกษา” ต้องสูงด้วย ผู้นำรุ่นใหม่ ยกตัวอย่างมาข้างต้นล้วนจบการศึกษาระดับปริญญาโทจากประเทศที่พัฒนาแล้ว ระดับการศึกษาของนักการเมืองก็พัฒนาไปตามระดับการพัฒนาของสังคมที่ในยุคปัจจุบัน การศึกษามีการขยายตัวมากขึ้น คนในสังคมจึงมีโอกาสดำเนินการศึกษาสูงขึ้นกว่าในอดีต

แต่อย่างไรก็ตาม บุคคลบางกลุ่มแม้การศึกษาไม่สูงก็สามารถเข้ามาเป็นนักการเมืองรุ่นใหม่ได้เช่น

- นายโกวิทย์ ชารณา สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ กรุงเทพมหานคร จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจาก โรงเรียนวัดรางบัว มีประสบการณ์เป็น สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2535 แล้วลงสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไป ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปี พ.ศ. 2538-ปัจจุบัน¹¹²

- นายเงิน ไชยศิยามงคล สังกัดพรรคความหวังใหม่ จ.กาฬสินธุ์ จบการศึกษาจาก ร.ร.การช่างกาฬสินธุ์ มีประสบการณ์ เป็นสมาชิกสภาจังหวัดมาก่อนแล้วจึงลงสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไป ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในปี พ.ศ. 2538-ปัจจุบัน¹¹³

- นายธีรพันธ์ วีระยุทธวัฒน์ สังกัดพรรคชาติไทย จ.อุทัยธานี จบการศึกษาระดับมัธยมปลาย จาก โรงเรียนทองประสาทวิทยา มีประสบการณ์คือ เป็นสมาชิกสภาจังหวัดในปี พ.ศ. 2534 แล้วลงสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไปได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่ในปี พ.ศ. 2538-ปัจจุบัน¹¹⁴

- นายประเสริฐ พงษ์สุวรรณศิริ สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ จ.ยะลา จบการศึกษาระดับมัธยมต้นจาก โรงเรียนคณะราษฎรบำรุง มีประสบการณ์เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในปี พ.ศ. 2538-ปัจจุบัน

115

นักการเมืองรุ่นใหม่มักมีระดับการศึกษาไม่สูงแต่ก็สามารถผ่านกระบวนการเลือกสรรและผ่านการเลือกตั้งทั่วไปมาได้ ในช่วงที่รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ยังไม่ประกาศใช้คนกลุ่มนี้มักจะเป็นนักการเมืองท้องถิ่น หรือเป็นนักธุรกิจในระดับท้องถิ่นมาก่อน จึงมีศักยภาพพอที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ แต่คนกลุ่มนี้ไม่โดดเด่น ไม่มีชื่อเสียงมาก ไม่ใช่ “ผู้นำ” ตามคำจำกัดความของการวิจัยในครั้งนี้ ที่กล่าวว่า “ผู้นำ คือ บุคคลที่เข้ามาเป็นสมาชิกพรรคการเมืองลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจนได้รับการเลือกตั้ง แล้วแสดงบทบาททางการเมืองติดต่อกันอย่างน้อย 3 ปี มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบาย หรือมีบทบาทในการผลักดันประเด็นทางการเมืองต่างๆ หรือมีตำแหน่งสูงในพรรคหรือในคณะรัฐมนตรี หรือเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของประชาชน” นักการเมืองที่การศึกษาไม่สูงจึงเป็นเพียง “ตัวแทน” ของประชาชน

2) คนรุ่นใหม่ที่เกิดกำเนิดขึ้นมาในครอบครัวนักการเมือง เช่น นายจาตุรนต์ ฉายแสง น.ส. กัญญา ศิลปอาชา ได้อาศัยความพร้อม ศักยภาพที่คนรุ่นเก่าสร้างเอาไว้ เข้ามาเป็นผู้นำรุ่นใหม่ และง่ายกว่าการเข้ามาเป็นนักการเมืองของคนรุ่นเก่าที่ต้องสร้างความพร้อม พัฒนาศักยภาพด้วยตนเอง

¹¹² ฝ่ายผลิตเอกสารรัฐสภา กองการประชาสัมพันธ์, ทำเนียบสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2542 (กรุงเทพฯ : กองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2540), หน้า 170.

¹¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 18.

¹¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 59.

¹¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 83.

แต่อย่างไรก็ตามถ้าพิจารณาโดยภาพรวมแล้วแบบแผนการเข้ามาเป็นผู้นำของนักการเมืองรุ่นเก่า และนักการเมืองรุ่นใหม่มีได้แตกต่างกัน แต่จะต่างกันที่ปัจจัยที่เป็นรายละเอียดต่างๆ กล่าวคือ ทั้งคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ โดยภาพรวมแล้วเข้ามาเป็นนักการเมืองเพราะมีความสนใจทางการเมือง แล้วเสนอตัวเข้ามา (เช่น นายชวน หลีกภัย นายพีรพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค) หรือพรรคเข้าไปทาบทาม (เช่น นายบรรหาร ศิลปอาชา ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร) หรือตั้งพรรคการเมือง (เช่น พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ) ถ้ามีศักยภาพเพียงพอก็สามารถไต่เต้าทางการเมืองได้มากดังแสดงในแผนภาพ

แผนภาพที่ 3.5 แบบแผนการเข้ามาเป็นผู้นำของนักการเมืองรุ่นเก่าและนักการเมืองรุ่นใหม่

บุคคลที่มีความสนใจทางการเมือง เสนอตัวเข้ามา พรรคทาบทาม หรือตั้งพรรคการเมือง

↓

ลงสมัครรับเลือกตั้งจนได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไป

↓

เข้ามาเป็นนักการเมืองรุ่นใหม่และมีการไต่เต้าทางการเมือง

ภาพรวมของแบบแผนการไต่เต้าของนักการเมืองรุ่นเก่ากับนักการเมืองรุ่นใหม่มีได้แตกต่างกัน แต่จะต่างกันที่ปัจจัยสนับสนุน 3 ประการคือ

1) ศักยภาพของตัวนักการเมืองเอง เช่น นายชวน หลีกภัย มีความสามารถที่โดดเด่นในการพูด นายจาตุรนต์มีความสามารถในการอภิปรายมีความพร้อมในปัจจัยที่จำเป็นต่อการเป็นนักการเมือง นายอภิสิทธิ์มีความโดดเด่นในเรื่องการศึกษา หน้าตา การอภิปราย และมีความพร้อมในปัจจัยที่จำเป็นต่อการเป็นนักการเมือง ก็สามารถไต่เต้าไปสู่ตำแหน่งทางการเมืองในระดับสูงได้

2) การสนับสนุนของพรรค การที่นักการเมืองจะสามารถไต่เต้าขึ้นไปสู่ตำแหน่งระดับสูงเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนของพรรคด้วย ซึ่งเกี่ยวข้องกับศักยภาพของตัวนักการเมือง ถ้ามีความโดดเด่นมาก พรรคก็ให้การสนับสนุนมาก เช่น นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หรือเป็นบุคคลที่จะช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ของพรรค เช่น นายจาตุรนต์ ฉายแสง พรรคก็ให้การสนับสนุนมาก หรือบุคคลที่เป็น “ถุงเงิน” ของพรรคอย่าง นายบรรหาร ศิลปอาชา พรรคก็ให้การสนับสนุนมากจนสามารถเป็นได้ถึงหัวหน้าพรรคเป็นต้น

3) สถานการณ์ทางการเมือง สถานการณ์ทางการเมืองก็มีอิทธิพลต่อการเข้ามาเป็นผู้นำของนักการเมือง ถ้าสถานการณ์ทางการเมืองเอื้ออำนวย บุคคลก็สามารถเข้ามาเป็นผู้นำทางการเมืองได้ เช่น นายชวน หลีกภัย มีความสามารถในการพูด สังคมในยุคนั้นนิยมนักการเมืองที่พูดเก่ง นายชวน หลีกภัย

ก็สามารถเข้ามาเป็นผู้นำทางการเมืองได้ ในต้นปี พ.ศ. 2542 พรรคความหวังใหม่ ต้องการปรับปรุงภาพลักษณ์ของพรรค ต้องการคนรุ่นใหม่เข้ามาดำรงตำแหน่งระดับสูงในพรรค สถานการณ์ในช่วงนี้จึงเปิดโอกาสให้ นายจาตุรนต์ ฉายแสง เข้ามาเป็นเลขาธิการพรรค เป็นต้น

การสร้างผู้นำรุ่นใหม่ของพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่และชาติไทยต่างก็มีระบบและไม่เป็นอุปสรรคต่อนักการเมืองรุ่นใหม่ในการที่จะเข้ามาเป็นผู้นำรุ่นใหม่ของพรรค แต่ในยุคของคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่จะแตกต่างกันในรายละเอียดในเรื่อง ศักยภาพของนักการเมือง การสนับสนุนของพรรค และสถานการณ์ทางการเมือง ดังได้กล่าวไปแล้ว

4.3 คุณสมบัติของผู้นำรุ่นใหม่ของพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ และชาติไทย

จากแนวความคิดของเรื่องคุณสมบัติของผู้นำ ออร์ดเว ทิด ได้เสนอคุณสมบัติต่างๆ ของผู้นำได้คือ ต้องมีพลังกายและพลังประสาทที่เข้มแข็ง รู้จุดมุ่งหมายและแนวทาง ที่จะนำประเทศ มีความกระตือรือร้น มีความเป็นมิตรและความรัก มีความน่าเชื่อถือ ความกล้าตัดสินใจ สติปัญญารอบรู้ คุรุที่ดี มีศรัทธา และความเชื่อมั่น มีทักษะในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นพิเศษ

พรรคประชาธิปัตย์ต้องการผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม อุดมการณ์ สังคมยอมรับ จริงใจ เสียสละ การศึกษาดี มีระเบียบวินัย มีความรอบด้าน

พรรคความหวังใหม่ต้องการคนที่มีจุดยืนทางการเมืองที่สอดคล้องกับพรรค ท้น เหตุการณ์ เข้าใจสภาพปัญหา มีอุดมการณ์ และมีคุณธรรม

พรรคชาติไทยต้องการคนที่มีศักยภาพเพียงพอที่จะชนะการเลือกตั้ง มีประสบการณ์ทางการเมือง และการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี

พรรคประชาธิปัตย์และความหวังใหม่มีความเข้มงวดในเรื่องคุณสมบัติของนักการเมืองพอสมควร โดยภาพรวมคือ ต้องการคนดีมีความรู้ความสามารถ แต่พรรคชาติไทยเน้นหนักเรื่องโอกาสที่ดีที่จะชนะการเลือกตั้งมากเกินไป ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับคุณสมบัติด้านอื่นที่จำเป็นสำหรับนักการเมืองที่ดี เช่น ความมีคุณธรรม จริยธรรม ความมีระเบียบวินัย เสียสละ อุดมการณ์ การเข้าใจสภาพปัญหาที่แท้จริง

โดยภาพรวมแล้วคุณสมบัติที่พรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ และชาติไทยละเลยไปคือ

- การมีพลังกายและพลังประสาทที่เข้มแข็ง พรรคการเมืองน่าจะใช้ประเด็นนี้พิจารณาในการเลือกสรรด้วย เพราะงานทางด้านการเมืองเป็นงานหนัก จำเป็นต้องมีผู้นำที่มีความเข้มแข็งทั้งกายและใจ เพื่อที่จะมีพลังทุ่มเทให้กับงานได้เต็มที่ อีกทั้งยังเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนด้วย
- มีความเป็นมิตรและความรัก ผู้นำคือ ผู้ที่มาทำงานเพื่อประชาชน เป็นตัวแทนของประชาชน จึงควรมีความเป็นมิตรและความรักให้ประชาชน ผู้นำรุ่นใหม่ของพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ มีความรักและความเป็นมิตรเกือบทุกคน แต่ผู้นำรุ่นใหม่ของพรรคชาติไทยไม่ค่อยมีความเป็นมิตรและความรักให้ พบได้จากการสังเกต
- ความกล้าตัดสินใจ โลกยุคปัจจุบันที่มีความสลับซับซ้อน มีประเด็นต่างๆ มากมายให้ผู้นำต้องขบคิดและต้องตัดสินใจรวดเร็ว นักการเมืองรุ่นใหม่ต้องมีความกล้าที่จะตัดสินใจ

4.4 วิสัยทัศน์ของผู้นำรุ่นใหม่ของพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ และชาติไทย

จากความคิดเรื่องภาวะผู้นำสำหรับการสร้างอนาคต กล่าวว่าผู้นำต้องมีความเข้าใจในอนาคต มีภาพลักษณ์ของอนาคตที่เป็นไปได้ และอนาคตที่น่าจะเป็น ผู้นำต้องมีความรู้ในเรื่องดังกล่าว เพื่อจะเปิดโอกาสสำหรับสิ่งใหม่ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม นอกจากนี้แล้วผู้นำต้องมีความรู้ในเรื่องการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การเมือง สังคม เทคโนโลยี วิสัยทัศน์ที่ถูกต้องจะช่วยให้สามารถออกแบบอนาคตได้ชัดเจน ผู้นำต้องอยู่ที่ศูนย์กลางให้คนอื่นก้าวไปด้วยกัน

สำหรับวิสัยทัศน์ของผู้นำรุ่นใหม่ที่พรรคประชาธิปัตย์ต้องการคือ ต้องการผู้นำรุ่นใหม่ที่ต้องการเห็นการเมืองใสสะอาด ต้องการเห็นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ควบคู่กันไป มีการพัฒนาตัวเองและมีความรอบด้าน

วิสัยทัศน์ของผู้นำรุ่นใหม่ที่พรรคความหวังใหม่ต้องการคือ ต้องเข้าใจปัญหาอย่างถ่องแท้ รู้จักแยกแยะปัญหา รู้จักตัวเอง มีความมั่นคง รู้สภาพความเป็นจริง

วิสัยทัศน์ของผู้นำรุ่นใหม่ที่พรรคชาติไทยต้องการคือ มีความรอบด้าน รู้จักแนวทางแก้ไขปัญหาของประเทศ มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาให้ประชาชน

โดยภาพรวมแล้ววิสัยทัศน์ของนักการเมืองรุ่นใหม่ ที่พรรคประชาธิปัตย์ พรรคความหวังใหม่ และพรรคชาติไทย ต้องการมีความสอดคล้องกับแนวความคิดภาวะผู้นำ สำหรับการสร้างสรรคอนาคต แต่ยังมีขาดบางประเด็นที่ควรจะนำมาพิจารณาในการเลือกสรรด้วยคือ เรื่องการมีภาพลักษณ์ของอนาคต ผู้นำรุ่นใหม่ต้อง “มองไปข้างหน้า” มองแค่ปัจจุบันนั้นไม่เพียงพอ ต้องมองถึงอนาคต เพื่อสามารถ

กำหนดแนวทางพัฒนาประเทศ และเพิ่มโอกาสด้านต่างๆ ให้กับประเทศได้ ในภาวะที่มีการแข่งขันกันสูงเช่นนี้

4.5 กระบวนการสร้างภาวะผู้นำของพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ และชาติไทย

เมื่อพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ และชาติไทยได้นักการเมืองรุ่นใหม่มาแล้วจะมีกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำดังนี้

- 1) ก่อนการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พรรคจะให้ นักการเมืองรุ่นใหม่ได้พบปะกันเอง และได้พบปะกับนักการเมืองรุ่นเก่าด้วย เพื่อจะได้พูดคุยกันในประเด็นทางการเมือง เป็นการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ จากนักการเมืองรุ่นเก๋าสู่ นักการเมืองรุ่นใหม่ รวมถึงการได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันด้วย การพบปะกันของนักการเมืองรุ่นต่างๆ จะมีอยู่เรื่อยๆไปในขณะที่พวกเขายังเป็นนักการเมืองอยู่
- 2) พรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่และชาติไทย จะเปิดโอกาสให้นักการเมืองรุ่นใหม่ได้ทำงานในคณะกรรมการด้านต่างๆ ตามความถนัด เป็นการพัฒนาภาวะผู้นำของนักการเมืองรุ่นใหม่
- 3) ทั้งพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่และชาติไทย จะเปิดโอกาสให้นักการเมืองรุ่นใหม่รับตำแหน่งทางการเมือง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถ ศักยภาพ ความสัมพันธ์แบบส่วนตัวก็มีอิทธิพลต่อการเข้าไปรับตำแหน่งบ้างแต่ไม่มากนัก
- 4) พรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่และชาติไทย จะจัดให้มีการสัมมนา เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ทางการเมืองและด้านอื่นๆ ที่มีความจำเป็น

ทั้งพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่และชาติไทย ต่างก็มีกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำของนักการเมืองรุ่นใหม่เหมือนกันในภาพรวมดังที่กล่าวมา แต่อย่างไรก็ตามปัจจัยอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการสร้างผู้นำมากคือ “สถานการณ์ทางการเมืองและสังคม” กล่าวคือ เมื่อสังคมมีการพัฒนามากขึ้น พรรคการเมืองก็จำเป็นต้องปรับตัว ในยุคโลกาภิวัตน์ พรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่และชาติไทย ต้องการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี พรรคจะมีบทบาทในการส่งเสริมนักการเมืองรุ่นใหม่ที่มีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพให้เลื่อนตำแหน่งทางการเมืองอย่างรวดเร็ว อย่างที่พรรคประชาธิปัตย์เปิดโอกาสให้นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งรองหัวหน้าพรรค และรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งส่งผลให้พรรคความหวังใหม่ซึ่งเป็นคู่แข่งเปิดโอกาสให้นักการเมืองรุ่นใหม่ที่ได้โดดเด่นมากนั้นก้อย่าง นายจาตุรนต์ ฉายแสง ขึ้นดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรค เป็นกรพัฒนาภาพลักษณ์ของพรรคใหม่

4.6 การตรวจสอบสมมติฐาน

สมมติฐานคือ “กระบวนการสร้างภาวะผู้นำภายในพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ และชาติไทย ยังไม่เป็นระบบ ทำให้เป็นอุปสรรคแก่นักการเมืองรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาเป็นผู้นำรุ่นใหม่ของพรรค”

จากการวิจัยพบว่า กระบวนการเลือกสรรของพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่และชาติไทย มีความเป็นระบบ แต่เป็นระบบที่ไม่เข้มงวด ยืดหยุ่นได้ ส่วนกระบวนการสร้างภาวะผู้นำของทั้งสามพรรคนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกันคือ เปิดโอกาสให้นักการเมืองรุ่นใหม่ได้ทำงานตามความถนัด ความสามารถ นอกจากนี้ก็มีการสัมมนา มีการถ่ายทอดความรู้จากนักการเมืองรุ่นก่อนสู่นักการเมืองรุ่นใหม่ มีการให้นำการเมืองรุ่นใหม่รับตำแหน่งทางการเมือง เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามนักการเมืองรุ่นใหม่ก็มีอิสระมากในการแสดงบทบาททางการเมือง พรรคเป็นผู้ให้แนวทางหรือช่วยเหลือ

ความเป็นจริงจึงไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กระบวนการสร้างภาวะผู้นำภายในพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่และชาติไทย เป็นระบบและไม่เป็นอุปสรรคแก่นักการเมืองรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาเป็นผู้นำรุ่นใหม่ของพรรค ไม่เคยมีตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่า พรรคจะเป็นอุปสรรคต่อการที่บุคคลจะเข้ามาเป็นผู้นำรุ่นใหม่ของพรรค ถ้าบุคคลนั้นมีคุณสมบัติที่สอดคล้องกับความต้องการของพรรคและมีทรัพยากรเพียงพอ พรรคจะส่งเสริมให้เขาเข้ามาเป็นผู้นำรุ่นใหม่

4.7 เปรียบเทียบกระบวนการเลือกสรร และกระบวนการสร้างภาวะผู้นำของพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ และชาติไทย

กระบวนการเลือกสรร

1) กระบวนการเลือกสรรของพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ และชาติไทยต่างก็เป็นระบบ ผู้ที่เสนอตัวเข้ามาต่างก็ต้องยื่นใบสมัคร แล้วเข้ารับการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับคณะกรรมการที่ทำหน้าที่ในการเลือกสรร พรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ ผู้ที่เสนอตัวเข้ามาต้องเข้ารับการสัมภาษณ์ 2 ครั้งคือ พรรคประชาธิปัตย์ ผู้ที่เสนอตัวเข้ามาต้องเข้ารับการสัมภาษณ์กับคณะกรรมการของแต่ละภาค ส่วนพรรคความหวังใหม่ผู้ที่เสนอตัวเข้ามาจะเข้ารับการสัมภาษณ์กับคณะกรรมการบริหารเขตก่อนแล้วจึงเข้ารับการสัมภาษณ์กับคณะกรรมการบริหารเหมือนกันทั้ง 2 พรรค ส่วนพรรคชาติไทยผู้ที่เสนอตัวเข้ามาจะเข้ารับการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับคณะกรรมการอำนวยการเลือกตั้งเพียงชุดเดียว แต่อย่างไรก็ตาม ทั้ง 3 พรรคก็เปิดโอกาสให้กับบุคคลที่ทางพรรคทาบตามหรือรู้จักกันเป็นการส่วนตัวกับชนชั้นนำของพรรค ไม่ต้องผ่านกระบวนการเลือกสรร

2) กระบวนการเลือกสรรของพรรคชาติไทย ถึงแม้ในปัจจุบันจะมีความเป็นระบบแล้ว แต่ก็มีความเป็นระบบช้ากว่าพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ พรรคชาติไทยได้มีการปฏิรูประบบการเลือกสรรเมื่อต้นปี 2542 คือให้มี “คณะกรรมการอำนวยการเลือกตั้ง” ที่จะทำหน้าที่ในการเลือกสรร ในขณะนี้ซึ่งเริ่มทำงานในขณะที่พรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ มีคณะกรรมการที่ทำหน้าที่ในการเลือกสรรมานานแล้ว

3) ประเด็นที่พรรคชาติไทยใช้พิจารณาในการเลือกสรรอันดับแรกคือ ศักยภาพในการที่จะชนะการเลือกตั้ง คุณสมบัติในเรื่องอื่นจะไม่สำคัญมากนัก ส่วนพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่จะให้ความสำคัญกับคุณสมบัติหลายๆ ด้าน เช่น เรื่องความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม จากประเด็นนี้ คาดการณ์ได้ว่าผู้นำรุ่นใหม่ของพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ น่าจะมีคุณภาพกว่าผู้นำรุ่นใหม่ของพรรคชาติไทย

4) นอกจากเรื่องศักยภาพที่จะชนะการเลือกตั้งที่พรรคชาติไทยให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก คุณสมบัติด้านอื่นๆ ที่พรรคประชาธิปัตย์ หรือความหวังใหม่ ใช้พิจารณาในการเลือกสรรจะมีความคล้ายคลึงกัน

5) พรรคประชาธิปัตย์ประสบความสำเร็จในการที่จะได้ผู้นำรุ่นใหม่ที่มีการศึกษาดีกว่าพรรคความหวังใหม่ และชาติไทย ผู้นำรุ่นใหม่ของพรรคประชาธิปัตย์ จะจบการศึกษาจากสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงจากประเทศที่พัฒนาแล้วมากกว่าอีก 2 พรรค

กระบวนการสร้างภาวะผู้นำของพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ และชาติไทย จะเป็นไปในแนวทางเดียวกันคือ เปิดโอกาสให้นักการเมืองรุ่นใหม่ได้ทำงาน ในบางโอกาสจะมีการสัมมนา การพูดคุยถึงประเด็นต่างๆ ก่อนมีการประชุมสภา นักการเมืองรุ่นใหม่ของทั้งสามพรรคมีอิสระสูงในการแสดงบทบาททางการเมือง นักการเมืองรุ่นใหม่ จะสร้างภาวะผู้นำด้วยตนเองมากกว่าที่จะให้พรรคสร้างให้

อนึ่ง สำหรับพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งมีประวัติความเป็นมายาวนาน มีนักการเมืองรุ่นใหม่เข้ามา 3 รุ่น

1) ยุคที่ นายชวน หลีกภัย เข้ามาเป็นผู้นำรุ่นใหม่ ยุคนี้ทหารยังมีบทบาททางการเมืองมาก นักการเมืองในยุคนี้จึงเป็นลักษณะที่มีเป้าหมายในการต่อสู้กับเผด็จการเพื่อที่จะได้มาซึ่งประชาธิปไตย รวมถึงความสามารถในการพูด

2) ยุคที่ นายไตรรงค์ สุวรรณคีรี, นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ เข้ามาเป็นผู้นำรุ่นใหม่ ยุคนี้ต้องการคนที่มีความสามารถทางวิชาการมากขึ้นเข้ามาเสริมกับยุคก่อน

3) ยุคที่ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เข้ามาเป็นผู้นำรุ่นใหม่ คือ ยุคปัจจุบันนักการเมืองในยุคนี้ต้องมีความรอบด้าน มีความรู้ทั้งการเมืองภายใน และต่างประเทศมีความสามารถในการเชื่อมโยงปัญหาของไทยกับของโลกได้ มีความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ

ลักษณะของนักการเมืองรุ่นใหม่ ในแต่ละยุคของพรรคประชาธิปัตย์จะเป็นไปตามสภาพการณ์ทางการเมือง ระดับการพัฒนาของสังคม อิทธิพลของสถาบันอื่นที่มีอิทธิพลต่อการเมือง นักการเมืองที่รักประชาธิปไตยก็จะต่อสู้พัฒนาตัวเองมากขึ้นเรื่อยมา เพื่อให้ประชาธิปไตยเกิดขึ้นในสังคม

สำหรับพรรคความหวังใหม่ และชาติไทย มิได้มีประวัติความเป็นมายาวนานเท่าพรรคประชาธิปัตย์ แต่จากสภาพการณ์ของนักการเมืองรุ่นใหม่ในแต่ละยุคของพรรคประชาธิปัตย์ที่ปรับตัวไปสภาพการณ์ทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ ถ้าพรรคความหวังใหม่ และชาติไทยมีประวัติความเป็นมายาวนาน และกำเนิดขึ้นในยุคเกี่ยวกับพรรคประชาธิปัตย์ นักการเมืองรุ่นใหม่ในแต่ละยุคของพรรคความหวังใหม่ และชาติไทยจะคล้ายคลึงกับนักการเมืองรุ่นใหม่ในแต่ละยุคของพรรคประชาธิปัตย์